

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

Reflektující týmy při práci s rodinou v pohledu klientů

Bc. Šárka Palečková Pešková

Obor: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii
Kombinované magisterské studium

Vedoucí práce: MUDr. Olga Dostálová, CSc.

Praha 2016

Prague college of psychosocial studies

**Reflecting teams working with families – clients'
perspective**

Bc. Šárka Palečková Pešková

Branch: Social work with orientation to communication and
applied psychotherapy

Master's study

The Diploma Thesis Work Supervisor: MUDr. Olga Dostálová,
CSc.

Praha 2016

Anotace

Tématem této diplomové práce je využívání reflektujících týmů při rodinné terapii. Práce nejprve mapuje vznik a vývoj reflektujících týmů a popisuje proces reflektování. Hlavní otázkou empirické části je, jak působení reflektujícího týmu vnímají klienti rodinné terapie. Kvalitativní studie založená na rozhovorech s klienty ukazuje, že přínosem reflektujícího týmu je pro ně především zmnožení a rozrůznění pohledů na jejich vlastní situaci. Poznatky z analýzy v mnohém potvrzují zkušenosti praktiků uváděné v odborné literatuře a zároveň jsou do velké míry v souladu se závěry dříve provedených výzkumů.

Klíčová slova: rodinná terapie, reflektující tým, uzavřená reflexe, otevřená reflexe, perspektivy

Abstract

The topic of this master thesis is a usage of reflecting teams in family therapy. The genesis and development of reflecting teams and the process of reflection are described. The main question of the empirical part is how the activity of a reflecting team is perceived by clients. A qualitative study based on interviews with clients shows that the main benefit of reflecting team from the clients' point of view is multiplication and diversification of ways of looking at their own situation. Findings from the analysis confirm in many respects the experience of practitioners reported in the literature and are also in large measure in line with conclusions of earlier research projects.

Key words: family therapy, reflecting team, closed reflection, open reflection, perspectives

Čestně prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a pouze s využitím pramenů a literatury uvedených v seznamu.

Podpis autorky:

Děkuji vedoucí této diplomové práce MUDr. Olze Dostálové, CSc. za podporu při psaní. Děkuji všem klientům, kteří byli ochotní zúčastnit se výzkumného rozhovoru a podstatně tak přispěli ke vzniku této práce.

Obsah

ÚVOD.....	1
1 REFLEKTUJÍCÍ TÝMY V RODINNÉ TERAPII	3
1.1 Vývoj reflektujících týmů.....	3
1.2 Složení reflektujících týmů.....	9
1.3 Reflektující týmy v rodinné terapii u nás	10
2 PROCES REFLEKTOVÁNÍ.....	16
2.1 Naslouchání.....	16
2.2 Střídání.....	17
2.3 Reflektování	18
3 METODOLOGIE VÝZKUMU	21
3.1 Kvalitativní metodologie, interpretativní fenomenologická analýza.....	21
3.2 Metoda sběru dat	22
3.3 Výběr respondentů.....	24
3.4 Analýza dat.....	25
3.5 Etické aspekty	26
4 KOMENTOVANÉ SHRNU TÍ ROZHOVORŮ	29
4.1 Roman	29
4.2 Antonín	30
4.3 Daniel.....	32
4.4 Martin.....	33
4.5 Pavla.....	35
4.6 Jarmila	36
4.7 Bětka	37
4.8 Klára.....	38
4.9 Radka.....	40
4.10 Saša	41
5 VÝZKUMNÁ ZJIŠTĚNÍ.....	43
5.1 Zmnožení a rozrůznění perspektiv	43
5.2 Nový pohled jako impuls ke změně	46
5.3 Přiměřenost nového pohledu.....	47
5.4 Čekání při uzavřené reflexi	48
5.5 Otevřená reflexe jako způsob budování důvěry	49
5.6 Otevřená reflexe jako způsob dokončování terapeutického procesu při sezení	51
5.7 Přístupná mnohohlasost při otevřené reflexi.....	52
5.8 Propojení práce reflektujícího týmu s technikou sochání	54
5.9 Konstruktivní práce pro klienty při otevřené reflexi.....	55
6 VYUŽITÍ VÝZKUMNÝCH ZJIŠTĚNÍ V PRAXI	58
ZÁVĚR.....	60
SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY.....	63
PŘÍLOHY	i
Příloha č. I: Roman (Interview č. 1).....	ii
Příloha č. II: Antonín (Interview č. 2)	ix
Příloha č. III: Daniel (Interview č. 3)	xv
Příloha č. IV: Martin (Interview č. 4)	xxi

Příloha č. V: Pavla (Interview č. 5).....	xxviii
Příloha č. VI: Jarmila (Interview č. 6)	xxxvii
Příloha č. VII: Bětko (Interview č. 7).....	xlvi
Příloha č. VIII: Klára (Interview č. 8)	lvi
Příloha č. IX: Radka (Interview č. 9).....	lxix
Příloha č. X: Saša (Interview č. 10)	lxxxi

ÚVOD

Představme si, že místo jednoho profesionála pracujícího s klientem tu je tým tří až pěti terapeutů, kteří všichni věnují svou energii na vyvinutí odlišných a možná více zplnomocňujících příběhů, z nichž klienti mohou volit.

Tanja Haley

Tato diplomová práce se zabývá tématem užití reflektujících týmů při práci s rodinou a jejich přínosem z pohledu klientů. Používání reflektujícího týmu je metodou, která nabízí neobvyklé uspořádání rodinně terapeutických sezení: průběh sezení sleduje tým pozorovatelů, který v určité chvíli podává zprávu o tom, co vidí a slyší - tedy reflektuje. Soudě dle slovníkových hesel je reflexe především mentální činnost, kterou se jedinec obrací sám k sobě. Je to „*druh sebepozorování, obracení myšlení na sebe, do vlastního vědomí a prožitků*“ (HARTL a HARTLOVÁ, 2015, s. 502), nebo také „*přemýšlení, přemítání, uvažování, rozjímání, úvaha, filozofické vědění, které má rozum sám o sobě, o vlastních psychických aktech, proces tohoto sebepoznávání*“ (KLIMEŠ, 1981, s. 595). Reflexe reflektujícího týmu je však hlavně interakcí - jednak mezi reflektujícím týmem a klienty a také mezi členy reflektujícího týmu.

V práci si kladu za cíl zmapovat vznik a vývoj reflektujících týmů a dále získat odpovědi na otázku, jak působení reflektujícího týmu vnímají klienti rodinné terapie, jaká pozitiva a negativa reflektující tým rodinám z jejich hlediska přináší.

Práce je rozdělena do 7 kapitol. V první kapitole (Reflektující týmy v rodinné terapii) popisují historický vývoj využití reflektujících týmů od počátků rodinné terapie v Palo Alto, přes milánskou školu, na kterou navazuje Tom Andersen, dále možnosti složení reflektujících týmů, věnuji se také tomu, jak se téma reflektujících týmů objevovalo a vyvíjelo v českém prostředí a jak práci

reflektujících týmů ve Středisku pro mládež a rodinnou terapii Všeobecné fakultní nemocnice Praha zaváděl a aplikoval Petr Boš.

Ve druhé kapitole (Proces reflektování) s využitím odborné literatury popisují proces reflektování - naslouchání a reflektování samotné, dostávám se k dvěma rozdílným formám reflexe, které odlišují milánskou a pozdější andersenovskou školu: k uzavřené (tedy bez přítomnosti klientů) a otevřené reflexi (probíhající přímo před klienty).

Třetí kapitola (Metodologie výzkumu) přibližuje volbu metodologie, výzkumné metody, volbu metody sběru dat (polostrukturovaný rozhovor), proces výběru respondentů a postup analýzy a nakonec se zabývá etickými otázkami spojenými s výzkumem.

Kapitola čtvrtá (Komentované shrnutí rozhovorů) obsahuje komentovanou rekapitulaci všech deseti rozhovorů s respondenty, kteří se zúčastnili nebo zúčastňují rodinné terapie s přítomností reflektujícího týmu. Jedná se o klienty Střediska pro psychoterapii a rodinnou terapii Všeobecné fakultní nemocnice Praha a současně klienty nestátní neziskové organizace Anima-terapie, která poskytuje mimo jiné také rodinnou terapii. (Ve Středisku jsem pracovala v letech 1988 – 1995 a v Anima-terapii pracuji jako terapeutka od roku 1995.)

Kapitola pátá (Výzkumná zjištění) obsahuje výsledky analýzy rozhovorů.

V šesté kapitole (Využití výzkumných zjištění v praxi) diskutují možné využití poznatků z výzkumu ke změnám ve způsobu práce reflektujících týmů na našem pracovišti.

Obě organizace, které pracují nebo pracovaly s respondenty ve výzkumu, mě v mém záměru zabývat se užitím reflektujících týmů a jejich přínosem z hlediska klientů podpořily právě kvůli tomu, že budou moci využít zpětnou vazbu od klientů k reflexi vlastní práce.

1 REFLEKTUJÍCÍ TÝMY V RODINNÉ TERAPII

1.1 Vývoj reflektujících týmů

Rodinná terapie je historicky asi o padesát let mladší než terapie individuální. Za zakladatele individuální terapie je považován Sigmund Freud, který začal s „léčbou mluvením“ na konci devatenáctého století. Kolem roku 1950 začali na různých místech v USA většinou analyticky orientovaní psychiatři, tedy právě následovníci Freuda, začleňovat do terapie také rodinné příslušníky svých pacientů. Jako jedno z prvních vzniklo rodinně terapeutické centrum Mental Research Institute (MRI), které založil Don D. Jackson v roce 1958 v Palo Alto ve Spojených státech amerických. V šedesátých letech bylo toto centrum nejvýznamnějším zdrojem nápadů v oblasti interakčních, systémových studií v oblasti psychoterapie a rodinné terapie. V psychoterapii tím došlo k zásadnímu posunu: od zaměření se na vnitřní prožívání jedince (tak jak to dělá individuální terapie) k zájmu o vztahy mezi lidmi. K tomuto posunu však bylo potřeba vytvořit nový pojmový rámec (GJURIČOVÁ a KUBIČKA, 2009, s. 24). Virginie Satirová, terapeutka z MRI, přišla s konceptem intrapsychického a interpersonálního systému. Zabývala se dopadem událostí v interpersonálním systému na intrapsychický systém jedince a obráceně (cit. dle BANMENA, 2009). Pojem „systém“, převzatý z Bertalanffyho teorie systémů, se stal v rodinné terapii základním termínem. Bertalanffyho teorie systémů vedle tohoto pojmu přinesla do rodinné terapie i pojmy další: subsystém, otevřený systém, dynamická rovnováha, zpětná vazba a informační systém. Tyto pojmy byly pro chápání a rozvoj rodinné terapie velmi důležité, protože umožnily zabývat se nadindividuálními (interpersonálními) systémy jako něčím, co je stejně skutečné jako jednotlivec se svým intrapsychickým systémem vědomí, nevědomí a emocemi (cit. dle GJURIČOVÉ a KUBIČKY, 2009, s. 24).

Významný vliv na vývoj práce s rodinnými systémy měl Batesonův projekt, kdy v letech 1953 – 1963 studovali výzkumníci v čele s Gregory Batesonem komunikaci při terapii. Jako výzkumníci sledovali videozáznamy terapeutických sezení, například sezení Miltona Ericksona a Dona Jacksona, a analyzovali průběh sezení z hlediska komunikace (cit. dle VISSERA, 2008). Můžeme tyto badatele chápat jako jakési předchůdce reflexních týmů, kteří svými postřehy otevírali cestu k tomu, aby terapeuti později vytvořili roli pozorovatele.

V šedesátých letech se v Palo Alto také zrodila myšlenka krátké, na problém zaměřené terapie. Ta byla převratná v tom, že orientovala terapii mnohem více na změnu: terapeut rodině pomůže nikoli tím, že s ní pracuje dlouho, ale že hledá způsob, jak změnu navodit co nejrychleji (GJURIČOVÁ a KUBIČKA, 2009, s. 24 - 25). Výzkumní pracovníci a terapeuti Richard Fisch, Paul Watzlawick a John Weakland založili v rámci Mental Research Institutu v Palo Alto v roce 1966 Centrum krátké terapie (cit. dle VISSERA, 2008).

MUDr. Petr Boš, zakladatel rodinné terapie u nás, popsal v 80. letech na základě vlastního studia odborné literatury metodiku práce tohoto Centra a principy krátké, na řešení zaměřené terapie. Pracoviště Centra krátké terapie se skládalo z terapeutické a pozorovací místnosti, které byly spojeny jednosměrným zrcadlem a zařízením pro odposlech a magnetofonový záznam. Dále byly propojeny telefonním zařízením typu „Intercom“. Každý případ měl v Centru přiděleného svého terapeuta a svého pozorovatele. Boš uvádí, že později bylo zavedeno pozorování celým týmem. Při první schůzce terapeut objasnil rodině účel vybavení a zařízení místností, zmínil se o výhodách pozorování a záznamu a vyžádal si k tomu písemný souhlas od klientů (BOŠ, 1981).

Jedním z významných středisek, kde se dále vyvíjel rodinně terapeutický přístup, byla milánská škola, kterou reprezentovali Mara Selvini Palazzoli, Gianfranco Cecchin, Luigi Boscolo a Giuliana

Prata. Milánská terapie rozvinula práci v týmu a používání jednocestného zrcadla v průběhu sezení jako způsobu, jak dosáhnout plurality popisů a hypotéz. Terapie a reflexe byla v praxi milánské školy zaměřená především na změnu pravidel a přesvědčení. Dalším důležitým principem působení byla v milánské škole neutralita: nestránit nikomu z rodiny, nebo lépe řečeno, chovat se a jednat takovým způsobem, který umožňuje na konci sezení všem členům rodiny mít pocit, že se terapeut ani tým nepostavil na stranu žádného z nich (cit. dle GJURIČOVÉ a KUBIČKY, 2009, s. 27). Milánští vyvinuli a praktikovali model pětidílného sezení (SELVINI - PALAZZOLI et al., 1985).

Karl Tomm, ředitel rodinně terapeutického programu v Calgary, strávil v Milánském institutu celý rok 1981. V roce 1984 vychází Tommův pohled na milánský systémový přístup, popis sezení, styl rozhovorů a intervencí (TOMM, 1984). Autor se podrobně zabývá praxí milánské školy. Za významný přínos milánské školy považuje právě vývoj a popularizaci tak řečeného „rituálu pětidílného sezení“.

První část, tzv. před-sezení trvá 5 – 20 minut. Je to diskuse mezi členy týmu o rodině. Důraz se klade na to, jak se rodina prezentovala, jak prezentovala svůj problém, kdo byl iniciátorem prvního kontaktu s terapeutickým centrem, hodnotí se i průběh minulého sezení.

Druhá fáze je hlavní rozhovor. Trvá 50 – 90 minut. Terapeut, resp. častěji dva terapeuti především kladou otázky, proto se mluví o sokratovské metodě. Zpočátku to jsou obecnější a otevřené otázky, což dává rodině možnost povědět, co považuje za vhodné a co ji nejvíce tíží. Jak rozhovor i terapie pokračují, je terapeut specifitější, jde více do hloubky. Terapeut se poměrně rychle obrací od jednoho člena rodiny na druhého a nedovolí nikomu mluvit více než několik málo minut. Interakce rodiny pečlivě pozorují další členové týmu přes jednosměrné zrcadlo. Terapeut

nevyjadřuje žádné názory, ani se nesnaží nic změnit. Nikdy přímo nezaráží obviňování, nic nenabízí, s nikým nepolemizuje ani nesouhlasí. Pouze získává informace. Používá otázky typu „Zlobí se otec více zde, nebo je nahněvanější doma?“, „Kdo z rodiny je nejkliďnější, když někdo jiný křičí a zlobí se?“ a podobně. Jde o informace zaměřené na zjištění rozdílů.

Třetí fáze je mezi-sezení a trvá 15 – 40 minut. Je to diskuse mezi všemi členy týmu, zatímco rodina čeká sama v místnosti. Jde o „brainstormingovou diskusi“ o tom, co členové týmu pozorovali. Cílem je vypracovat systémové hypotézy a naplánovat vlastní intervenci, to jest další část sezení. Jde rovněž o to porozumět rodině systémově, cirkulárně.

Čtvrtá část intervence trvá 5 – 15 minut. Opět jeden či dva terapeuti sedí spolu s rodinou a určitým způsobem sdělují výsledky diskuse terapeutického týmu. Je to pečlivě a promyšleně naplánovaný závěr sezení, který má řadu konkrétních variací: prezentuje se systémový pohled na dění v rodině, přerámovávají se postoje a názory, předepisují se určité rituály a domácí úkoly, terapeut může deklarovat svou terapeutickou impotenci a podobně. V počátečním stádiu terapie jde obvykle o objasňování, proč rodina zažívá právě takové, a ne jiné potíže či dilemata. Rodině se předává nový pohled, přehodnocení – prostě něco nového, co o sobě dosud nevěděla. Může přitom dojít k rozporu mezi názorem rodiny a pohledem terapeuta. Milánští to považují za možné, či dokonce za žádoucí.

Pátá, závěrečná fáze, tzv. po-sezení, trvá 5 – 15 minut a je to závěrečná diskuse celého odborného týmu, která se zaměřuje na bezprostřední reakce členů rodiny v předcházející etapě. Jde o zjištění verbální i neverbální zpětné vazby, což má testovat hypotézu, vzešlou ze třetí etapy procesu. Hypotetizování je výrazem koncepční aktivity terapeutického týmu. Nejde o to najít pravdu o rodině, nýbrž najít takové vysvětlení, které by bylo pro rodinu užitečné. Aby byla hypotéza užitečná, musí se nějak vztahovat

k tomu, jak svůj problém vidí rodina. Avšak také musí být jiná, než jak sebe i svůj problém vidí členové rodiny. Měla by se tedy trochu lišit, ale ne zcela radikálně. Když se hypotéza liší příliš, rodina ji odmítne, je-li více méně stejná, rodina je nespokojená, neboť se od týmu nedozvěděla nic nového. Terapeutický tým směřuje k formulování systémových hypotéz, které se během procesu terapie testují, zpřesňují, doplňují, či zcela mění. Karl Tomm považoval v 80. letech milánskou školu za významnou inovaci rodinné terapie jak v teorii, tak zejména v praxi (TOMM, 1984). Do českého prostředí se dostal Tommův popis v roce 1986, kdy v časopise Kontext, který redigoval Petr Boš, byly z uvedeného Tommova článku publikovány podrobné výpisky (*Kontext II*, 1986). A již o rok dříve, v roce 1985, vyšly v Kontextu excerpta z článku Karla Tomma – rovněž z roku 1984 a rovněž zaměřeného na milánský systemický přístup, resp. jeho vývoj, teorii a praxi (*Kontext I*, 1985).

Silný ohlas milánské školy vyvolal obrat v tehdejší pojetí psychoterapie i v Německé spolkové republice, kde byl přístup milánské školy zaměřený na paradoxy a proti-paradoxy představen v roce 1978. Německý psycholog Kurt Ludewig se angažoval v zavádění milánského konceptu do praxe, ale narazil na hranice toho, co je eticky obhajitelné. Začátkem 80. let dospěl k názoru, že za psychoterapeutické jednání musí nést terapeut zodpovědnost a toto jednání musí být v souladu s etickými hodnotami. Ludewig tak přichází s triádou užitek, krása, respekt. Nestačí být jenom užitečný, je třeba posuzovat věci také z hlediska vhodnosti. Pojem krása představuje pro terapeuta nárok volit své intervence tak, aby co nejvíce braly v úvahu přání a schopnosti klientů. Kritérium respektu zohledňuje chápání sebe a klienta jako jedinečného a autonomního strůjce svého života. Podle Ludewiga tento postoj neznamena uctivé ponížení terapeuta, ale postoj, při kterém terapeut uznale vnímá druhého s jeho možnostmi a limity (LUDEWIG, 2011, s. 90 - 91). Jak je patrné, velkým přínosem Kurta

Ludewiga je péče o formu terapeutického jednání: „Terapeutické intervence mají být s ohledem na cíl užitečné, s ohledem na formu krásné, a s ohledem na uplatňovaný lidský postoj se mají vyznačovat respektem. Tato tři systemicky odvozená kritéria mohou být základem každé profesionální formy mezilidského jednání. Na nich je založen systemický postoj“ (LUDEWIG, 2011, s. 92). Jeho triádu lze samozřejmě vztáhnout i na práci reflektujícího týmu (o což se ostatně například v praxi našeho zařízení snažíme).

Termín „reflektující tým“ poprvé použil norský rodinný terapeut, sociální psychiatr Tom Andersen v roce 1985 (cit. dle PARÉ, 1999, s. 296). V praxi se jeho pojetí reflektujícího týmu vyvinulo ze zkušeností jeho klinické praxe a práce v týmu s rodinnými terapeuty. Původní klinické nastavení Andersenovy terapie odráželo způsob reflektování v raných rodinně terapeutických školách: rozhovor terapeutického týmu byl oddělen od klientů. [Andersen absolvoval první trénink milánské skupiny pro zahraniční terapeuty v Montisole v roce 1981] (cit. dle CAMPBELLA, 2003, s. 20).

Členové reflektujícího týmu se chovali jako znalci, neutrální pozorovatelé, kteří vzájemně diskutují případ sledovaný zpoza skla, a prostřednictvím terapeuta, který opustil klienty za účelem krátké konzultace s pozorovatelem za sklem, vzkazují klientům interpretace nebo úkoly. Andersen však pociťoval jako problém, že týmy pozorovatelů měly tendenci při uzavřené diskusi o rodině používat kritické a hodnotící výroky, které by pro rodinu mohly být ohrožující (cit. dle PARÉ, 1999, s. 296). Podobně jako u Ludewiga vyústil Andersenův pocit v přehodnocení způsobu a formy práce. Andersen to dokonce v jednom video-rozhovoru označil za jeden ze zásadních obrátů svojí profesní kariéry: „Od té doby, co jsme opustili tu místnost (za zrcadlem – poznámka autorky), nás slyšeli a to nás změnilo. Přimělo nás to být zdvořilí. Bylo to velmi poučné.“ Zároveň vysvětloval, že hlavním důvodem tohoto rozhodnutí

nebylo dodržování etického principu respektu ke klientům, ale snaha přestat dělat to, co jemu samotnému působilo nesnáz, protože mu to bylo nepříjemné (*Tom Andersen An interview A conversation A Lecture, DVD*). Andersen byl tak první, kdo zavedl otevřenou diskusi reflektujícího týmu, tedy kdo celou diskusi zpřístupnil klientům. Zjistil, že diskuse se stala respektující a konstruktivní. Jazyk se stal méně intelektuální, přeplněný analýzami a teoretickými termíny. Terapeuti, reflektující proces před klienty, šetřili se svými myšlenkami, což mělo za následek, že zaznívalo více hledisek. Zabránilo to tendenci kolektivně vytvářet jeden příběh o klientovi a jeho situaci (cit. dle PARÉ, 1999, s. 296).

Andersen a jeho kolegové vyvinuli formát sezení zahrnující tři fáze. V první fázi, která trvá 30 až 40 minut, hovoří poradce s klienty. Reflektující tým není nutně za jednocestným zrcadlem, může být přítomen v místnosti, sleduje sezení a dělá si poznámky. Ve druhé fázi si poradce spolu s klientem vymění místa s reflektujícím týmem. Rodina jde za zrcadlo nebo na místo reflektujících pracovníků a poslouchá otevřenou reflexi. Toto trvá asi 10 minut. Ve třetí fázi se tyto dvě skupiny opět vymění, takže se vrátí na svoje původní místa, a terapeut mluví s klientem závěrečných cca 10 minut. Během nich získává od klientů zpětnou vazbu k tomu, co bylo užitečné, a co ne (cit. dle PARÉ, 1999, s. 299 - 300).

1.2 Složení reflektujících týmů

Složení reflektujícího týmu může být velmi různorodé. V Milánské škole seděli v pozorovatelském týmu vždy dva terapeuti, muž a žena. Dvojice se v pozorovatelské a terapeutické roli v různých terapiích střídaly, při čemž na každou roli měl u každého terapeuta v celkovém součtu připadat stejný počet hodin. Terapeuti se střídali i uvnitř dvojice, aby pozorovatelská, resp. terapeutická dvojice nebyla stále stejná (SELVINI- PALAZZOLI et al., 1985, s. 11).

ANDERSEN (1990) uvádí, že způsobů, jak organizovat reflektující tým, je celá řada. V reflektujícím týmu může být jedna až čtyři osoby. Pokud je pozorovatel jen jeden, vytvoří s ním reflektující dvojici terapeut. Andersen dokonce navrhuje, aby pokud terapeut pracuje sám, v průběhu terapie také sám udělal reflexi (ANDERSEN, ed., 1990, s. 69 - 70). CAMPBELL (2003) uvádí zajímavý příklad práce skupiny „prostě terapie“ z australského Aucklandu, která používala „kulturní konzultanty“ z vlastní komunity klienta. Konzultanti seděli za zrcadlem a měli radit terapeutickému týmu, který obohacuje o své postřehy (CAMPBELL, 2003, s. 20). Skotská terapeutka Imelda McCarthy při své návštěvě v Praze v roce 2015 hovořila o užití reflektujících týmů v dublinském centru 5. kolona. Na tomto pracovišti často pracují s rodinami, které mají úředně nařízenou terapii. V tomto kontextu se jim osvědčilo zvát do reflektujícího týmu sociální pracovníky, kurátory, kteří mají s příběhem rodiny něco společného. Veltrubská popisuje zkušenost z utažského Provu v USA z Birgham Young University, kde se reflektující tým skládá z univerzitního odborníka na rodinnou terapii a ze studentů, terapeutické sezení přitom vedou studenti posledního ročníku rodinné terapie (VELTRUBSKÁ, 2007, s. 3). Reflektující tým tedy zjevně slouží i nácvikovým účelům.

V našem zařízení reflektující tým tvoří jak členové terapeutického týmu Střediska pro psychoterapii a rodinnou terapii i Animy, ale často také stážisté – studenti vysokých škol, kolegové z jiných pracovišť či frekventanti psychoterapeutických výcviků.

1.3 Reflektující týmy v rodinné terapii u nás

Stanislav Kratochvíl, klinický psycholog, profesor, nestor české psychoterapie zabývající se manželskou terapií, vydal v roce 1980 neoficiální (v nákladu 100 kusů), nicméně rozsáhlou publikaci „Úvod do manželské terapie“ (KRATOCHVÍL, 1980). Kratochvíl

v této publikaci rozlišuje manželskou a rodinnou terapii. Upozorňuje, že rodinná terapie vychází z praxe a výzkumů pedopsychologů a pedopsychiatrů a ve svých počátcích se opírala především o poznatky z rodin se schizofrenními dětmi. Na rozdíl od manželské je prý zaměřena především na vztahy rodičů a dětí (KRATOCHVÍL, 1980, s. 8). Tento popis však nebyl přesný, podobně jako je nepřesný popis i v pozdějším oficiálním vydání Kratochvílovy knihy „Manželská terapie“, v níž autor uvádí, že se rodinná terapie „zaměřuje na celou rodinu včetně dětí, přičemž zpravidla věnuje hlavní pozornost vztahům rodičů a dětí“ (KRATOCHVÍL, 2000, s. 12). Zakladatelka rodinné terapie Virginia Satirová totiž vnímala rodinu jako souhrn tří významných dyadických vztahů: vztah mezi mužem a ženou, vztah mezi rodiči a dětmi a vztah mezi sourozenci. A právě na základě poznatků o fungování rodiny se schizofrenním členem došla s kolegy k tomu, že chování kteréhokoli člena rodiny je spojeno s fungováním rodinného systému, jehož je součástí (BANMEN, v tisku). V terapeutické praxi je tak rodinně terapeutický přístup stejně dobře využitelný i v terapii manželských párů.

Nicméně, jak uvádí Kratochvíl, manželská a rodinná terapie mají jinou historii a jejich vývoj podle Kratochvíla probíhá do jisté míry odděleně, paralelně, bez těsnějšího vzájemného vztahu. Za nejvlivnější koncepty v manželské terapii označuje koncept dynamický, behaviorální a humanisticko-psychologický, ale zároveň zmiňuje i přístup komunikační a systémový Watzlawika a Jacksona. Oba tyto přístupy nechává stranou jako spíše rodinně terapeutické. V kapitole „Organizace a taktika terapie“ se Kratochvíl věnuje popisu celé škály variant manželské terapie. Následná terapie – napřed se podrobí terapii jeden, pak druhý z páru. Souběžná terapie – oba manželé jsou zapojeni do individuální terapie, ale každý u jiného terapeuta nebo v jiné skupině. Skupinová manželská terapie – manželé jsou začleněni do skupiny skládající se z několika manželských párů. Spojená manželská terapie, terapie

manželské dvojice, práce s párem, či manželská terapie v užším slova smyslu - sezení probíhají s oběma manželi současně. Při práci s manželskou dvojicí může terapii vést jeden terapeut anebo terapeutická dvojice. Společná sezení s párem záleží na orientaci terapeuta a na charakteru manželského problému. V počátečních sezeních je třeba si udělat představu o interakci dvojice, diagnostikovat problém a naplánovat postup. Manželé se mají vzdát požadavku, aby terapeut dával jednomu nebo druhému za pravdu a mají začít pracovat nad tím, co se mezi nimi děje, jak se tomu dá porozumět a co se s tím dá dělat. Terapeuti v párové terapii tedy podle Kratochvíla zaujímají neutrální postoj, nestraní ani jednomu z páru, nepřinášejí vlastní řešení a vedou pár od patologizování a obviňování se navzájem k hledání možných řešení situace (KRATOCHVIL, 1980).

Na rozdíl od neoficiálních prací Petra Boše z 80. let (BOŠ, 1981) a zpráv v někdejších časopisech *Kontext* (*Kontext I*, 2, 1985; *Kontext II*, 1, 1986), ani u jedné z forem manželské terapie Kratochvíl v roce 1980 ještě nepsal o reflexi a v celé publikaci o ní tehdy čtenář nenašel ani zmínku. A stejné je to i v pozdější Kratochvílově knize o manželské terapii (KRATOCHVÍL, 2000). Ani tam nejsou reflektující týmy vůbec zmíněny.

V Kratochvílově textu z roku 1980, v kapitole „Vztah terapeuta a manželské dvojice při nácviu komunikace“, ovšem můžeme sledovat podobnost s užitím reflexe v systemické rodinné terapii. Podle Kratochvíla sezení páru u terapeuta může probíhat ve třech fázích. V první fázi se oba partneři obracejí na terapeuta a sdělují mu svou verzi problému. Ve druhé fázi vyzve terapeut manžele, aby hovořili k sobě navzájem, aby spolu diskutovali a tak předvedli své typické způsoby a řešení problémů. Případně terapeut sám nadhodí problém, nejlépe formou, „řekněte si, co byste chtěli změnit“. Sám přihlíží a sleduje interakci. Snaží se získat vzorek komunikace. Obvykle postačí 10 – 15 minut. Případně může navrhnout jiné další

téma a všimát si, jak se typické formy manželské komunikace opakují bez ohledu na obsahovou stránku problému. Ve třetí fázi, která nastává poté, co si terapeut udělal obrázek o komunikačních stereotypch manželů, poskytuje terapeut dvojici zpětnou vazbu. Věnuje přitom pozornost tomu, jaké sdělení každý z partnerů vysílá a jak je druhý přijímá. Pak také tomu, jak druhý na sdělení reaguje (KRATOCHVÍL, 1980).

Je možné se domnívat, že právě tato forma práce s rodinami je i v současné době naší odbornou veřejností praktikována nejvíc, poněvadž reflektující týmy, přestože nejsou naší odborné veřejnosti již neznámé, jsou považovány velmi náročné na čas i personál - takovýmto způsobem mohou podle odborníků pracovat pouze velká pracoviště, kde se neklade velký nárok na výkonnost (GJURIČOVÁ a KUBIČKA, 2009, s. 28).

Častější formou (byť nikoli převládající) práce párových a rodinných terapeutů je práce ve dvojici, bez přítomnosti reflektujícího týmu. (I takové uspořádání terapie by však mohlo dobře využít milánský pětistupňový model nebo Andersenův model otevřené reflexe. Místo s týmem by se terapeuti radili mezi sebou. Reflexe by mohla být uzavřená, nebo by mohla probíhat před klienty.)

V letech 1990 až 1998 jsem měla možnost pracovat v reflektujícím týmu, kde jako terapeut s rodinami pracoval doktor Petr Boš. Při práci jsme plně využívali milánský pětistupňový model. Dodnes mám v živé paměti, jak nesmírně živé byly diskuse týmu, které po vzoru milánských probíhaly bez přítomnosti rodiny a vyústily ve velmi pečlivé poselství pro rodinu. Později Petr Boš z důvodu slábnoucího zdraví sedával ve svém červeném hlubokém křesle v reflektujícím týmu. V této roli (podobně jako odborníci na rodinnou terapii na zmiňované universitě v Utahu) naplňoval dvě funkce. Pracoval pro rodinu z pozice v reflektujícím týmu a zároveň supervidoval práci mladších kolegů, kteří s rodinou pracovali jako

terapeuti, a také ty kolegy, kteří byli členy reflektujícího týmu. Pro rozvoj a ukotvení rodinně terapeutické práce na našem pracovišti to bylo klíčové období. Jenom pro srovnání, v roce 1990 nás rodinných terapeutů bylo šest. S rodinami jsme pracovali jedenkrát týdně a ten den jsme měli kapacitu pro tři rodiny. V současné době máme v týmu deset rodinných terapeutů. Stále držíme tradici jednoho rodinně terapeutického dne v týdnu a v ten den máme kapacitu pro 16 rodin. Rozšířili jsme počty odborníků a pracoven, kde terapie probíhají souběžně. Tento model tak umožňuje přítomnost také velkého počtu zájemců o práci v reflektujícím týmu. Od rána od devíti hodin do sedmi hodin do večera jsou vítanými a platnými členy našeho týmu. Většinou se to týká kolegů, kteří jsou v rodinně terapeutickém výcviku, studentů psychologie a sociální práce a kolegů z jiných pracovišť, kteří chodí čerpat týmovou atmosféru spolupráce. Terapeuty jsou vždy zaměstnanci našich zařízení a v reflektujícím týmu se všichni setkáváme. Jedenkrát měsíčně pořádá dvojice našich terapeutů setkání s externími zájemci o účast v reflektujícím týmu, kde jsou nově příchozí zasvěceni do filosofie a také praktického fungování týmu. Vzhledem k tomu, že i nadále využíváme pětistupňový model, jako tým pracujeme 5-10 minut před zahájením terapie, kde si připomínáme, s jakým přáním rodina přišla, průběh a reflexi z posledního sezení (z každého sezení je písemný zápis). Změna, kterou již nějakou dobu procházíme, a které se také týká výzkum realizovaný v rámci této práce, je začlenění otevřené reflexe. Tedy reflektujícího rozhovoru za přítomnosti rodiny. Závěrečné setkání týmu po ukončení sezení opět probíhá v duchu milánské školy. Dosavadní praxe na našem pracovišti je taková, že o tom, jaký proběhne způsob reflexe, rozhoduje terapeutická dvojice. Tato skutečnost také vysvětluje fakt, že klienti, kteří se stali respondenty výzkumu, mají tak rozmanité zkušenosti s užitím a s přítomností týmu.

Navzdory předpokladu Gjuričové a Kubičky (2009), že reflektující týmy mohou působit jen na velkých pracovištích, skutečné reflektující týmy v současné době, pokud je mi známo, fungují v České republice na třech poměrně malých pracovištích: v královéhradeckém Daletu, brněnském Narativu a v pražské Anima-terapii/Středisku pro psychoterapii a rodinnou terapii.

2 PROCES REFLEKTOVÁNÍ

2.1 Naslouchání

Z toho, co bylo o reflektujících týmech popsáno výše, vyplývá, že naslouchání je důležitou částí poslání reflektujícího týmu. Aby každý účastník týmu mohl reflektovat, musí nejprve naslouchat. I když tým sedí za zrcadlem, neměl by během sezení o průběhu terapie diskutovat. ANDERSEN (1990) považuje mluvení týmu během sezení za nesprávné (s výjimkou případu, kdy se jeden člen týmu chce zeptat na něco, co bylo řečeno v rozhovoru, protože to přeslechl). Důvodem pro tuto zdrženlivost za zrcadlem není jen obava, že by mluvení odvádělo pozornost od terapeutického rozhovoru. Jde také o to, že diskuse by limitovala pozornost týmu pouze na jednu či několik myšlenek: nápad jednoho člena týmu by ovlivnil ostatní a to by omezovalo různost dalších nápadů, které by mohli další členové reflektujícího týmu mít (ANDERSEN, ed., 1990, s. 70).

Při naslouchání si členové týmu všímají nejrůznějších významných momentů vyjádřených slovy nebo i jinými způsoby. Může se stát, že si během rozhovoru klientů s terapeutem člen reflektujícího týmu všimne jednoho důležitého momentu, ale postupně se ukáže být ještě důležitějším něco jiného, co je potřeba sledovat a reflektovat. Žádná pevná pravidla naslouchání neexistují, nicméně Andersen navrhuje klást si při naslouchání tyto otázky: „Jak lze zmíněné téma popsat? Jak ho lze vysvětlit? ... Jsou diskutována nějaká témata, která s tím na první pohled nesouvisejí, ale při bližším pohledu nějak ano? Podporují nějaká obdobná vyjádření něco z toho, co bylo řečeno? Objevují se při sezení nějaké analogické výrazy, které se však od již řečeného liší a nesouvisejí s tím? Mohou být tato vyjádření reflektována týmem, nebo by tyto reflexe mohly být něčím, na co někdo z rodiny není ještě připravený?“ (ANDERSEN, ed., 1990, s. 71).

2.2 Střídání

V milánské škole probíhala reflexe (tedy třetí fáze - diskuse pozorovatelů o sezení) v uzavřené místnosti, „rezervované výhradně pro toto využití“. Během sezení tedy reflexe proběhla pouze jednou (SELVINI - PALAZZOLI et al., 1985, s. 14). ANDERSEN (1990) přišel s konceptem přesunů či střídání. Tento koncept je symetrický: z dosavadních pozorovatelů (členů reflektujícího týmu) se na chvíli stanou pozorovaní a z pozorovaných (klient-terapeut) pozorovatelé. Toto střídání podle Andersena může proběhnout i vícekrát. Existují dva způsoby, jimiž se reflektující tým dostane ke slovu. Jeden je, že terapeut požádá o nápady reflektujícího týmu, a druhý, že reflektující tým sám nabídne nějaké nápady. Pokud je někdo z týmu přesvědčen, že má nějaké užitečné sdělení pro klienty a terapeuta, oznámí to ostatním členům týmu (za zrcadlem) a zeptá se, zda je čas to sdělit, anebo zda by s tím měl počkat. Stávalo se jen velmi zřídka, že ostatní nápad zamítnou, protože si myslí, že navrhovatel nápadu má dobrý důvod k tomu, aby byl návrh oznámen. Pokud ostatní z týmu souhlasí, že nastal pravý čas, osoba s nápadem zaklepe na dveře, kde probíhá rozhovor a nabídne terapeutovi a rodině, aby si komentář vyslechli: „Máme nějaké nápady, které by mohly být užitečné pro vaši konverzaci. Pokud o ně máte zájem, prosím, dejte nám vědět, kdy by to bylo vhodné.“ Terapeut a rodina se domluví, zda si chtějí nápady poslechnout a kdy by to popřípadě bylo vhodné. Andersen píše, že se nikdy nestalo, aby byl reflexní tým odmítnut.

Obvykle se terapeut nebo terapeuti vystřídají s reflexním týmem jednou či dvakrát. Také se stává, že rozhovor rodiny s terapeutem je tak bohatý na myšlenky, že reflektující tým se zdá být zbytečný, a ani žádnou reakci nenabízí. A někdy naopak dojde i k více než dvěma střídáním. Andersen uvádí, že zažili maximálně čtyři střídání během jedné terapeutické schůzky. Pro střídání nejsou žádná

pravidla. Oba systémy (klienti-terapeuti a reflektující tým) mohou nabídnout či požádat o nápady či myšlenky během sezení, přičemž poslední slovo v sezení by měl mít terapeut s rodinou. Reflektující tým hovoří 5 - 10 minut, někdy i déle. Když reflektující tým dokončí svůj dialog, pozice se vrátí zpět a terapeut hovoří s rodinou, tým poslouchá. Terapeut se ptá rodiny otevřenou otázkou: „Slyšeli jste něco, na co byste rádi reagovali, popřípadě o tom dále mluvili?“ Poté, co všichni členové rodiny dostali možnost vyjádřit se k tomu, co slyšeli v reflexi, předloží terapeut své myšlenky, které ho napadly, když naslouchal týmové reflexi (ANDERSEN, ed., 1990, s. 71-75).

2.3 Reflektování

Tom Andersen ve svém video-interview přirovnal proces reflektování ke sběru hub. Hovořil o tom, že v reflektující roli „sbírá“ slova. „Představuji si, že mám v ruce košík, jako když sbírám houby.“ Všimá si slov, která přicházejí, a když se opakují, něco to znamená. Tato slova ukládá – obrazně řečeno - do košíku. „Prostě je sbírám a samozřejmě o nich začnu také přemýšlet. Reflektovat je.“ V reflexi pak říká, co slyšel, že klienti říkali. A přemýšlí o tom, co by to mohlo znamenat. Napřed se vždy snaží shrnout, co bylo řečeno. „Je užitečné nejprve shrnout důležité věci, které jste slyšeli, a ne začít reflexi od toho, co si myslíte o tom, co bylo řečeno.“ Druhá možnost je reflektovat formou otázek a vyhnout se tak prezentaci názorů, návrhů nebo vysvětlení. „Myslím, že někteří lidé berou reflektující proces moc lehce.“ Podle Andersena někdy chtějí reflektující pracovníci po klientech příliš mnoho, nebo příliš rychle. Reflektování má ale spíš být opakováním toho, s čím přichází klient. „Když jsem moc daleko, může to být zahlcující a rušivé“ (*Tom Andersen An interview A conversation A Lecture, DVD*).

Andersen také říká, že nejprve vidíme a slyšíme, a až poté si o tom něco myslíme a přikládáme tomu významy. A totéž se snaží dělat v reflektujících rozhovorech. Nejdřív se dívá a poslouchá, myšlení nechává na později. Reflexi začíná tím, co bylo řečeno klientem, a nikoli tím, co si myslí on jako terapeut. V reflexi tedy Andersen sumarizuje to, co bylo řečeno, a potom se ptá. Otázky považuje za efektivnější než mínění (myslím, že... měli by dělat to a to ...). Mínění mohou klienti někdy chápat i jako kritika. Je proto lepší klást klientům otázky, které jim umožní jejich vlastní odpovědi. To podle Andersena znamená vrátit je k pohybu, kterého dosáhli tím, že se sami vyjadřovali. Mluvení znamená v životě pohyb. „Když opakuji slova, vracím se k pohybu, hledám nové cesty dopředu“ (Tom Andersen *An interview A conversation A Lecture*, DVD).

Andersenovi nikdy nebylo příjemné, když (v duchu milánského přístupu) intervenoval terapeut po uzavřené reflexi s reflektujícím týmem tím způsobem, že předával rodině od týmu dohodnutý vzkaz - jako by terapeut a tým měli větší odbornost a lepší vědění k tomu, navrhnout lepší způsob zacházení s problémem rodiny, než rodina sama (cit. dle HALEY, 2002).

LUDEWIG (2011) chápe Andersenovo metodické pojetí reflexe jako způsob vytváření transparence, která podporuje kooperaci namísto intervence. Někteří sociálně konstrukcionisticky zaměřeni terapeuti se vymezovali vůči dřívějším přístupům rezignací na intervence. To je však podle Ludewiga zbytečné: ani při vší snaze vést s klienty kooperativní rozhovory se nelze plně vyvarovat zasahování do jejich života, tedy intervenování (LUDEWIG, 2011, s. 88).

Andersenovské reflektování vychází z přístupu „i-i“, spíše než „bud’-anebo“ (HALEY, 2002, s. 22-23; ANDERSEN, 1987). Podle Andersena by měl mít každý člen reflektujícího týmu na mysli, že existují různé verze témat, o nichž se hovořilo, a že každý člen týmu má vlastní verzi, která se liší od verzí ostatních. To vyžaduje, aby

výroky členů reflektujícího týmu byly vyjadřovány s mírnou nejistotou: „Nejsem si jistý..., snad..., mohl bych si myslet...“. Nebo aby nabízely více možností bez preference jedné z nich: „Jednak je vidět, že... a jednak“, „Vedle toho, co viděli, viděl jsem také, že...“, „Slyšel jsem silná vysvětlení, možná k nim lze připojit další...“ apod. (ANDERSEN, ed., 1990, s. 72-73).

Andersen píše, že reflexe má často formu dialogu a že v komentářích se objevuje i mnoho nezodpovězených otázek. Zároveň během reflektující debaty členové týmu komentují jeden druhého a ptají se navzájem, zda si ostatní myslí něco dalšího (ANDERSEN, ed., 1990, s. 72-73).

Andersenovské pojetí reflektujících týmových procesů tedy podporuje multiperspektivnost a viditelnost různých verzí reality a posiluje možnost a schopnost rodiny hledat vlastní řešení. Některé studie ukázaly, že rodiny na reflexi oceňují právě tuto mnohost pohledů na vlastní situaci a možnost z nich volit (SMITH et al., 1993; SELLS et al., 1994; MITCHELL et al., 2014).

Výzkumů, které se zabývají fungováním reflektujících týmů a tím, jak to vnímají klienti, je však celkově velmi málo, jak uvádějí PENDER a STINCHFIELD (2014) či WILLOT et al. (2012). Další studie se zabývaly např. srovnáním formátu uzavřené a otevřené reflexe (MITCHELL et al., 2014) či srovnáním užitečnosti různých typů intervencí reflektujícího týmu z hlediska klientů (FISHEL et al., 2005; FISHEL et al., 2010).

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

3.1 Kvalitativní metodologie, interpretativní fenomenologická analýza

Cílem empirické části této práce je vnést vhléd do toho, jak klienti vnímají přítomnost a intervence reflektujícího týmu na sezení rodinné terapie, co je pro ně přínosem, či naopak nevýhodou reflektující konverzace. Nešlo však o kvantitativní měření efektů; snažila jsem se dopady přítomnosti a činnosti reflektujícího týmu zachytit a pochopit v jejich různorodosti a situační plasticitě tak, jak je definují klienti. Proto jsem pro výzkum zvolila kvalitativní metodologii: sběr rozhovorů a následnou analýzu textů (přepisů rozhovorů). Kvalitativní metodologie umožňuje hlubší porozumění, vytváří komplexní, holistický obraz a zároveň umožňuje analyzovat různé typy textů (HENDL, 2005). Kvalitativní výzkum vychází z postmoderní filosofie, ve které je možno na realitu nazírat z různých perspektiv a proces poznávání je zároveň procesem neustálé interpretace (MIOVSKÝ, 2006).

Při analýze jsem se částečně inspirovala metodou interpretativní fenomenologické analýzy (dále také IPA), jejímž výzkumným fokusem je porozumění žité zkušenosti člověka (KOUTNÁ – KOSTÍNKOVÁ a ČERMÁK, 2013, s. 9). Zároveň je v rámci této metody zkoumaná zkušenost považována za „výsledek společného sdílení výzkumníka a participanta“ (tamtéž, s. 11). Výzkumníkovy prekoncepce nejsou v IPA něčím, co je potřeba eliminovat, naopak se považují za nezbytné ke zformulování zkušenosti participanta (tamtéž). Tento přístup odpovídá mé vlastní situaci, kdy je moje pozice výzkumníka neoddělitelně spjatá i s rolí terapeutky (dokonce terapeutky většiny respondentů ve výzkumu). Při výzkumu byla moje dvojrole - spjatá se znalostí procesu rodinné terapie, systému práce s reflektujícím týmem i respondentů

samotných - něčím, co jsem nemohla odstínit jako nevýznamné, ale co jsem naopak mohla využít ve prospěch analýzy.

3.2 Metoda sběru dat

Jako metodu pro sběr dat jsem zvolila polostrukturovaný rozhovor, resp. interview s návodem (HENDL, 2012, s. 174). Polostrukturovaný rozhovor je také nejčastěji používanou metodou sběru dat v interpretativní fenomenologické analýze (KOUTNÁ-KOSTÍNKOVÁ a ČERMÁK, 2013, s. 15). Návod k rozhovoru představoval seznam devíti otázek, který bylo nutné v rámci rozhovoru probrat, a zároveň měl tento návod zajistit, že se skutečně dostane na všechna zajímavá témata:

1. Kolik proběhlo sezení? Byl přítomen reflektující tým? Jak se terapeuti a tým radili - před vámi, nebo sami?
2. Jaké to pro vás bylo, když byl přítomen tým? Jaké to mělo klady? Jaké zápory?
3. Setkání bez týmu a s týmem... když to srovnáte, jaké to pro vás bylo?
4. Byl nějaký okamžik v reflektování, který pro vás byl důležitý?
5. Co byste potřebovali jinak?
6. Co si myslíte o myšlence reflexe jako takové?
7. Jak jste dostali informaci o přítomnosti reflektujícího týmu na sezení? Jaké to pro vás bylo, když vám to řekli?
8. Měnili se lidé přítomní v týmu? Kolik lidí v týmu bylo?
9. Jaké bylo čekání na chodbě?
10. Kdybyste byl/a ředitel organizace poskytující rodinnou terapii a měl/a rozhodnout o tom, zda tým ano, nebo ne, jak byste rozhodl/a a proč?

Podle HENDLA (2005) neexistuje žádný předpis pro vedení efektivního interview. Hendl uvádí některé osvědčené zásady pro jeho vedení:

- „Zajišťujeme důkladnou přípravu a nácvik provedení rozhovoru.
- Účel výzkumu určuje celý proces interview.
- V interview máme vytvořit rámeček, v němž se bude moci dotazovaný vyjadřovat pomocí svých vlastních termínů a vlastním stylem.
- Vytváříme vztah vzájemné důvěry, vstřícnosti a zájmu. Jsme citliví k pohlaví, k věku a kulturním odlišnostem dotazovaného.
- Při přípravě a provedení rozhovoru si uvědomujeme, že otázky v rozhovoru nejsou totožné s výzkumnými otázkami.
- Otázky formulujeme jasným způsobem, kterému dotazovaný rozumí.
- Klademe vždy jenom jednu otázku.
- Otázky doplňujeme sondážními otázkami.
- Dotazovanému dáváme jasně na vědomí, jaké informace požadujeme, proč jsou důležité a jak interview postupuje.
- Nasloucháme pozorně a odpovídáme tak, aby dotazovaný poznal, že o něj máme zájem. Necháváme dotazovanému dostatek času na odpověď.
- Udržujeme si neutrální postoj k obsahu sdělovaných dat. Sbíráme data, ale neposuzujeme osobu.
- Jsme pozorní a citliví k tomu, jak je dotazovaný rozhovorem ovlivněn a jak odpovídá na různé otázky.
- Po rozhovoru kompletujeme a kontrolujeme své poznámky, jejich kvalitu a úplnost“ (HENDL, 2012, s. 172).

Rozhovor s návodem dává tazateli možnost co nejvýhodněji využít čas k interview. Současně umožňuje provést rozhovory s některými lidmi strukturovaněji a ulehčuje jejich srovnávání. Pomáhá udržet zaměření rozhovoru, ale dovoluje dotazovanému zároveň uplatnit vlastní perspektivy a zkušenosti (HENDL, 2012, s. 174).

Bylo na mně jako na tazateli, jakým způsobem a v jakém pořadí získám potřebné informace. Otázky jsem proto nekladla vždy ve

stejném pořadí, ani vždy ve stejné formulaci, ale přizpůsobovala jsem jejich znění podle situace.

V průběhu prosince 2015 až února 2016 jsem v rámci výzkumu domluvila a uskutečnila deset rozhovorů. Rozhovory trvaly 15 až 45 minut. Všechny rozhovory byly nahrány na diktafon a následně přepsány. První dvě nahrávky jsem si poslechla a na základě tohoto poslechu jsem mírně upravila dvě otázky z návodu.

3.3 Výběr respondentů

Analýza je založena na rozhovorech s lidmi, kteří mají zkušenost s rodinnou terapií a přítomností reflektujícího týmu. Respondenty jsem získávala mezi klienty organizace Anima-terapie, z.ú. a Střediska pro psychoterapii a rodinnou terapii VFN Praha. Při výběru respondentů jsem spolupracovala s personálem obou organizací. Usilovala jsem o to, aby zkušenosti vybraných klientů s rodinnou terapií byly pestré: rodiny, které jsou v procesu terapie, nebo rodiny, které terapii již ukončily, či rodiny, které jsou téměř na začátku terapie, anebo rodiny, které za sebou mají již velký počet sezení. Dále jsem se ve výběru snažila o podobné zastoupení mužů i žen (4 muži, 6 žen) a věkovou rozmanitost (19 až 60 let).

Aby respondenti mohli hodnotit činnost a přítomnost reflektujícího týmu, stanovila jsem si při jejich výběru podmínku, že musí jít o osoby, které mají zkušenost s alespoň třemi sezeními rodinné terapie za přítomnosti reflektujícího týmu. Tuto podmínku se podařilo dobře naplnit. Většina respondentů má s reflektujícím týmem značnou zkušenost, mají zkušenost se sezeními s týmem i bez týmu, s otevřenou i uzavřenou reflexí.

S pomocí kolegů jsem se snažila vytipovat i takové klienty, kteří reflektující tým odmítli, což bylo těžké, poněvadž se ukázalo, že takových klientů bylo v těchto dvou zařízeních málo. Do výzkumu se nakonec podařilo získat i klientku, která má sice opakovanou

zkušenost s reflektujícím týmem, ale která se zároveň po nějaké době rozhodla přítomnost reflektujícího týmu odmítnout.

3.4 Analýza dat

K analýze jsem využívala téměř výhradně rozhovory převedené do textové formy. Po přepisu nahrávek jsem dále pracovala s písemným textem a audionahrávku využívala pouze v případě potřeby k upřesnění dat. Analýza probíhala s použitím programu Word.

Teoretici IPA doporučují provádět analýzu každého případu samostatně, „od začátku“, včetně identifikace témat (KOUTNÁ-KOSTÍNKOVÁ a ČERMÁK, 2013, s. 16). Tím jsem se částečně řídila na začátku analýzy, kdy jsem četla každý rozhovor zvlášť a snažila se porozumět zkušenosti respondenta v jeho jedinečnosti. Zároveň jsem při této analýze reflektovala svoji dvojitou roli výzkumníka – terapeuta, který zná respondenty i z kontextu terapeutických sezení. Výroky respondentů pak při čtení získávaly smysl i ve světle méj znalosti právě tohoto kontextu. To mi umožnilo do hloubky porozumět významu toho, o čem respondent/ka během rozhovoru mluvila/a. Výstupy tohoto prvního analytického čtení rozhovorů jsou uvedeny v kapitole Komentované shrnutí rozhovorů.

Po přečtení a komentovaném shrnutí jednotlivých rozhovorů jsem přistoupila ke kódování. Kódování je ústředním bodem analýzy (HENDL, 2012, s. 228). V organizování, kódování a srovnávání dat mi pomohlo to, že rozhovory byly vedeny jako částečně strukturované. Písemná data jsem tak nejprve rozdělila do několika kategorií – základních kódů, které vycházely z otázek kladených v rozhovorech. Šlo o následující kategorie: bez reflektujícího týmu a s reflektujícím týmem, důležité okamžiky reflektování, informování o reflexním týmu, klady a zápory reflektujícího týmu, otevřené a uzavřené reflexe, názor na reflexi, návrhy změn. Příslušné pasáže ze všech rozhovorů jsem uložila do samostatných souborů, jejichž

názvy odpovídaly výše uvedeným základním kódům. S těmito soubory jsem dále pracovala tak, že jsem si do textů vpisovala v režimu komentářů poznámky a postupně jsem relevantní úryvky kódovala dalšími kódy, jako např. více pohledů, čekání při uzavřené reflexi, shrnutí, sochání, výhody - otevřená reflexe, nevýhody - uzavřená reflexe apod.

Na základě práce s úryvky zařazenými pod jednotlivé kódy, tedy na základě jejich srovnávání a komentování, vznikaly jednotlivé části analýzy, uvedené v kapitole Výzkumná zjištění.

3.5 Etické aspekty

Respondenty jsem získávala mezi klienty organizace Anima-terapie, z.ú. a Střediska pro psychoterapii a rodinnou terapii VFN Praha. Prvním krokem, který jsem proto učinila, bylo získání svolení k výzkumu od vedoucích pracovníků těchto dvou organizací.

Respondenty jsem zvala na naše pracoviště, tedy do prostředí, které znali z terapeutických sezení. Zamítla jsem možnost navštěvovat respondenty v domácnosti. Považuji to za příliš invazivní a v kontextu terapeutického pracoviště za nevhodné. Především by to však nebylo vhodné z toho důvodu, že s osmi respondenty současně pracuji (nebo jsem pracovala) jako jejich rodinná terapeutka.

Obrátit se se žádostí o výzkumný rozhovor na klienta, s nímž pracuji jako rodinná terapeutka, znamená vstoupit do nové role, která by mohla s mojí rolí terapeutky nějakým způsobem interferovat. Zvažovala jsem tedy, zda je toto zdvojení role vůbec vhodné. Jak se budou cítit klienti? Nebude pro ně obtížné být kritičtí? Nebudu při výzkumu odbíhat k nerefektovaným terapeutickým intervencím? Nebudou mít klienti tendenci slyšet v tom, co říkám během výzkumného rozhovoru, nějaký terapeutický podtext? V situaci výzkumného rozhovoru totiž

nemusí být pro výzkumnici snadné vystoupit z role terapeutky a nesklouzávat k tématům či způsobům uplatňovaným při terapeutickém sezení. A stejně tak by nemuselo být snadné pro klienta vyměnit roli klienta za roli respondenta ve výzkumu. Na začátku každého rozhovoru jsem se proto snažila jasně vymezit rámec a zaměření našeho setkání: koná se proto, abychom se bavili o jejich zkušenosti s reflexním týmem, ne o jejich zkušenosti s prací jejich terapeutů. Klientům jsem rovněž zdůrazňovala, že jejich zkušenost s prací reflektujícího týmu je velmi cenná a jejím sdílením ve výzkumu mohou dát pracovišti, kam docházejí, důležitou zpětnou vazbu. Klienti tak byli stavěni do role expertů, kteří mají důležité vědění o tom, jak probíhá reflektování při terapii, a vztah výzkumnice – respondent/ka byl od začátku definován symetričtěji, než vztah pomáhající profesionál – klient. Již při prvním interview se také ukázalo, že výzkumný rozhovor s jeho tématy a otázkami umožňuje oběma stranám dostat se do jiné roviny, z níž jsou schopni mluvit o terapeutických sezeních, a vztahovat se k vlastním zkušenostem jiným způsobem, než jak to dělají při terapii. V průběhu rozhovorů šlo mnohem více o racionální reflektování situace „tehdy a tam“, než o emoční prožívání „ted’ a tady“, s nímž se pracuje při terapii. Tomu jsem se při výzkumném rozhovoru vědomě snažila vyhýbat, zároveň ani klienti neměli tendenci k emoční rovině směřovat.

Chtěla jsem respondenty účastí na výzkumu co nejméně zatížit. Schůzky jsem se proto snažila domluvit tak, aby například korespondovaly s časem, kdy respondenti přicházeli na sezení rodinné terapie. Zároveň jsem ale zvažovala čas setkání i s ohledem na terapeutický proces. Snažila jsem se domlouvat výzkumné setkání před terapeutickým sezením, a nikoli po jeho skončení, abych respondenty nevytrhovala z terapeutického procesu a oni jej tak mohli po skončení sezení nechat doběhnout podle svých individuálních potřeb.

Klientů jsem se ptala na souhlas s audionahrávkou a informovala jsem je, že výzkum je anonymní a že nejsou zveřejněny ani sbírány žádné osobní údaje o respondentech. S rozhovorem i s nahráváním souhlasili všichni oslovení. Jména respondentů byla v prepisech rozhovorů kvůli anonymitě změněna.

4 KOMENTOVANÉ SHRNU TÍ ROZHovorŮ

4.1 Roman

První respondent, s nímž jsem hovořila, byl Roman, muž středního věku, který chodil na rodinnou terapii se svojí manželkou, respondentkou Bětkou. Měli za sebou čtyři terapeutická setkání a u všech byl přítomen reflektující tým. Silným momentem tohoto rozhovoru bylo respondentovo porozumění přítomnosti týmu. Jak sám vypráví, při prvním setkání dostali od terapeutů informaci, že lidé, kteří jsou v místnosti, jsou reflektující tým, že budou na sezení „a budou na to dělat nějakou reflexi, no prostě to budou poslouchat.“ V průběhu našeho výzkumného rozhovoru pro něj zaznívá nová informace: že reflexní tým je na terapii kvůli klientům. Doposud si myslel, že reflektující tým je přítomen spíš pro terapeutickou dvojici, anebo že jde o stážisty, kteří se tak učí terapii. Jak sám říká, „že to je vztah jakoby vás k nim a ne jakoby nás k nim.“ Roman má za sebou terapeutický pobyt v protialkoholní léčebně, dochází na terapeutickou skupinu a v obou případech se setkal se stážisty nebo praktikanty. Tato zkušenost převážila nad původní informací o reflektujícím týmu. Domníval se, že hlavním důvodem jejich přítomnosti je výuka, a neměl žádná očekávání pro sebe a svou terapii. Přes toto porozumění vnímal reflektující tým jako užitečný a jejich postřehy jako pozitivní a přínosné. V rozhovoru zmiňuje v souvislosti s reflexí či prací reflektujícího týmu jako důležité dva momenty. Prvním momentem bylo využití členů reflektujícího týmu při technice sochání rodiny - jejíž autorkou je rodinná terapeutka Virginie Satirová (SATIR a BALDWIN, 1984) - a to, jak následně členové týmu reflektovali svůj prožitek ze sochání. Druhým důležitým momentem byl pro Romana můj postřeh, který vznikl v reflektující konverzaci mezi terapeuty a týmem a byl velmi nosný pro další terapeutickou práci. Roman dále oceňuje, že „nezúčastněný“ člověk z reflektujícího týmu může přinést zajímavý vhled do situace. Respondent, a dle jeho vyprávění i jeho žena, byl

nadšený ze smíšeného terapeutického páru, oceňuje mužský pohled, který může terapeut – muž do rozhovoru vnášet. On sám by přivítal, kdyby v reflektujícím týmu také byli nějakí muži, zatím to však při sezeních nezažil. Ačkoli v reflektujícím týmu byli v jeho případech až čtyři lidé, vždy to byly ženy. Třikrát byla jako pozorovatelka pouze jedna žena – stážistka - a ta mluvila poměrně málo. Respondent si toho všiml a považuje za vhodné, aby připomínek od reflektujícího týmu bylo víc. Vnímá potenciál týmu, očekává jeho přínosné postřehy, a to právě proto, že zažil, jak jedna z reflexí „*tukla hřebíček na hlavičku*“. Také věří, že v týmu jsou přítomni lidé, kteří se o terapeutický proces zajímají, i když jsou někteří teprve v procesu učení. S nabídkou reflektujícího týmu všem rodinám by však postupoval opatrně. Umí si představit, že by někomu mohla přítomnost bránit otevřenosti. Sám sebe vnímá jako změněného a přizpůsobeného po tom, co absolvoval různé formy terapie. Před rokem, jak sám říká, by se mu nechtělo mluvit za žádnou cenu, ani před terapeutem, natož před týmem. Zde musím připojit svou vlastní zkušenost z terapie s touto rodinou. U Romana jsem byla jedním z terapeutů. Sama jsem jako terapeutka vnímala, že máme „slabý“ reflektující tým, a to když byla členem pouze jedna mladá studentka, která se opravdu málo vyjadřovala. To také vysvětluje, proč Roman vnímal reflektující tým především jako výukový nástroj.

4.2 Antonín

Druhý respondent má bohatou, několikaletou zkušenost s rodinnou terapií a s přítomností i nepřítomností reflektujícího týmu. Na terapii chodil se svojí manželkou, respondentkou Klárou. Z jeho vzpomínek vyplývá, že zažil minimální počet sezení bez reflektujícího týmu. Jak hodnotil přítomnost týmu? „*No, byla to rekapitulace, dovysvětlení a že vlastně si to člověk celý vlastně prožil ještě jednou vlastně, celou tu hodinku, že se promítne, mně teda osobně se to vždycky takhle jako promítlo, kdežto když jsme byli na tý*

chodbě, tak jsme přišli a teďko jsme měli akorát už jakoby poselství, úkol, doporučení, radu, ale to, co jste tady probírali, nám bylo utajený, ale takhle, když jako před náma, když se to probírá, tak nevím, mně to osobně jako docela pomáhalo tím, že jsem se vlastně v tom ještě jednou vlastně zorientoval.“ Reflexi považuje Antonín za přínosnou rekapitulaci a zvláště oceňuje otevřenou reflexi. Připouští, že se dříve v přítomnosti dalších lidí na terapii velmi ostýchal, ale za tu dobu, co do terapie dochází, si přivykl. V průběhu rozhovoru chvíli sám váhal, zda by více ocenil příjemnost sezení bez týmu (kde se vnímá více uvolněný), nebo sezení s reflektujícím týmem, kde oceňuje pluralitu názorů a postřehů. Za nejméně přínosné a nejméně příjemné považuje reflektující tým, který mluví s terapeuty v nepřítomnosti klientů. Oni jako klienti potom vyslechnou nějaké poselství, které zase přečte terapeut, a členové týmu zůstávají pro klienty v anonymitě. Doporučil by, aby se tým, když už tedy je přítomen, zapojoval ještě aktivněji. Mohl by se zapojovat do terapie dle svého uvážení, například v situacích, které k tomu uzná jako vhodné. Intervence týmu by byla podle klienta víc aktuální a mohla by práci prohloubit. Hlavní přínos přítomnosti dalších osob na terapii klient spatřuje v širší nabídce názorů: *„Co člověk, to originál, každý má jiný pohled na tu samou věc, takže tam jako ten přínos je v tom, že vlastně si můžeme vybrat potom, oni můžou ukázat cestu a my buď můžeme jít nebo nemusíme jít po té cestě, ale jako máme větší výběr vlastně, že to není jenom jako pasivní a že opravdu poslouchají, sledují to, dělají poznámky a můžou prostě k tomu něco říct na konci na tý poradě a my si to můžeme jako uvědomit a dát se nějak na tu cestu nebo vůbec, já nevím, vzít si od nich radu nebo poučení nebo je ignorovat, to už záleží na nás, ale určitě je to dobrý, no.“* Z jeho slov je patrné, že se jako klient v terapeutickém procesu cítí svobodný a respektovaný, on je ten, kdo nakonec zvolí, čím bude či nebude inspirován. Antonín se domnívá, že o přítomnosti či nepřítomnosti týmu na sezení by neměli rozhodovat klienti, tak jak je to doposud, ale sami terapeuti.

Terapeuti by měli posoudit, zda je vzhledem k průběhu terapie a k záměru nadcházejícího sezení přítomnost týmu vhodná a jestli třeba není zapotřebí větší intimita. Je možné, že zde by respondent coby klient přivítal od terapeutů větší ochranu, možná jde o způsob, jak od sebe odklonit nepříjemný úkol odmítnout reflektující tým, možná jde také o to, že od terapeutů očekává v terapii vůdčí roli. Zde jsem se respondenta nedoptala natolik, aby mi motiv byl více srozumitelný. Respondent v rozhovoru zmínil v souvislosti s užitečností reflexe ještě jeden moment, když vzpomínal na konkrétní situaci, kdy členka reflektujícího týmu ocenila jeho schopnost chválit ženu. Antonín byl tímto oceněním překvapen a potěšen. Jako výzkumník se znalostí terapeutického prostředí si uvědomuji, že tato situace vyplynula z otevřené reflexe a podle mého názoru je hodně pravděpodobně, že při uzavřené reflexi, by se toto ocenění v závěrečném poselství ke klientovi nedostala. Diskuse prochází filtrem, jakýmsi trychtýřem, kde se obsah diskuse reflektujícího týmu shrnuje do několika závěrečných vět a mnohé se tak ke klientům nedostane. Terapeuti ne vždy vybírají to, co si klient vybere sám, má-li příležitost.

4.3 Daniel

Dalším respondentem byl velmi mladý muž, který docházel na rodinnou terapii spolu se svými rodiči. Hned zpočátku rozhovoru zmínil, že už v terapii se projevovalo, že je málomluvný. S rozhovorem pro výzkum však souhlasil bez většího váhání. S rodinou měli zkušenost sezení s reflektujícím týmem i bez týmu. Respondent připouští, že sezení bez týmu mu dávala pocit většího uvolnění, nebyl tolik nervózní, byl „*prostě víc v pohodě*“ a nemusel se soustředit na přítomnost týmu. Ze začátku byla jeho nervozita zdaleka největší, s každým dalším sezením se však zmenšovala. Celkem si přivykl a nakonec převážily i výhody: „*Když se pak jako radili mezi sebou, tak pro mě to bylo takový povzbuzující, protože od té doby, co jsem sem jakoby chodil, tak to všechno jakoby špělo*“

pomalou k lepšímu, teď už je to úplně nejlepší a když jako řeknou klady o mně nebo tak, tak to bylo takový příjemný, si myslím.“ Za nekomfortní považuje klient celou terapii, poněvadž musí hovořit o sobě a svých věcech. Reflektující tým a počet jejích členů už v tom nehraje takovou roli. Ještě horší to podle klienta bylo na skupinové terapii, kde byl jedenkrát. Potom to změnili na rodinnou. Na skupině musel mluvit ještě před více cizími lidmi. Když se dozvěděl, že součástí rodinně terapeutických sezení bude reflektující tým, myslel si, že to bude těžké a vůbec se netěšil. Přesto by dnes doporučil dalším klientům, aby o reflexním týmu uvažovali, poněvadž *„každý má prostě svojí hlavu, někoho napadne něco jiného a prostě každá hlava dobrá. Je to takový efektivnější.“* Rozhovor s tímto respondentem byl nejkratší ze všech rozhovorů v tomto výzkumu. S Danielem jsem se nikdy před rozhovorem nesetkala. Nedovedu posoudit, zdali jeho výpověď ovlivnilo to, že jsme se viděli poprvé, nebo jeho přirozená málomluvnost.

4.4 Martin

Martin je muž středního věku, jde o manžela respondentky Pavly. Ve svém vyprávění zpočátku potvrzuje teorii, že během terapeutického sezení se pozornost klientů soustředí do vnitřního terapeutického kruhu, tedy kolem stolu, na přímé účastníky sezení. Martin říká, že ačkoli měli zhruba na polovině sezení přítomný reflektující tým, vnímal jej jako kulisu, která mu nijak nebránila soustředit se na to, co rodina s terapeuty probírala. Přínosem reflektujícího týmu pro něj byla *„zpětná vazba“*. Vnímá, že každý z týmu může mít jiný názor, jiný pohled *„jakoby někoho z venku“*. V rozhovoru mě zajímalo, co mu zpětná vazba přináší. *„Tak určitě se dá říct, že jakoby trošičku pootevře oči nebo přinese to trošičku jinej ten úhel toho pohledu na tu věc, každéj opravdu má třeba jakoby jiný priority, vnímá nebo hledá úplně něco jiného, tak je zase dobrý slyšet to zase i z té druhý strany.“* Sám o sobě respondent říká, že je tichý typ, méně komunikativní a tak mu hodně vyhovovalo, když

probíhala v týmu diskuse, když ti ostatní více mluvili. Navíc, pokud víc mluví, tak je potom podle respondenta i zpětná vazba přesnější. Nejsilnější moment, který si vybavuje z terapeutických sezení, kde byl přítomen tým, byl ten, kdy se členové týmu zapojili do sochání rodinného systému: *„Tak jakoby na to koukám trošičku jakoby ze shora a trošičku i jinak vnímám, takže to si myslím třeba a i potom nějaký ten, já nevím, jejich potom názor nebo i jak se v těch pozicích nebo v tom stavu jakoby cítí oni.“* Oceňuje možnost podívat se na rodinný systém s odstupem a zároveň mu přijde užitečné, že mu členové týmu mohou poskytnout reflexe z rolí, v nichž byli při sochání. Ačkoli Martin v rozhovoru uvažuje nad tím, že on osobně vnímá tým jako kulisu, připouští, že podvědomě může přítomný tým vnímat intenzivně a že to může ovlivňovat jeho chování na sezení. Například tak, že by na sezení, kde tým přítomen není, zašel s tématem někam hlouběji, intimněji. Sám od sebe to neočekává, ale dovede si to představit u druhých lidí. O myšlence reflexe jako takové si myslí, *„že to je dobrý, protože v rámci té terapie se každý dostane do nějakýho toho jakoby rozpoložení, takže třeba mu nějaký věci, já nevím, buď prostě uniknou nebo je zase prostě myšlenkama někde jinde nebo je třeba od toho odpoutaný, takže třeba zapomene na to, o čem se třeba mluvilo před 10 minutama nebo před čtyřma minutama, protože nějaká myšlenka, co zrovna přijde, je silnější, čili vlastně ten reflexní tým to potom trošičku jakoby v globálu shrne.“* Reflexní tým vnímá jako nápomocný, podpůrný a rozvíjející nástroj. Je spokojený s tím, že byl v týmu vždycky přítomen alespoň jeden muž. Ke složení dobrého reflektujícího týmu by podle něj přispělo, kdyby členové týmu měli určité životní zkušenosti. Napadá jej, že když je členem týmu mladá a nejspíš bezdětná žena, bude pro ni obtížné vcítovat se do situace rodiny s dětmi. Podle jeho názoru by toto vyladění týmu na míru klientům mohlo předcházet různým blokům, které by případně mohly s přítomností týmu na terapii u některých klientů nebo v některých situacích vznikat.

4.5 Pavla

Pavla chodila na rodinnou terapii spolu s manželem (respondentem Martinem) a malou dcerou. V době našeho rozhovoru za sebou měli patnáct sezení, z toho asi pět sezení spolu s reflektujícím týmem. Pavla vzpomíná na první setkání s týmem a dojmy z něj: *„Bylo jich nejvíc a pamatuju si, že se každý k tomu vyjádřil, protože říkám, já jsem se s tím ještě nikdy nesešla, tak to pro mě bylo jako překvapující, ale byla jsem sama překvapená, že vlastně jako mile, že jsem si říkala, jo, to má prostě smysl.“* Co respondentce reflektující konverzace přináší? *„Tak asi ten rozhovor vás s tím reflexním týmem je takovej možná trošku shrnující, nebo že to líp jakoby uzavře nebo vypíchne třeba některý momenty, takže možná je to příjemný v tom, no, v nějakým jakoby shrnutí nebo uzavření, vypíchnutí třeba důležitých věcí, co padly během toho sezení. Když jsme jenom sami, tak tam většinou pak je to uzavření takový rychlejší a bez nějaký jako retrospekce, nebo jak bych to řekla.“* Hlavní přínos reflektujícího týmu vidí ve zpětné vazbě. Nevadí jí ani početnější tým, oceňuje originalitu každého člena, čím více, tím lépe. Přemýšlí, že by k prohloubení reflexe mohlo přispět, kdyby reflektující tým zůstal s rodinou během celé terapie a členové se neměnili. Takové reflexe by potom mohly být hlubší a mohly by zachytit posun, vývoj rodiny. Nedochovalo by k opakování. Ochtu mít sezení s reflektujícím týmem vyjadřuje poměrem sedmdesát ku třiceti, sedmdesát je pro tým. Když tým při sezení není přítomen, je více času na terapeutický rozhovor, reflektující diskuze však může přinést něco pozitivního. Například ji při reflexi potěší, když ji někdo z týmu nahlas ocení nebo když od nezaujatého člena reflektujícího týmu zazní něco, co se shoduje s jejím vnímáním. Má naději, že to manžel uslyší a bude o tom moci přemýšlet. Reflektující tým je pro Pavlu zrcadlo a podpora. Přesto si však vzpomíná, že v jedné reflexi se cítila nepochopená a rozhovor reflektujícího týmu se stočil směrem, který klientka cítila jako

nesprávný. Neměla příležitost reagovat a tak si jenom v duchu říkala, že toto ji zrovna nepálí a bylo jí to líto. I přes tuto zkušenost převažuje u klientky pocit, že je dobré si celou reflexi vyslechnout, protože „*to pracuje taky*“. Respondentka si pravděpodobně uvědomuje, že některé komentáře reflektujícího týmu doznívají i v době po sezení. Sama za sebe si neumí představit situaci, kdy by nemohl být reflektující tým přítomen. Když poprvé slyšela o to, že na sezení budou přítomny další čtyři osoby, měla starost hlavně o manžela, jestli to na něj nebude moc, ale podívali se na sebe a vše bylo v pořádku. O možnosti, že by byli raději bez týmu, se spolu nikdy nebavili. A kdyby měla Pavla rozhodnout, zda reflektující týmy v rodinné terapii uchovat? „*Tak jestli bych měla odhadnout, do jaký míry přítomnost jako reflexního týmu zlepší celkový efekt tý terapie, tak to si myslím, že asi nejvíc práce stejně jako odvádí ten pár terapeutický jako sám o sobě, takže to mi přijde, že je možná trošku taková jako třešinka na dortu, nebo ne úplně třešinka, ale takový horní patro na dortu. Ale jako to, jestli sem lidi budou se vracet nebo docházet, si myslím, že je největší stejně jako zodpovědnost nebo tíha sedí na tom terapeutickým páru.*“

4.6 Jarmila

Jarmila je žena středního věku, která docházela na rodinnou terapii ve dvou etapách. Poprvé chodili a manželem sami, do terapie se po asi dvouleté přestávce vrátili a začaly s nimi také docházet jejich dospělé děti. V rozhovoru jsme refletovali zkušenost z obou terapií. Sezení v našem zařízení bylo víc než dvacet a na většině z nich byl přítomen reflektující tým. V terapii zažili všechny tři varianty: sezení bez reflektujícího týmu, sezení s týmem a otevřenou reflexí a také sezení s uzavřenou reflexí, kdy se terapeuti radili s týmem, a rodina čekala na chodbě.

Přítomnost reflektujícího týmu byla ze začátku neobvyklá, ale dalo se na to zvyknout a začala to vnímat i jako v něčem přínosnější, než

sezení bez reflektujícího týmu. Ten totiž přinášel zpětnou vazbu od více lidí a zajímavé postřehy. Jarmila se domnívá, že terapeuti jsou do toho moc zataženi a reflektující tým může mít větší odstup. Respondentka si všímala, že i když některé věci říkal reflektující tým hodně otevřeně, bylo to vždy řečené podpůrně: *„že to bylo uzavřený, jako s nějakým závěrem, že to bylo i jakoby v uvozovkách ošetřený, že jako, i když jsem se v tom třeba necítila, teda myslím v té terapii, dobře, tak i možná s pomocí právě toho reflexního týmu, že to nějak bylo takový ošetřený, že to tam vždycky bylo nějak tak jako, že jsem neodcházela prostě, že by mě to nějak hodně rozhodilo nebo že bych se v tom cítila nějak jako špatně, takže tohle si myslím, že tam jako je velmi dobře ošetřený nebo já jsem to tak jako vnímala.“*

Reflexi vnímala jako uzavření terapeutického sezení i když v ní byly obsaženy další věci na přemýšlení. To že se tato struktura sezení opakovala, jí vyhovovalo, vytvářelo to jistotu jakéhosi pravidla. Vzpomíná, že měli s mužem v terapii i obtížné momenty, a to pro ni nebylo lehké říkat před týmem. Někdy se snažila tým vytěšňovat, jindy si naopak všímala reakcí týmu, snažila se je pozorovat. Ačkoli to pro ni bylo těžké, nakonec byla ráda, že mluvila i o velmi obtížných věcech před týmem, poněvadž v reflexi dostala právě hodně podpory a porozumění. Po těžkém průběhu byl tedy závěr pozitivní.

4.7 Bětka

Bětka je matka tří dětí a manželka respondenta Romana, která docházela na rodinnou terapii spolu s manželem. Děti byly předškolního věku a na přání manželského páru se terapie nikdy nezúčastnily. Rodina měla za sebou asi šest terapeutických setkání a měla zkušenost se všemi variantami sezení. Hned na prvním sezení byl přítomný reflektující tým, který měl čtyři členy. Terapeuti využili členy týmu při sochání rodinného systému. Partneri, kteří znázorňovali ve tvaru sousoší svůj vztah, mohli

využít členy týmu jako zástupce do rolí svých tří dětí. Tak měli podle respondentky možnost vidět rodinu jako celek. Reflexe v závěru terapeutického sezení pak byla ještě obohacena právě o zprávu z těchto rolí. Členové týmu, kteří byli součástí postaveného rodinného systému, mohli o této zkušenosti v reflektující debatě s ostatními členy týmu, včetně terapeutů, hovořit: jak se cítili, čeho si všímali a co by případně potřebovali jinak. Rodina byla této diskuzi přítomna, jednalo se tedy o otevřenou reflexi. V průběhu dalších sezení se pracovalo buď bez týmu anebo byl reflektující tým menší, než na prvním sezení. Bětka vnímá rozdíly, které přináší změna členů reflektujícího týmu. A zdá se jí, že složení týmu má vliv na přínos reflexe pro rodinu. Už během sezení si všímá neverbální komunikace členů týmu. Jejich výrazu, mimiky, je pro ni důležité, aby rozpoznala nějaký zájem týmu, napojení. O jedné člence týmu mluví jako o osobě bez výrazu. Bětka spolu se svým mužem dobře hodnotili otevřenou reflexi. Vnímali to jako přínosné. Sama respondentka se zabývala otázkou, jaké je to pro tým hovořit před rodinou anebo za zavřenými, je-li rodina na chodbě. V rozhovoru říká, že sama pro sebe uvěřila, že tým diskutuje hodně otevřeně i tehdy, když jsou rozhovoru klienti přítomni. Možná, že tým volí trochu jiné výrazy, uvažuje v rozhovoru respondentka, ale obsahově se jí zdála diskuze týmu na terapiích bez zábran a filtrů. Respondentka si po své zkušenosti s reflektujícím týmem umí představit, že kvalitu reflexe ovlivňuje nejen složení týmu, ale také otevřenost komunikace. Reflexi v terapii považuje za zásadní fázi sezení, kdy řečené obsahy mohou dostat nový význam, nový směr.

4.8 Klára

Klára je manželkou respondenta Antonína. Na terapie chodili vždy spolu, takže i ona má bohatou a pestrou zkušenost s rodinnou terapií, s přítomností i nepřítomností reflektujícího týmu. Rozhovory jsem vedla zcela odděleně i v rozmezí několika dní.

Respondentka uváděla, že podle ní proběhlo 60 sezení a z toho asi dvakrát nebyl přítomen tým, a to na její vyžádání. Bylo to v období, kdy v terapii řešili intimní stránky vztahu. Ani v ostatních sezeních nebyla přítomnost týmu pro respondentku snadná. Vzpomíná, že vždy toto téma s manželem mezi sezeními probírala a někdy na sezeních raději přestala komunikovat, protože jí přítomnost více lidí vadila. To, že na sezení jsou další neznámé osoby, ji ohrožovalo a zvláště ze začátku se necítila v takové sestavě v bezpečí. Nevěděla, kdo ti lidé jsou, obávala se z jejich strany hodnocení a kritiky. S tím, jak rostla její důvěra v terapii a terapeutický pár samotný, vzrůstal i její pocit bezpečí ve vztahu k reflektujícímu týmu. Jeho přítomnost chápala jako extenzi terapeutického páru, tedy, že jsou tam proto, aby se terapeuti mohli poradit. Také věřila, že kdyby byly ohlasy z týmu nevhodné, terapeuti si s tím nějak poradí a ochrání rodinu. Vnímala tedy terapeutickou dvojici jako nějakou ochrannou bariéru mezi rodinou a týmem. Odmítnout tým bylo z jejího pohledu obtížné, ale ne nemožné. Sama to také dvakrát udělala. Odmítnout tým na sezení, kde již byli všichni přítomni, jí však přišlo velmi nesnadné. Před sezením, kde tým nechtěla, napsala terapeutce mail, kde žádala, aby tým na příštím sezení nebyl. Z celkem velkého počtu sezení s reflektujícím týmem bylo podle respondentky asi pět až deset otevřených reflexí. A právě tyto reflexe měnily její vztah k terapeutickému týmu, považuje je za tu nejlepší zkušenost, jakou s týmem udělala. Ačkoli předtím mluvila o týmu jako o někom, kdo je užitečný terapeutům, kdo jim zprostředkovává nové pohledy, o zkušenosti s otevřenou reflexí hovoří jako o vztahu mezi týmem a sebou. Bylo jí příjemné slyšet a přijímat ocenění a vyslechnout nové názory. Reflektující tým vnímala jako milý a neohrožující a jejich postřehy jí pomáhaly navázat s ním vztah, budovat důvěru. Klára říká: *„Během posledních sezení bych se na tým snad i usmála.“* Po skončení nahrávání si respondentka ještě vzpomněla na jednu událost, související s týmem, která jí byla nepříjemná. Sezení se v reflektujícím týmu jednou zúčastnila bez předchozí domluvy

s rodinou i terapeutka, která vede dětskou skupinu, kam dochází dcera respondentky. Šlo tedy o osobu, která znala rodinu z jiného kontextu. Ačkoli se jedná o stejné pracoviště, Klára to vnímala jako nepříjemné a ohrožující.

4.9 Radka

Respondentka, s níž jsem vedla devátý rozhovor, má s rodinnou terapií několikerou zkušenost. Před mnoha lety docházela na rodinnou terapii po rozpadu prvního manželství. Poté chodila na párovou terapii se svým novým partnerem, který měl v péči dcery z prvního manželství. Děti se sezení nezúčastnily. Terapii ukončili před třemi roky. V současné době dochází opět na rodinnou terapii do jiné organizace. V rozhovoru jsem se snažila využít nejen vzpomínek na proběhlou terapii v naší organizaci, ale také na zkušenosti s rodinnou terapií a reflektováním z jiného pracoviště. Podle Radky proběhlo na našem pracovišti tehdy asi deset sezení a téměř u všech byl reflektující tým přítomen. Respondentka vzpomíná, že reflektující tým ji nikdy nerušil a jeho přítomnost začala oceňovat ve chvíli, kdy byla využita technika sochání a jednotliví členové týmu se stávali zástupci rodinných příslušníků - například dcer, které na terapii nebyly přítomny. A mohla vybrat zástupce i za sebe sama. Touto technikou respondentka mohla vidět svou rodinu a sama sebe z jiné perspektivy. Reflektující tým tak umožnil rodině stát se pozorovateli sebe sama. To, že Radka vnímala reflektující tým jako ty, co se tady učí, ji nijak nebránilo v tom vnímat tým také jako ty, kdo zmnožují pohled na věc, protože „*víc hlav víc ví*“. Jestli by něco vytkla v souvislosti s užitím reflektujícího týmu, tak to, že nebyl přítomen vždy. Považovala by za zlepšení, kdyby se organizaci podařilo zajistit klientům možnost mít tým pravidelně a využívat tak jeho přínosu na každém sezení. Na rodinné terapii, kam dochází nyní, probíhá reflektující konverzace pouze mezi terapeuty. V určitém čase se terapeuti

odchází poradit mimo terapeutickou místnost a zpět se vrací se závěrečným sdělením. Reflexe jako taková připadá Radce v jakékoli formě přínosná a důležitá.

4.10 Saša

Saša je starší žena, na kterou mne upozornila v souvislosti s výzkumem její terapeutka. Respondentka dostala při prvním kontaktu setkání informaci o průběhu sezení a přítomnosti reflektujícího týmu. Měla z přítomnosti týmu obavy, které se jí po prvním setkání potvrdily. Po prvním setkání tedy přítomnost reflektujícího týmu odmítla. Potom se to ještě několikrát proměnilo, celkově asi pětkrát zkusila přítomnost týmu a nakonec se rozhodla pro práci bez přítomnosti týmu. Důležitou okolností jejího rozhodnutí odmítnout přítomnost týmu na sezení je to, že sama pracuje v pomáhajících profesích a necítila se bezpečně, protože by se v týmu mohl ocitnout někdo, s kým by se později mohla pracovně setkat: „... *potom třeba v těch věcech, který jsou choulostivý nebo citlivý pro tu rodinu, kdy si ta rodina nepřeje, aby se to jakkoli nějak vynášelo třeba ven, takže najednou tam sedíte s tím, že tam je několik lidí, o kterých nevíte vůbec, jestli se s nima potkáte nebo kdy se s nima potkáte, protože neznáte jejich profesi. Já ještě pracuju s lidma, takže já se s nima můžu opravdu potkat i profesně třeba, takže to mě prostě jako znejist'ovalo a potom to samozřejmě ve mně uzavíralo...*“. Nicméně v rozhovoru dále mluvila i o tom, že ačkoli reflexe členů nejsou špatné, ubírají terapeutický čas, který jí přišel výživnější a přínosnější pro rodinu. Ve svém vnímání tedy rozdělila terapeutický čas a čas reflexe. Reflektující konverzace pro ni nebyla součástí terapeutického procesu, bylo to něco, co se dělo na vrub jejich rodinně terapeutického času. Z rozhovoru vyplývá, že to Saša vnímala spíše jako pokusy členů týmu o terapii, vnímala členy reflektujícího týmu jako učedníky. Jejich reflexe nebyly, jak říká, „*mimo mísu*“, ale neměly takovou hloubku jako terapeutický

rozhovor. Reflexi proto vnímá respondentka jako něco, co se děje více kvůli týmu samotnému, než kvůli rodině. Paradoxně ale v závěru rozhovoru působení reflektujícího týmu přece jen poměrně výrazně oceňuje, když říká: „*byla jsem za ni hodně ráda, za tu reflexi*“, protože při ní někdy zazní něco, co by ji samotnou nenapadlo, a posune to její pohled na věc. Oceňuje také otevřenou reflexi, zvláště jeden moment, kdy zažila napojení od jednoho člena týmu, který pro ni tím vystoupil z anonymity.

5 VÝZKUMNÁ ZJIŠTĚNÍ

5.1 Zmnožení a rozrůznění perspektiv

Klíčová věc, kterou vstup reflektujícího týmu podle respondentů přináší, je zmnožení a rozrůznění perspektiv. Podobně SMITH et al. (1993) uvádějí, že téma „mnohonásobné perspektivy“ se ve výpovědích respondentů zahrnutých do jejich výzkumu opakovaně vracelo (tamtéž, s. 40). I v mém výzkumu se ukazuje, že pro respondenty je významná přítomnost dalších „hlav“, „očí“, „úhlů“, „pohledů“, „názorů“...:

„Víc hlav víc ví a je to opravdu tak, protože jako tady ten někdo, kdokoliv z reflexního týmu řekne nějakou myšlenku, protože to sleduje nezaujatě jinýma očima a teď se k tomu vyjádří“ (Antonín).

„Velký klad je potom zpětná vazba, protože každý třeba ... může vnímat jinak, každý na to může mít jiný názor“ (Martin).

„Přišlo mi, že tehdy (na prvním sezení) ta zpětná vazba byla taková prostě nejbohatší jako na ty myšlenky, na nápady no. ... Bylo jich (členů reflektujícího týmu na prvním sezení) nejméně a pamatuju si, že se každý k tomu vyjádřil, protože říkám, já jsem se s tím ještě nikdy nesešla, tak to pro mě bylo jako překvapující, ale byla jsem sama překvapená, že, vlastně jako mile, že jsem si říkala, jo, to má prostě smysl“ (Pavla).

(s reflektujícím týmem to bylo přínosnější), „... protože tam byla zpětná vazba jako více lidí“ (Jarmila).

„A těch názorů mohlo být (díky vstupu reflektujícího týmu) víc a vy jste mohli pak jakoby líp možná nám pomoci“ (Klára).

„Víc názorů, jako každé podle mě vidí něco jiného a soustředí se na určitéj jinej okamžik, víc očí víc vidí, takže ono, takže jako, když je člověk s jedním člověkem, vidí jedno, když jsou dva, už prostě vidí různý věci a z jiných úhlů a pohledů“ (Radka).

V praxi rodinně terapeutických sezení v našem zařízení je jakási (fyzická) mnohost viditelná již od začátku sezení, protože reflektující tým nesedí za zrcadlem, ale přímo v místnosti, kde probíhá terapie. Množství osob v místnosti také bývá, přinejmenším zpočátku, pro klienty zdrojem diskomfortu. Kromě toho, že během terapie mohou být klienti rozptylováni snahou číst výrazy obličejů a odhadovat reakce týmu (KOLMES, 2009), z rozhovorů vyplývá, že pro klienty, kteří potřebují pro sdílení osobních témat bezpečné prostředí, je přítomnost neznámých lidí při sezení obtížná.

Verbalizace mnohosti a různosti pohledů pak v našem zařízení přichází na konci sezení. (Někdy ovšem již v jeho průběhu, když je reflexní tým zapojen do vytváření rodinných sousoší. Viz kapitola 5.8 Propojení práce reflektujícího týmu a sochání). Ke zmnožování pohledů dochází tak, že reflexe probíhá jakožto tzv. otevřená reflexe přímo před klienty a klienti tedy mají možnost přímo slyšet, co členové reflexního týmu říkají. Nebo reflexe probíhá jako uzavřená a terapeuti pak přinášejí zpět do závěru sezení pouze vzkaz, který s týmem bez přítomnosti klientů zformulovali. Je nasnadě, že s více pohledy se mají šanci klienti seznámit většinou při otevřené reflexi. Avšak k efektu zmnožení a rozrůznění pohledů dochází i při reflexi uzavřené.

Z reflexe zkrátka může – a často se tak děje - vyplynout něco, co se v průběhu sezení neobjevilo. To oceňovala i respondentka Pavla, která - když srovnávala zkušenost sezení bez reflektujícího týmu a s ním - kriticky uvažovala o tom, že reflexe v podstatě zkracuje čas její konverzace s terapeutem:

„ ... je tam míň času, ... že teda musíme to (konverzaci s terapeutem) jakoby ukončit dřív, ale zase má to pozitivum, že z toho (z reflexe) může něco vypadnout“ (Pavla).

Většina respondentů tento moment charakterizovala jako nový nebo jiný pohled na věc. Ne že by terapie bez reflektujícího týmu něco takového nemohla přinést také, ale pohled reflektujícího týmu

je nový/jiný i v rámci samotného procesu terapie, protože reflektování umožní vidět věci nově i terapeutovi:

„Každý si mohl dát trošku do toho mlýna a to co vy jste třeba neviděli, měli možnost vidět oni, protože si myslím, že když vy to vedete, tak spoustu věcí vidět nemusíte (Radka).

Terapeut si tím, že se při reflexi připojí k reflektujícímu týmu, buduje od terapie odstup. Při debatě reflektujícího týmu nejenže slyší nové postřehy členů týmu, ale nový pohled může napadnout i jeho samotného. Proto také Kurt LUDEWIG (2011) doporučuje používat reflektování jako samostatný prvek terapie i tehdy, když terapeut pracuje s klientem sám. Terapeut se má před závěrem domluvit s klientem, že se na chvíli vzdálí, zamyslí se nad průběhem sezení a vrátí se s návrhem dalšího postupu.

Pro respondenty jde pak o jakousi přidanou hodnotu: vstup reflektujícího týmu na konci sezení jim může přinést nové a překvapivé uvědomění, vhled, náhled, důraz, který se předtím během sezení neobjevil a nenapadl je:

„ ... určitě, velice jako pozitivní a dobrá (zkušenost s reflektujícím týmem), protože zase pro nás to bylo něco úplně nového, ale přišlo mi, že se uhodilo tak nějak jako na hřebíček“ (Roman).

„ ... že to teda někdo může vidět zase ještě jinak nebo přidat k tomu něco, co mě nenapadlo“ (Pavla).

„Klady (vidím) v tom, že (členové reflektujícího týmu) řeknou nějakou poznámku, která mě překvapí a je vlastně jako další takový zrcadlo, nebo něco, co mě třeba nenapadlo, co je pro mě nový, tak to je určitě plus“ (Bětko).

„ ... přišli mi (členové reflektujícího týmu) jako přínosný, někdy až právě dokonce překvapivý, že mi tam zazní nebo se tam vypíchne něco, co třeba mně by nenapadlo vypíchnout“ (Saša).

5.2 Nový pohled jako impuls ke změně

Nový pohled nemá samozřejmě hodnotu sám o sobě, nejde jen o samotný fakt, že se „člověk víc dozvěděl“ (Jarmila). Důležitost nového pohledu „z druhé strany“ (Martin), pohledu „jakoby někoho zvenku“ (Martin), pohledu „toho nezúčastněného“ (Roman) spočívá v tom, že vnáší do terapeutického procesu (a do životního vývoje) novou dynamiku: když člověk slyší pohled členů reflexního týmu, může si upravit pohled vlastní:

„A já si potom zpětně řeknu, aha, vždyť vlastně to je pravda, že vlastně jsem to řek takhle a že si to, já nevím, konkrétně nevím, že jsem si to třeba mohl vyložit jinak a ona jako ta osoba z reflexního týmu mě uvede třeba na tu správnou kolej“ (Antonín).

„ ... (nový pohled reflektujícího týmu) jakoby trošičku pootevře oči nebo řinese to trošičku jinej ten úhel toho pohledu na tu věc“ (Martin).

„ ... nějakým způsobem mi to posune pohled na tu věc“ (Saša).

A nový pohled, pokud je relevantní, ukazuje i nové možnosti jednání:

„ ... co člověk to originál, každý má jiný pohled na tu samou věc, takže tam jako ten přínos je v tom, že vlastně si můžeme vybrat potom, oni můžou ukázat cestu a my buď můžeme jít, nebo nemusíme jít po té cestě, ale jako máme větší výběr vlastně“ (Antonín).

Nový pohled je tedy nositelem potenciálu ke změně. SMITH et al. (1993) ovšem zároveň na základě svého výzkumu varují, že příliš mnoho možností nabízených reflektujícím týmem může v důsledku vést k chaosu a zmatku klientů (tamtéž, s. 41). Proto také v jiném článku SMITH et al. (1992) uvádějí, že reflektující tým musí při svém komentování hledat rovnováhu „mezi soudržností a chaosem“, „mezi rigiditou a polyokularitou“ (SMITH et al., 1992, s. 431). Respondenti ve výzkumu v rámci této diplomové práce nicméně na riziko zahlcení různými perspektivami neupozorňovali.

5.3 Přiměřenost nového pohledu

Někteří respondenti přicházeli s návrhy na vhodnější složení reflexního týmu. Navrhovali, aby v něm byli lidé, kteří mají sami podstatné životní zkušenosti a jsou schopni se „vcítit“ do jejich situace:

„ ... uzpůsobil bych to (složení reflektujícího týmu) ... tý věkový skupině i těch klientů, aby prostě se jakoby cítili, já nevím, měli stejný starosti, stejný problémy ... i ti klienti by se jakoby s těma vrstevníkama třeba cítili líp ...

Výzkumnice: *„A kdyby vám sem pořád chodila nějaká dvacetiletá mladice, bezdětná, bez rodiny, bezstarostná.“*

„Tak to je možná to, co říkám, že to možná ona by na to neměla takový ten objektivní názor a prostě vnímala by to jinak a možná by se do nás neuměla jakoby vcítit“ (Martin).

„ ... když by tam měli být samí mladší účastníci (reflektujícího týmu), tak asi bych s tím měla možná trošku jako problém, ne ve smyslu, že bych jim nevěřila, ale přeci jenom ty zkušenosti jejich jsou už jako jinde, než prostě těch lidí, kdy jsou starší, takže bych řekla, že to třeba víc se do některých těch situací vzhledem k tomu teda našemu věku dokáží jako třeba vcítit“ (Jarmila).

Z těchto výroků lze odvodit, že nové pohledy jsou pro klienty užitečné jen za určitých okolností. Přestože chápou nové pohledy jako přínosné právě pro jejich novost, současně pro ně je důležité, aby pohledy reflexního týmu nějakým způsobem odrážely jejich vlastní zkušenost a aby od ní nebyly příliš vzdálené. To odpovídá tomu, co navrhuje ANDERSEN (1987), totiž že by pohledy reflektujícího týmu měly být nové, ale zároveň ne příliš odlišné nebo neobvyklé svým obsahem.

5.4 Čekání při uzavřené reflexi

Důležitou otázkou této studie je, jak vnímají klienti otevřenou a jak uzavřenou reflexi. Tedy jak vnímají reflexi probíhající v jejich přítomnosti, ve srovnání s reflexí, která probíhá bez nich a pouze jim na závěr terapeut sdělí „poselství“ týmu. V našem zařízení probíhá uzavřená reflexe tak, že klienti jdou na cca 5 – 10 minut na chodbu, zatímco reflektující tým, který po celou dobu sedí v terapeutické místnosti, tam zůstává a diskutuje s terapeuty. Při otevřené reflexi klienti v místnosti zůstanou, terapeuti si přisednou k reflektujícímu týmu, začnou diskutovat, a klienti je pozorují. Část respondentů měla zkušenost s oběma formami práce reflektujícího týmu.

Ukázalo se, že při čekání na chodbě během uzavřené reflexe může být pro klienty nekomfortní jakási bezradnost, která následuje, když je terapie takto přerušena, když je to „*utnutý rychle*“ (Jarmila). Klienti jsou tak odstřiženi od procesu, který přitom dál v místnosti na poradě reflektujícího týmu pokračuje, zatímco oni u něj nejsou, pouze čekají na jeho výsledek:

„Někdy, tak je to takový jako zvláštní, takový prostě, najednou jako člověk někam odejde a teď čeká, jaký z toho vlastně bude závěr, když tam prostě zazněly některý těžký věci, tak si myslím, že to nebylo úplně ... jako některý momenty vždycky třeba nemusely být úplně jako ... ne, že bychom čekali na nějaký ortel...“ (Jarmila).

„Že tak vlastně (při čekání na chodbě) nevíme co. Jsme seděli, pozorovali se a čekali teda. Že vlastně není v tu chvíli ... máte pravdu v tom, že se nelze normálně bavit, že jo. Taková divná situace, to je přesně vystižený, jako že jsme to zvládli, že jsem se musela tak jako dostat trošku, že jsem si říkala, že budu nad věcí, že holt teda jsou v životě takový zvláštní situace... ale nebylo to přirozený, to jo, není to úplně, necejtí se tam člověk úplně dobře, no“ (Saša).

Uzavřená reflexe, resp. čekání na „poselství“ reflektujícího týmu tudíž vytváří zvláštní mezičas, který klienty staví do pozice čekatelů odsouzených „*přemýšlet o tom, co bude*“ (Jarmila) na závěr terapie řečeno.

Oproti tomu Mitchell a spolupracovníci ve svojí studii identifikovali, že přestávka, při níž se tým bez přítomnosti klientů radí, klientům umožňuje snížit hladinu emocí a současně diskutovat bez podpory terapeuta, čímž se posiluje jejich důvěra ve vlastní schopnost zvládat vzájemnou interakci (MITCHELL et al., 2014, s. 250). V našem zařízení mohl být tento potenciální přínos omezen nebo i znemožněn tím, že klienti jsou během uzavřené reflexe kvůli nedostatku prostoru na chodbě, někdy i v přítomnosti jiných klientů čekajících na svoje sezení.

5.5 Otevřená reflexe jako způsob budování důvěry

Uzavřená reflexe pro některé respondenty znamená, že to, co se probírá při debatě reflektujícího týmu, je „*utajený*“ (Antonín). A to může vzbuzovat nejrůznější fantazie i tehdy, když je mezi klienty a terapeutickým párem již vybudována důvěra.

Výzkumnice: „*Co máte radši?*“

„*Určitě hodnocení před náma, protože mám pocit, protože víme, o čem vy se tady bavíte, a když odejdeme na chodbu, tak i když vám věřím jako terapeutickému páru, tak napadá mě, co tam asi jako vevnitř probíhá. A o to víc mně pak překvapí ta otevřenost, když tady můžeme být a poslouchat vás*“ (Bětko).

Uzavřená reflexe také udržuje tým v anonymitě a nijak nepodporuje navázání vztahu mezi klienty a členy reflexního týmu, ani budování důvěry:

„*Když tady sedí a my jdeme za dveře, tak jako to je bezpředmětný pro mě teda, protože pak přijdu a mluvíte zase vy, že jste se poradili s týmem, ale oni jsou jako v anonymitě*“ (Antonín).

„Já bych řekla, že by bylo lepší, kdyby na konci ten tým něco řekl, protože vlastně ta komunikace jakoby otevírá ten vztah a vlastně ty lidi, který přijdou na tu terapii, by možná pak měli lepší pocit, když sem vejdou a sedí tady někdo cizí. Tak když by vlastně prošli jedním, dvěma sezeníma, kde by vlastně ten reflexní tým na konci třeba mohl aspoň třeba jim podat ruku nebo něco, nějaký kontakt, že by prostě to bylo takový jakoby příjemnější, že tím, že vlastně nedělají vůbec nic, tak je to takový, že z nich má člověk pak strach, co oni jako na to, že ta důvěra tam pak je menší, no“ (Klára).

Naopak při otevřené reflexi členové reflektujícího týmu z anonymity najednou vystupují. Zní jejich hlas – přestávají být pouze vidění (jako více méně neteční pozorovatelé) a začínají být slyšeni. Pokud dělají reflexi dobře, při reflektující diskusi skutečně něco říkají, osvědčují, že na terapii neseděli jen tak, jako stážisté, kteří jsou tam kvůli tomu, že se učí, ale že jsou tam pro klienty a mají o ně zájem. Jejich hlasy a postřehy se přestanou skrývat v závěrečném poselství, konkrétní komentáře pocházejí od konkrétních lidí. Dokonce i respondentka Saša, která se nakonec rozhodla přítomnost reflektujícího týmu na sezení definitivně odmítnout, hovoří o silném momentu, kdy při otevřené reflexi měla možnost slyšet „osobní“ komentář jednoho z členů týmu:

„Tak byl tam jeden jako pro mě silnej zážitek u toho reflexního týmu, kdy jsem vlastně slyšela, že ... ten člen toho týmu se vlastně jako vyjádřil velice tak jako otevřeně a spontánně, že jsou jako věci, který zažívá u sebe doma, tak to bylo pro mě hodně silný, pozitivně jako, v pozitivním smyslu. ... To byl dobrej moment, to byl jako asi nejhezčí moment z těch všech pěti, nebo kolika jich bylo, těch reflexních týmů, protože tam bylo vlastně takový nějaký osobní propojení v tu chvíli, on toho říkal víc, tak potom i ty další věci, to je pro mě zase jako cennější nějakým způsobem, že asi nějakým způsobem přes tohle to se mu podařilo navázat nějaký osobní kontakt nebo něco takovýho, si

přestavuju, že vystoupil z té šedý anonymity toho pana nikoho“ (Saša).

Navázání důvěry může mít také vliv na efektivitu práce reflektujícího týmu. Sells a spolupracovníci uvádějí, že reflektující tým byl klienty vnímán jako méně efektivní na začátku terapie, kdy ještě neměli vybudovaný vztah ani s terapeuty (SELLS et al., 1994, s. 259).

Výroky respondentů v mé studii naznačují, že pro to, jak klienti vnímají užitečnost reflektujícího týmu, je důležité také to, jakou k němu mají důvěru. (Naznačuje to ostatně i citace z rozhovorů s manželskými páry v uvedené Sellsově práci, podle nichž je „dost zstrašující přivádět na několik prvních sezení cizí lidi“ (SELLS et al., 1994, s. 259). Jiní autoři, přestože identifikovali užitečnost přestávky při uzavřené reflexi pro snížení emočního napětí – rovněž potvrzují, že otevřená reflexe posiluje pocit klientů, že reflektující tým pracuje pro rodinu (MITCHELL et al. 2014, s. 251). Právě otevřená reflexe tedy může být způsobem, jak lze podpořit vybudování důvěry k reflektujícímu týmu.

5.6 Otevřená reflexe jako způsob dokončování terapeutického procesu při sezení

Oproti tomu otevřená reflexe, kdy klienti na nic nečekají a rovnou se účastní shrnujícího reflektování jako pozorovatelé, může klientům pomoci terapeutický proces při sezení mnohem lépe uzavřít:

„ ... mi pak jako byla příjemnější možná ta otevřená reflexe, protože jsem jakoby hned dostala nějakou zpětnou vazbu a neměla jsem zase až tolik času o tom tak jako přemýšlet, co bude.“

Výzkumnice: *„Zůstávali jste s tím tady sami na chodbě s takovou jako...“*

„On si to stejně člověk sice musí potom přelouskat sám, ale taková ta bezprostřední, jako to uzavření, že to nebylo takový jako utnutý rychle, že to tam ještě jakoby dobíhalo, mně to přišlo takový uzavřenější s tou otevřenou reflexí. ... že to bylo uzavřený, jako s nějakým závěrem, že to bylo i jakoby v uvozovkách ošetřený“ (Jarmila).

Pro respondentku nebylo jednoduché před týmem mluvit o těžších vztahových věcech. Bylo to pro ni „spíš nepříjemný“. Zpětně to ale hodnotí tak, že to stálo za to, protože závěr, týmová reflexe, byl pozitivní – od týmu se jí dostalo ocenění a podpory:

„ ... nakonec jsem vlastně byla i ráda, že tady byli, protože se nakonec ukázalo, byť se mi o tom hůře mluvilo, že když se to právě uzavíralo, tak oni se k tomu vyjádřili jakoby tak, že skutečně tam prostě přišlo vždycky nějaký i ocenění, že i si člověk nepřipadal špatně, že tedy prostě sděluje něco. Bylo to spíš jako vlastně podporující, takže i když ten pocit při tom sdělování třeba nebyl příjemný před tolika lidmi, tak ten závěr zase ale pozitivní pak byl“ (Jarmila).

Otevřená reflexe dokončuje terapeutický proces také tím, že přináší rekapitulaci, vysvětlení, zorientování:

„No, byla rekapitulace, dovysvětlení a že vlastně si to člověk celý vlastně prožil ještě jednou vlastně, celou tu hodinku, že se promítne, mně teda osobně se to vždycky takhle jako promítlo, kdežto když jsme byli na té chodbě, tak jsme přišli a teďko jsme měli akorát už jakoby poselství, úkol, doporučení, radu, ale to, co jste tady probírali, nám bylo utajený, ale takhle, když jako před náma, když se to probírá, tak nevím, mně to osobně jako docela pomáhalo tím, že jsem se vlastně v tom ještě jednou vlastně zorientoval“ (Antonín).

5.7 Přístupná mnohohlasost při otevřené reflexi

Otevřená reflexe přináší klientům také v plné míře to, co respondenti oceňují na reflexi především – nové a různé pohledy na

věc. Zatímco uzavřená reflexe vytváří různé filtry, které oddělují reflexní tým od klientů, otevřená reflexe tyto filtry zase odstraňuje.

Při zavřené reflexi jsou klienti odděleni od týmu a jeho debaty dveřmi. Většina toho, co při debatě padne, je odfiltrována jednoduchým závěrečným poselstvím, které z povahy věci nemůže reprodukovat vše, co bylo při debatě řečeno. Hlasy a názory znějící z mnoha úst při debatě reflektujícího týmu jsou ve výsledku nahrazeny hlasem jednoho terapeuta.

Jeden z respondentů uvedl jako příklad užitečné zpětné vazby z otevřené reflexe postřeh jedné jeho členky, která si všimla, že během sezení chválil svoji ženu víc, než ona jeho. Byla jsem této situaci jako terapeutka přítomna přímo ve chvíli, kdy se děla, a uvědomuji si, že při uzavřené reflexi by se nejspíš tento komentář ke klientovi vůbec nedostal. Naopak při otevřené reflexi debata filtrována není - klient ji slyší tak, jak se děje. V uspořádání sezení v našem středisku je odfiltrování podpořeno rovněž tím, že terapeuti, kteří během sezení sedí čelem ke klientům a zády k reflektujícímu týmu (tedy jako jakýsi filtr mezi klienty a týmem), si na reflektující diskusi k týmu přisednou a utvoří s ním polokruh otevřený směrem ke klientům. Tím je podpořen kontakt týmu s klienty a ti se mohou plně soustředit na to, co se v reflektujícím týmu odehrává. Výroky respondentů ukazují, že právě možnost slyšet celou zpětnou vazbu oceňují nejvíce.

„Mnohem lepší bylo, když to proběhlo jako před námi ... já jsem jakoby pro tu otevřenost, že to je lepší prostě přijít takhle a slyšet, bylo to asi pro ně možná těžší, jsem si říkala, že pro ně je to třeba náročnější, ale já jsem za to byla jako ráda“ (Saša).

„To se nám hrozně líbilo, teda mně ... já jsem to vždycky hrozně jako poslouchala a bylo to pro mě příjemný to slyšet z více jakoby zdrojů, jak to kdo myslí, mělo to na mě vždycky pozitivní vliv, to bylo vlastně jediný z toho reflexního týmu, co mi bylo příjemný“ (Klára).

„No jako bylo to zajímavý, já teda osobně jsem se tam dozvěděl ještě spousty jiných věcí, který nezazněly, který jsem třeba nepostřehl při té terapii a zpětně vlastně, když jste to řešili s tím týmem, tak jsem si uvědomoval ještě různé ty věci zpětně, jako co se tím myslelo nebo jaká věc zrovna, jakože mi to docela pomohlo takhle jako při tom být“ (Antonín).

Jestliže platí, že používání reflektujících týmových procesů při terapii je „hmatatelnou ukázkou mnohohlasosti“ (WILLOT et al., 2012, s. 184), pak tyto výroky respondentů dokládají, že je užitečné, aby byla hmatatelnou i pro klienty. A o to právě v otevřené reflexi jde, protože v ní je andersenovská „přístupná mnohohlasost víc než užitečnou technikou, která se má uplatnit jen v určitých situacích; mnohohlasost je pro celý přístup ústřední“ (tamtéž).

5.8 Propojení práce reflektujícího týmu s technikou sochání

Někteří respondenti oceňovali využití reflektujícího týmu při technice sochání během samotného terapeutického sezení. Autorkou techniky sochání je rodinná terapeutka Virginie Satirová (SATIR a BALDWIN, 1984), která sama reflektující tým při terapii nepoužívala. Jako terapeutka s výcvikem v systemickém přístupu Virginie Satirové nicméně ve svojí vlastní praxi techniku sochání právě s působením reflexního týmu propojují. Zatímco Satirová využívala k sochání přímo členy rodiny, při sochání s členy reflexního týmu mají klienti možnost vidět „sami sebe“ (tj. členy reflexního týmu v rolích členů rodiny). Jeden z respondentů to dokonce nazýval „živými obrazy“. To, že klienti sami nestojí v roli, v „obrazu“, jim umožňuje zaujmout roli diváka a podívat se na obraz rodiny a sebe sama zvenčí, s odstupem:

„My jsme něco řešili a vy jste nám třeba pak řekli: A teď si vyberte toho a toho a v tu chvíli pro mě byli velmi důležití (členové

reflektujícího týmu), *protože já jsem tam viděla vlastně sama sebe ... že jsem toho jakoby byla pozorovatelem, že jsem to mohla vidět jako, přeci jenom, když jsem to já, tak já se nevidím, že jo, a když pak vlastně ta paní hrála tenkrát mně, tak se člověk vidí a někdy je to fakt děsivý“* (Radka).

Propojení techniky sochání s otevřenou reflexí však přináší další důležitý rozměr: reflektující diskuse pak totiž může zahrnout nejen reflexi toho, co tým slyšel a viděl během terapie v roli pozorovatelů, ale také reflexi toho, co jednotliví členové týmu zažili v rolích, do nichž byli umístěni rodinou během sochání. Fyzické využití členů reflexního týmu při metodě sochání tak otevírá nové možnosti reflexe v práci reflexního týmu. Respondent Roman takto popisoval, že členky reflexního při sochání *„skvěle ... vystupovaly a vžívaly se“* do situací rodiny a jedna z nich (v roli dítěte).

„ ... říkala, že se cejtí třeba odstrčená nebo že jí v té pozici ... není dobře ..., tak to mi přišlo jako dobrý, že tam se vžívaly do ... našeho společenství rodiny ..., do toho sousoší, tak to mi přišlo jakoby velice dobrý ..., protože „taky si člověk vlastně uvědomil to, že třeba to dítě se tam nemuselo cejtit tak dobře“ (Roman).

Díky propojení techniky sochání s prací reflexního týmu tak spontánně dochází k tomu, co Harlene Anderson nazývá „jakoby‘procesem“, kdy členové týmu přítomného konzultaci naslouchají a reflektují příběh klienta v roli „jakoby“ někoho jiného, kdo je zároveň postavou z klientova příběhu (ANDERSON, 2007).

5.9 Konstruktivní práce pro klienty při otevřené reflexi

Andersen ve svém video-interview vysvětloval důvody pro rozhodnutí dělat reflexi před klienty tak, že při uzavřené reflexi členové reflexního týmu mnohem snadněji označují klienty různými nálepkami, mají tendenci volit slovník, který by před

klienty nepoužili. Z vlastní zkušenosti účastníka práce reflektujícího týmu vím, že při uzavřené reflexi máme tendenci rozvíjet různá úlevná „povzdechnutí“ členů týmu – když si nad situací rodiny povzdechne jeden, většinou se někdo přidá a pozornost týmu se tak zaměří spíš na problém, než na pozitivní momenty a řešení. Mnohem snadněji se tak buduje určitý obraz rodiny, snáz se konstruuje příběh o tom, jak je to v rodině hrozné či beznadějné.

Klienti oprávněně zvažují otázku, zda způsob reflexe mění i způsob komunikace týmu:

„Občas přemýšlím o tom, jak pro vás je to, jestli je to úplně stejný, když tu nejsme, nebo když tu jsme, tak to mně vždycky napadne u toho, nakolik jste tím ovlivněný, když tu jsme, a nakolik to probíhá třeba jinak, když tu nejsme“ (Bětka).

A pokud mají (zcela správně) dojem, že komunikace týmu při uzavřené reflexi se od komunikace při reflexi otevřené liší, mohou předpokládat, že první je autentická, a druhá nikoli. To ukazují výroky respondentky Radky, která zároveň předpokládá, že při uzavřené reflexi tým říká to, co si „opravdu myslí“. A že by to týmu dokonce mělo být umožněno, protože příležitost být při uzavřené reflexi „otevřenější“ je v důsledku pro rodinu prospěšnější:

„Jako dle mého názoru si myslím, že jakoby to v uvozovkách to otevřenější, když vy jste schovaný, tý rodině možná může pomoci víc. ... Tak, jak si to opravdu myslí na plnou pusou, s tím, že z toho vytvoří něco, co nám potom jakoby řeknou“ (Radka).

Jiná respondentka má tendenci předpokládat, že se debata při otevřené a uzavřené reflexi vlastně příliš neliší, a že tým je tudíž při otevřené reflexi „upřímný“:

„... převažuje, že si myslím, že jste (při otevřené reflexi) upřímný a že opravdu se to neliší významně oproti tomu, jestli tu jsme nebo nejsme. Že si myslím, že to skutečně takhle probíhá, možná třeba zvolíte jiný výrazy, mně napadne, když tu jsme, tak možná se v něčem trochu

umírníte nebo tohle tam trošičku máte nějak, ale jako myslím si, že to není rozdílný“ (Bětko).

Obě citované respondentky vycházejí z toho, že odlišnost způsobů komunikace v situacích uzavřené a otevřené reflexe znamená, že pouze jeden z nich je ten opravdový a autentický. Pointa je, že reflexní tým může „opravdu myslet“ příběh rodiny různými způsoby a všechny mohou být opravdové a upřímné. Liší se proto, že jejich konstruování probíhá různými způsoby. A otevřená reflexe je určitý způsob, jak dospět k tomu, aby klienti slyšeli upřímné a autentické komentáře reflektujícího týmu, které by přitom (aniž by tím byla omezena jejich autenticita) splňovaly např. Ludewigovy nároky na užitek, krásu a respekt (LUDEWIG, 2011), nebo Andersenovy nároky na to, aby se reflexe vždy vyhýbala normativním soudům a byla vždy konotovaná spíše pozitivně, nikoli negativně (ANDERSEN, 1987, s. 424). Jak ukazuje výše citované očekávání respondentky Bětky, která hovoří o upřímnosti, reflexe by měla uvěřitelná. Klienti by neměli mít pocit, že se věci říkají určitým způsobem jenom proto, že to slyší. Otevřenost opravdu mění způsob, jak o rodině reflektující tým hovoří. Ale o to právě jde. Otevřenost spíš přiměje tým zaměřit se na práci pro klienty, na pojmenovávání pozitivních momentů a pomoc při hledání řešení. V práci reflektujícího týmu je tak třeba být nejen konstruuující (což jsme vždy), ale i konstruktivní.

6 VYUŽITÍ VÝZKUMNÝCH ZJIŠTĚNÍ V PRAXI

Výzkumná zjištění přinášejí cennou reflexi toho, jak je v našem zařízení využíván reflektující tým při rodinné terapii. Je zjevné, že pro klienty představuje reflektující tým – navzdory tomu, že se v jeho přítomnosti zejména zpočátku nemusí cítit komfortně – velký přínos. Reflexe dění při terapeutickém sezení od členů týmu obohacuje terapii o nové pohledy, které mohou rodinám pomoci udělat změnu. Současně se ukazuje, že jako přínosnější, ale i bezpečnější vnímají klienti spíše otevřenou reflexi, která nejlépe zpřístupňuje mnohohlasost reflektujícího týmu.

Pro naše zařízení z toho plyne, že je potřeba zvážit následující otázky:

- 1) Jak připravujeme členy reflektujícího týmu? Jsou vždy schopni dobře reflektovat dění při terapii?

Jak již bylo výše uvedeno, v našich reflektujících týmech sedávají jak členové terapeutického týmu Střediska pro psychoterapii a rodinnou terapii i týmu Animy, ale často také stážisté – studenti vysokých škol, kolegové z jiných pracovišť či frekventanti psychoterapeutických výcviků. Například zkušenost respondenta Romana vypovídá o tom, že ne vždy jsou členové reflektujícího týmu schopni dávat užitečnou zpětnou vazbu a mohou tak být vnímání především jako studenti na stáži, kteří – kvůli sobě – pozorují terapii, ne však jako účastníci terapie, kteří jsou tam hlavně pro klienty (což by měli – i jako studenti na stáži - být). Měli bychom dát větší důraz na úvodní přípravu nových členů reflektujícího týmu, na vysvětlování jejich role. A podobně bychom měli přikládat větší důležitost přípravě na každé terapeutické sezení během „před-sezení“: např. vždy rekapitulovat příběh rodiny, aby si ti členové reflektujícího týmu, kteří rodinu uvidí poprvé, byli schopni všimnout důležitých momentů a posunů a pojmenovávat je.

2) Je možné poskytovat častěji otevřenou reflexi?

V našem terapeutickém týmu je potřeba zahájit debatu o tom, kdy a z jakých důvodů děláme reflexi uzavřenou, a kdy reflexi otevřenou. Je možné, že uzavřená reflexe může mít smysl z důvodu ochrany klientů, pokud by například v reflektujícím týmu seděli pouze „nováčci“. Pak by bylo zřejmě vhodnější napoprvé dělat spíše reflexi uzavřenou. Kdykoli je to ale možné, měla by reflexe být spíše otevřená.

Vedle těchto otázek můžeme uvažovat i o kreativním zacházení s prací reflektujícího týmu, které by nám umožnilo obohatit terapeutický proces. Příklad propojování techniky sochání s prací reflektujícího týmu ukazuje, že není žádný definitivně daný, jediný možný a správný způsob práce reflektujícího týmu a že i my můžeme opatrně experimentovat s jeho inovacemi.

ZÁVĚR

Mezi procesy otevřené a uzavřené reflexe jsou podstatné rozdíly a zdá se, že tyto rozdíly vnímají i klienti, kteří s nimi mají zkušenost. Závěry této studie potvrzují, že andersenovské pojetí reflektujících týmových procesů, podporující multiperspektivnost a viditelnost různých verzí reality, posiluje - alespoň v očích respondentů této studie - možnost a schopnost rodiny hledat vlastní řešení. Hlavním přínosem reflektujícího týmu je podle respondentů zmnožení a rozrůznění perspektiv. Z reflexe totiž často může vyplynout něco, co se v průběhu sezení neobjevilo, jakási „přidaná hodnota“ terapeutického sezení: nové a překvapivé uvědomění, vhled, náhled, důraz, který se předtím během sezení neobjevil a klienty nenapadl. Zároveň výzkumná část této práce přináší řadu dalších poznatků o vnímání práce reflektujícího týmu klienty rodinné terapie:

- Důležitost nového pohledu spočívá pro respondenty v tom, že jim umožňuje korigovat jejich původní pohled a ukazuje i nové možnosti jednání. Nový pohled je tedy nositelem potenciálu ke změně.
- Přestože nové pohledy jsou přínosné právě pro svoji novost, pro respondenty je současně důležité, aby pohledy reflexního týmu nějakým způsobem odrážely jejich vlastní zkušenost a aby od ní nebyly příliš vzdálené.
- Čekání na „poselství“ od reflektujícího týmu při uzavřené reflexi může pro klienty znamenat příliš ostré odstrižení od procesu, který přitom dál pokračuje - bez jejich přítomnosti - na poradě reflektujícího týmu, zatímco oni pouze čekají na jeho výsledek.
- Oproti tomu při otevřené reflexi členové reflektujícího týmu vystupují v očích klientů z anonymity a začínají být slyšeni. Osvědčují, že jsou na terapii přítomni kvůli klientům. Jejich hlasy a postřehy se přestanou skrývat v závěrečném „poselství“ a

konkrétní komentáře se propojí s konkrétními lidmi. Právě otevřená reflexe tak může být způsobem, jak lze podpořit vybudování důvěry klientů k reflektujícímu týmu.

- Otevřená reflexe zpřístupňuje klientům také v plné míře nové a různé pohledy na věc - tedy to, co respondenti oceňují na reflexi především. Při uzavřené reflexi je většina toho, co při debatě reflektujícího týmu zaznělo, odfiltrována jednoduchým závěrečným poselstvím, které nemůže reprodukovat vše, co bylo při debatě řečeno. Otevřená reflexe tak nejlépe zpřístupňuje klientům pluralitu a mnohohlasost, která je jedním z hlavních motivů systemického přístupu.

- Výzkum rovněž ukázal, že respondenti vnímali pozitivně propojení techniky sochání s otevřenou reflexí. Fyzické využití členů reflexního týmu při metodě sochání totiž otevírá nové možnosti reflexe v práci reflexního týmu. Reflektující diskuse pak může zahrnout nejen reflexi toho, co tým slyšel a viděl během terapie v roli pozorovatelů, ale také reflexi toho, co jednotliví členové týmu zažili v rolích, do nichž byli umístěni rodinou během sochání.

- Otevřená reflexe mění způsob komunikace reflektujícího týmu: účastníci se vyhýbají nálepkování, používání hodnotících výroků, zaměření na problémy apod., k čemuž mají při uzavřené reflexi tendenci. Respondenti to tuší a předpokládají, že odlišnost způsobů komunikace v situacích uzavřené a otevřené reflexe znamená, že pouze myšlenky formulované při uzavřené reflexi jsou opravdové a autentické. Z hlediska systemického přístupu jde však spíše o to, že i otevřená reflexe je autentická, pouze vede k formulování jiných obrazů rodiny a jiných možností, které má rodina k dispozici, než reflexe uzavřená.

Jak bylo uvedeno už v textu této práce, poznatky získané v analýze rozhovorů v mnohém potvrzují zkušenosti praktiků uváděné v odborné literatuře, např. u Andersena a jeho spolupracovníků

nebo Haleyové, zároveň jsou do velké míry v souladu se závěry dříve provedených výzkumů, např. Smithe a spolupracovníků.

A v neposlední řadě výzkumná zjištění přinášejí i podněty k úvahám o možných změnách ve způsobech práce reflektujícího týmu na našem pracovišti.

SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY

ANDERSEN, Tom, ed. *The reflecting team. Dialogues and dialogues about the dialogues*. Kent, UK: Borgmann, 1990. ISBN 1-85492-004-9.

ANDERSEN, Tom. The reflecting team: Dialogue and meta-dialogue in clinical work. *Family Process*, 1987, 26, 4, 415-428. ISSN: 1545-5300.

ANDERSON, Harlene. Creating a space for a generative community. In: Harlene ANDERSON a. Per JENSEN, eds. *Innovations in the reflecting process: The inspirations of Tom Andersen*. London: Karnac Books, 2007, 33-45. ISBN-13: 978-1-85575_487-4.

BANMEN, John, ed. *Virginie Satirová, psychologické eseje 1963 – 1983*. Přel. Matěj ČERNÝ. V tisku.

BANMEN, John. Model růstu včera a dnes. In: John BANMEN, ed. *Transformační systemická terapie*. Přel. Matěj ČERNÝ. Ostrava: IVS ČR, 2009, s. 25-42. ISBN 978-80-254-4976-9.

CAMPBELL, David. The mutiny and the bounty: The place of Milan ideas today. *Australian and New Zealand Journal of Family Therapy*. 2003, 24, 1, 15-25. ISSN 0814-723X.

FISHEL, Anne K., J. Stuart ABLON and Judith C. CRAVER. The couple's reflecting team: How spoken and written reflections, gender and stage of therapy impact perceived helpfulness. *Journal of Couple and Relationship Therapy*. 2010, 9, 4, 344-359. ISSN 1533-2691.

FISHEL, Anne K., Stuart ABLON, Carol McSHEFFREY and Tina BUCHS. What do couples find most helpful about the reflecting team? *Journal of Couple and Relationship Therapy*. 2005, 4, 4, 23-37. ISSN 1533-2691.

GJURIČOVÁ, Šárka a Jiří KUBIČKA. *Rodinná terapie. 2., dopl. a přepr.* vyd. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2390-7.

HALEY, Tanja. The Fit Between Reflecting Teams and a Social Constructionist Approach. *Journal of Systemic Therapies*. 2002, 21, 1, 20-40. ISSN 11954396.

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. 3. akt. vyd. Praha: Portál, 2015, s. 502. ISBN 978-80-262-0873-0.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0219-6.

KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. Praha: SPN, 1986, s. 595. ISBN 14-575-86.

KOUTNÁ-KOSTÍNKOVÁ, Jana a Ivo ČERMÁK. Interpretativní fenomenologická analýza.. In: Tomáš ŘIHÁČEK, Ivo ČERMÁK, Roman HYTYCH a kol. *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 9-43. ISBN 978-80-210-6382-2.

KRATOCHVÍL, Stanislav. *Manželská terapie*. 3. rozš. vyd. Praha: Portál. 2000. ISBN 80-7178-332-3.

LUDEWIG, Kurt. *Základy systemické terapie*. Přel. Jana BÍLKOVÁ. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3521-4.

MITCHELL, Pipa, Paul RHODES, Andrew WALLIS a. Val WILSON. A comparison of two systemic family therapy reflecting team interventions. *Journal of Family Therapy*. 2014, 36, 3, 237-254. ISSN 1467-6427.

PARÉ, David A. The use of reflecting teams in clinical training. *Canadian Journal of Counselling and Psychotherapy*. 1999, 33, 4, 293-306. ISSN 1923-6182.

PENDER, Rebecca L. a. Tracy A. STINCHFIELD. Making meaning: A couple's perspective of the reflecting team proces. *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families*. 2014, 22, 3, 273-281. ISSN 10664807.

SATIR, Virginia a. Michelle BALDWIN. *Satir step by step: A guide to creating change in families*. Palo Alto, CA: Science and Behavior Books, 1984. ISBN 10: 0831400684.

SELLS, Scott P., Thomas Edward SMITH, Mary J. COE, Marianne YOSHIOKA a. John ROBBINS. An ethnography of couple and therapist experiences in reflecting team practice. *Journal of Marital and Family Therapy*. 1994, 20, 3, 247-266. ISSN 1752-0606.

SELVINI - PALAZZOLI, Mara, Luigi BOSCOLO, Gianfranco CECCHIN a. Giuliana PRATA. Paradox and counter-paradox. A new model in the therapy of the family in schizophrenic transaction. 6th printing. Northvale - New Jersey - London: Jason Aronson, 1985. ISBN 0-87668-764-8.

SMITH, Edward, Mark WINTON a. Marianne YOSHIOKA. A qualitative understanding of reflective teams II: Therapists' perspectives. *Contemporary Family Therapy*. 1992, 14, 5, 419-432. ISSN 0892-2764.

SMITH, Thomas Edward, Marianne YOSHIOKA a. Mark WINTON. A qualitative understanding of reflecting teams (I): Client perspectives. *Journal of Systemic Therapies*. 1993, 12, 3, 28-43. ISSN 11954396.

TOMM, Karl. One perspective on the milan systemic approach: part ii. Description of session format, interviewing style and interventions. *Journal of marital and family therapy*. 1984, 10, 3, 253-271. ISSN 1752-0606.

WILLOT, Sara, Terry HATTON a. Jan OYEBODE. Reflecting team processes in family therapy: A search for research. *Journal of Family Therapy*. 2012, 34, pp. 180-203. ISSN 1467-6427.

Ineditní texty

KRATOCHVÍL, Stanislav. *Úvod do manželské terapie*. Bratislava, 1980. Ineditní text.

BOŠ, Petr. *Krátká strategická terapie*. 1981. Ineditní text.

Internetové zdroje

KOLMES, Keely. Demystifying therapy: What's a reflecting team? [online]. ©2009, 16. června 2009 [cit. 2016-03-31]. Dostupné z: <http://drkkolmes.com/2009/06/16/demystifying-therapy-whats-a-reflecting-team/>

Kontext. 1985, I, 2. Bulletin pro vnitřní potřebu sekce členů pro rodinnou terapii Psychiatrické společnosti České lékařské společnosti [online] ©1985 [cit. 2016-03-31]. Dostupné z <http://www.lirtaps.cz/wp-content/uploads/2015/08/Kontext-I-2-1985.pdf>

Kontext. 1986, II, 1. Bulletin pro vnitřní potřebu sekce členů pro rodinnou terapii Psychiatrické společnosti České lékařské společnosti [online] ©1986 [cit. 2016-03-31]. Dostupné z <http://www.lirtaps.cz/wp-content/uploads/2015/08/Kontext-I-1-1985.pdf>

VELTRUBSKÁ, Ivana. Můj strom rodinné terapie [online]. ©2007 [cit. 2016-03-31]. Dostupné z http://www.ivavel.cz/texty/Muj_strom_rodinne_terapie.pdf

VISSER, Coert. Stručný úvod do historie přístupu zaměřeného na řešení. Přel. Kamila NOVÁKOVÁ a Leoš ZATLOUKAL. *Dalet.cz* [online]. ©2008 [cit. 2016-03-31]. Dostupné z: <http://dalet.cz/Clanky/Visser-historie.pdf>

Filmy

Tom Andersen An interview A conversation A Lecture [DVD]. Directed by Berit IANSSEN. Norsko: Neil Fulton, 2014.

PŘÍLOHY

Příloha č. I: Roman (Interview č. 1)

Tak já se jenom zeptám, věděli byste, kolik jste měli sezení odhadem?

Tři nebo čtyři.

Vždycky tam byl reflektující tým?

Ano, byl.

Vždycky jo?

Vždycky.

Takže jste nezažili bez týmu?

Ne, jednou byly, tuším, tři nebo čtyři dokonce, to jsme stavěli ty sochy a potom tam byla, myslím, jenom jedna ta holčina, myslím, že na tý poslední a teď si nejsem jistý, jestli tam byla nebo ne, to se omlouvám, ale myslím si, že ano.

Ono to pocitový je nejdůležitější.

Ale myslím, že ano, ale jedna jakoby, já nevím jak nazvat, holčina nebo slečna, paní, tam myslím byla.

Jo, bezva. A ještě jestli byste si vzpomněl, jak se radili, jestli se radili, jestli jsme se radili jakože před vámi nebo jestli vy jste byli venku, jestli to byla otevřená nebo uzavřená reflexe.

Myslím si, že první dvě jste se radili jakoby za zavřenými dveřmi a teď tu poslední vlastně taky a tu předposlední, co jsme byli tady v této místnosti, tak jste se radili před náma.

Bezva, tak jste zažili obě formy, to je pro mě důležitý, to je dobrý. Tak jednoduchá otázka, jaký to pro vás bylo přítomnost reflektujícího týmu, klady, zápory, oboje?

Tak jelikož pro mě jsou to nové věci tady ty sezení, týmy atd., tak já nemám od toho nějaké očekávání nebo tak, spíš bych asi řekl, že mi tam nevádí, že nemám vůbec problém s tím, že tady někdo jakoby další sedí a třeba poslouchá, myslím, že s těma sochama, to docela fungovalo, že to se do toho hezky zapojili, jak jsme to tady tak nějak, že nám pomáhali vlastně dělat ty děti a tak, takže to bylo docela fajn a jinak mně nevádí, ale spíš tak jako je vůbec nějak neberu, takže ani neumím říct, jestli to je jakoby konstruktivní pro nás nebo ne, spíš asi jako беру to, že třeba vy s nima potom se nějak radíte nebo asi i chcete nějaký náhled třeba jakoby ještě od dalšího člověka, tak to si myslím, že to asi jako splňuje, ale to já nevím, protože já jsem to nezažil nebo vlastně jednou tady, když jsme byli a radili jste se před námi, tak tuším, tam ta otázka padla nebo nějaká reflexe tam byla.

Bezva. Přináší vám to něco teda přítomnost tady toho týmu? Vvy jste tak trochu odpověděl.

Já neumím říct, jestli mi to něco přináší nebo ne, já je tak беру, že tu jakoby jsou, ale jinak vlastně já je nějak vůbec, jak bych to řekl, nedávám nebo vůbec si jich vlastně nevšímám, když bych to tak řekl, tzn. беру to tak, že... Bavíme se o reflexním týmu?

No jasně, o těch, co sedí takhle mimo.

O těch provozovatelích v uvozovkách, když bych to tak jakoby nazval.

Vy, jak to Romane říkáte, tak mně napadá, jestli jako myslíte, že vaše pozornost je hodně zaměřená jakoby sem tady k tomu stolu, tudíž si jako vlastně nevšímáte moc těch vnějších, jo?

Jo, takhle by se to dalo říct a mám to velice podobný, jak sem chodím vlastně na skupinovou vlastně terapii k Jirkovi, tak tady vždycky tady je jedna nebo dvě holčiny, co ťukají něco do počítače a já jsem si na to tak nějak zvykl, takže jako mně to opravu nevadí a naopak spíš jako to беру i tak, že ty lidi to potřebují někde nabrat, aby v tom mohli být třeba dobrý nebo to studují nebo je to zajímavá, tak si myslím, že to je takový, jakože nemám problém, když jsme třeba u lékaře nebo sem nebo něco a jsou tam mladý jakoby medicí nebo takový věci, že to mi vůbec nevadí.

A vy jste je teda zažil v akci jenom jednou, když byla ta otevřená reflexe, když oni mluvili, ty hlasy z toho jakoby vnějšího týmu, tak bylo to nějak zajímavý?

Tak vlastně, pardon, dvakrát, protože oni ve vztahu k nim vlastně, když se vrátím k tomu prvnímu sezení, kdy jsme měli ty sochy nebo to možná už bylo druhé, ale to je jakoby, na začátku to беру, tak mi tam přišlo perfektní, jak jedna nebo dvě skvěle vystupovaly a vžívaly se do těch situací, pamatuji si, že ta jedna, já nevím, jak jim mám říkat.

Jedna holka.

Holčina, dobře, já je budu takhle nazývat.

Já taky nevím ani, kdo to byl.

Tak se mi líbilo, jak říkala, že se cejtí třeba odstrčená nebo že jí v tý pozici jako, do který jí tam dala, myslím, Bětko, že jí není dobře atd., tak to mi přišlo jako dobrý, že tam se vžívaly do tý naší jakoby tý konstrukce těch nějakých našeho společenství rodiny atd., do toho sousoší, tak to mi přišlo jakoby velice dobrý, to mi přišlo hodně pozitivní určitě.

Jo, jakože jim se to povedlo nebo že vám to bylo užitečný?

Jakože jim se to povedlo.

A bylo to vám nějak užitečný?

No určitě, protože taky si člověk vlastně uvědomil to, že třeba tomu dítěti se tam nemuselo cejtit tak dobře, jakože když tu sochu postavíte nebo někoho dáte do nějaký pózy, tak on může být buď zticha a být mu to nepříjemný, a nebo třeba potom, když jsme se nebo když vy jste se ptali, jak jim třeba bylo nebo něco, tak vím, že dvě z těch tří nebo čtyřech holčin jako se do toho vžívaly pěkně, to se mi líbilo.

A pro vás to byla nějaká prostě zajímavá informace.

Určitě, velice jako pozitivní a dobrá, protože zase pro nás to bylo něco úplně nového, ale přišlo mi, že se uhodilo tak nějak jako na hřebíček, že to bylo opravdu jako...

Na hlavičku.

Na hlavičku, pardon, na hlavičku hřebíčku takhle, takže to myslím, že jo, na to vzpomínám rád a potom vlastně, když vy jste tady měli tu otevřenou vlastně poradu nebo reflexi, já nevím, jak se to nazývá, tak vím, že ta

holčina se moc nevyjadřovala, že byla spíš taková jako tišší, ale to nevím, jestli to je její nějaký ten nebo nevím, to mám tak jako z toho vzatý.

A přivítal byste, aby se vyjadřovala nebo tak jako nebo radši ne?

Ne, tak mně ten názor by byl určitě jako zajímavější a já jsem člověk, který si názory poslední dobou hodně jakoby vyslechnu a myslím si, že to je dobrý určitě, kór tady jakože ty lidi si myslím, samozřejmě vy určitě, ale i ty lidi třeba, který tady jsou, tak já si myslím, že to jsou nějaký lidi, který se tím chtějí zaobírat nebo se tím zaobírají nebo to studují, já teď nevím, tak si myslím, že je to dobrý, jako si poslechnout i od někoho, kdo se tím teď zaobírá vlastně jakoby ve škole, takže je samozřejmě posunutý kousek třeba vůči nám nebo to vidí úplně jinak, v jiný generaci a v jiný době třeba jako studuje atd., tak si myslím, že to je určitě pozitivní.

Co byste potřeboval jinak, Romane, za sebe v tomhle tom tématu teda s tím reflexním týmem?

Já jsem spokojenej.

Nic byste nevylepšíl?

Tak takhle, jako s tím reflexním týmem, já neznám, jak vy to máte nastavený, tzn. já do toho jako a nechci do toho mluvit, protože vy to máte nějak určitě nastavený s těma lidma.

Teď máte příležitost.

Dobře, dobře, ale jenom chci říct, že prostě já to spíš respektuju.

To vidím a chápu, ale kdybyste mohl něco pro sebe změnit třeba, že by to bylo pro vás jako příjemnější, lepší, tak bylo by něco, napadá vás něco ve vztahu k tomu reflektujícímu týmu? Já nevím, aby jich bylo míň, víc, aby byli kluci, aby byli tlustý, tenký, cokoliv.

To je zajímavý, ano. Já se teď dotknu trochu tendru, nebyl to žádný kluk.

Nejsou no, kluci nejsou, to je pravda, je jich málo.

Že to byly vlastně jenom jakoby holky v podstatě a to si myslím, že by určitě bylo dobrý, protože nám se hrozně líbí, jak jste navrhla vlastně to, abyste byly taky v páru, tak nám to jako ohromně sedí, to musím říct, že z toho jsme úplně nadšený a je to pro nás nová jakoby dimenze, když mluvím za nás, jako s Bětkou, když si o tom povídáme, za sebe samozřejmě taky.

Jasně.

Takže to by bylo jakoby fajn, protože samozřejmě i ten chlap do toho vždycky vnese nebo ta půlka toho mužství do toho vnese určitě jako trošku, by mohlo vnést něco jinýho.

Ještě mně napadá, jak jste říkal před chvílí, že ta jedna holka, že málo mluvila, tak si představuju, kdyby všichni málo mluvili, že to by možná taky, vy jste možná...

Já zase nevím, jak vy máte to nastavení, já fakt jsem spíš, že to jako respektuju a že to je vztah jakoby vás k nim a ne jakoby nás k nim.

Aha, to je zajímavý, ale oni by tu měli být pro vás.

Aha, tak to je pro mě teď informace...

To je novinka.

Ale je to spíš věc, že já říkám, já to neznám a tak nějak jakoby respektuju a snažím se tady fakt jako být prostě na tom místě, na kterým jsem a řešit ty věci, jakože tohle je takový, jo, možná třeba, kdyby se k tomu vyjádřila, protože vím, že jsme tady probírali nějaké věci a zajímavé věci, tak určitě by to asi taky bylo postřehnutelný, protože pamatuju si a to bylo zajímavý, že když jsme se tady bavili nějak o těch rodičích a o těch věcech, co si vlastně člověk jakoby má a nese, tak vy jste tady dělali nějaký taky takový graf nebo nějaký nákres a vlastně jste přišli na to, že vůbec jako nevíte vlastně o vztahu k těm rodičům a to bylo třeba strašně zajímavý, že najednou to prostě někdo, že jako už to vypadalo, že půjdeme domů a najednou to někdo z vás, já už si teď nepamatuju jestli vy nebo kolega, to vytáh a vlastně říkal, no na to bychom se jich taky měli vlastně zeptat, protože to je docela důležitá věc a pro nás opravdu se ukázalo, že potom vlastně to bylo jakoby veliký a je to pořád jako nějaký téma, ať už z mojí strany nebo z Bětky strany, takže třeba takovýhle nějaký poznatek do toho vnést nebo něco, to by určitě bylo ku prospěchu, protože si myslím, že ten člověk, který sedí ještě trochu dál a jako v uvozovkách nežije to s náma, protože se ty lidi celkem střídají, jak jsem si všiml, tak tam ho může určitě tak jako něco ťuknout a může do to vnést jakoby něco dalšího, to si myslím, že to by bylo třeba dobrý, kdyby tyhle ty lidi do toho vždycky něco pinkli, to je takový ten pohled toho nezúčastněného.

Přesně, z takovýho jakoby odstupu.

No, protože oni nás neznají, prostě nic, teď vidí, jak my tady komunikujeme a co tady řešíme a věřím tomu, že když prostě ty lidi jsou vnímavý a třeba je to opravdu zajímá nebo prostě proto to třeba, předpokládám, i dělají, takže tam je fakt může něco ťuknout, čili ty lidi jsou vnímavý, předpokládám a je tam třeba něco, co tady nezaznělo a ani to není tak, ale prostě tak nějak to plyne, vyvíjí a oni by do toho mohli vnést nějakou zajímavou jakoby věc.

Otevřít něco.

Jo, nebo na něco uhodit nebo tak jako.

Úplně souhlasím. Co si myslíte o myšlence reflexe jako takové?

Já si myslím, že to je určitě dobrá věc a pozitivní, to si myslím, že jo, nějak tak jako nemám proti tomu nějak moc, myslím si, že je to dobrý určitě.

Teďka je tady otázka, to teda nevím, jestli si vzpomenete a jak jste dostali informaci o reflexním týmu, kdy to bylo, asi na prvním setkání úplně vůbec nebo nevím, kdy to bylo a hlavně, jaký to pro vás bylo, jestli si na to vzpomenete?

Když jsme se spolu bavili na tom prvním sezení, kde jste byla jenom vy s Bětkou, tam vlastně vedle v té místnosti, tak vlastně o reflexním týmu nepadla ani zmínka a vlastně jenom bylo řečeno, že jestli by nám to nevadilo a souhlasili bychom s tím, takže vlastně vezmete kolegu s sebou, tak to jsme jako říkali, jasně, perfektní a potom, když jsme přišli na to první sezení, kde už jste byli vy dva jakoby tým, my, tak vlastně tady seděly tři nebo čtyři, já myslí, že byly čtyři dokonce ty holčiny.

Tak to byl nářez.

No myslím, že jo a nebo tři, teď si nejsem jistý, možná tři, protože nám dělaly děti, tak byly tři asi zřejmě.

To bylo hnedka tohle, jo?

No a to mám pocit, že prostě to tak jako, že tu byly a že se prostě řeklo, jo, to jsou prostě, to je reflexní tým prostě, lidi, co tady na to budou, s náma atd., budou na to dělat nějakou reflexi, prostě budou to poslouchat a možná, jestli tam padlo, jestli nám to nevádí nebo ne, ale já si fakt nepamatuju, to je takový, že já to беру, takže mně to jakoby nevádí a z mého pohledu a to už jsem říkal, že to znám tady z těch jakoby z té skupiny, co chodíme v úterý, tak tady vždycky někdo je další, takže já už to беру tak jako, že to k tomu patří, že mi to není nějaký cizí.

Ještě tady mám otázku, co vám běželo u toho hlavou, když to jako úplně bylo, když jste je tady uviděl ty tři, co tady nově sedí, najednou tady bylo pět lidí, dva terapeuti, co vám běželo hlavou?

Mně to nějak prostě nevádí, já jsem je neřešil tak nějak, jako mně nevádí, takže já nemám a asi mi ani nic jako hlavou neběželo, spíš jsem měl v hlavě to, jako co tady bude a jak se to jakoby začne vyvíjet a o čem se budeme bavit a podobně a to bylo spíš to očekávání toho nového a toho, že by nás to mohlo někam nebo mělo někam posunout a já jsem ty lidi vůbec nějak jako neřešil, prostě jsem to bral jako hotovou věc, že jsou tady a tak, takže mně jako hlavou neběželo nic a já jsem na to v postatě zvyklý jako, ať už tady jakoby od Jirky nebo ty terapeutický týmy třeba byly, když jsem byl v tom Červeném Dvoře, tak tam byly taky jako početnější nebo občas tam někdo přišel nějaký praktikant a praktikantka, takže a já to znám ze školy, já jsem taky chodil na praxe, takže vždycky jsem se někde někomu v uvozovkách motal a snažil se něco pochytit, takže mně to nepřijde cizí a беру to jako nějakou formu výuky a že to bez toho nejde a ty lidi nějak respektuju no. Nemám s tím vůbec žádný problém.

Hezký. Tak už jsme skoro na konci, kdybyste byl ředitelem rodinné terapie a měl rozhodnout o tom, zda tým ano nebo ne, jak byste se rozhodl a proč?

A teď myslíte jaký tým?

Ten reflexní, všechno je to pořád na ten reflexní tým.

Jestli jako tu mají být nebo nemají být?

A proč.

Já si myslím, že tu být asi jako mají, protože si myslím, že je důležitý, aby se tyhle ty lidi do těch problémů a věcí dostali a aby si na to šáhli, jak to funguje, jak funguje realita, protože si myslím, že škola jim dá plno věcí a může je hodně naučit, ale tohle to jsou věci, který nikdo nikoho nenaučí a myslím si, že to je určitě důležitý a jestli tady dostávají příležitost k tomu, aby se potom vyjadřovali třeba k těm lidem nebo k té práci nebo k tomu sezení, co se děje a jako dostanou prostor a ví, že prostě můžou mluvit, takže mají jakoby tu podporu, tak to si myslím, že to je dobrý, určitě.

Já ještě trošku posunu tu otázku. Byl byste ředitelem rodinné terapie a nemyslel byste tolik na fakultu a na vzdělávání, ale myslel byste na rodiny, na své klienty, dal byste reflexní týmy ano nebo ne a proč?

Já si myslím, že můžou být lidi, který tady jakoby jsou, jako třeba ta rodina nebo prostě, že sem jdou s nějakým problémem, tak nás berou za rodinu, ale předpokládám, že tady třeba chodí i s dětma nebo jako, že to je třeba i větší a tak dále, tak si myslím, že někomu to může být nepříjemný, že s tím prostě nemusí být jakoby v pohodě a nemusí ty lidi tak třeba přehlížet stylem jako já, když to tak řeknu a má třeba důvěru jenom v toho terapeuta nebo v ten jakoby terapeutický tým a tyhle lidi mu můžou být na obtíž, takže já si myslím, že určitě třeba by bylo dobrý, což si myslím, že se děje, jako se těch lidí zeptat a když by řekli prostě ne nebo jako nám to překáží nebo i kdyby vy jste to vycítili, tak bych je prostě jako sem nebral, protože si myslím, že to může opravdu odvádět pozornost a ty lidi nemusí se cítit jakoby tak v klidu a v pohodě a nebo třeba i ty děti, protože zase jako, když na ty děti kouká někdo další, tak si myslím, že jim to nemusí dělat dobře, kór zvlášť nějaký dospívání, puberta atd., tak jako nemusí to brát tak a těmhle nechtějí se třeba tolik otevřít a nemusí potom ten výsledek toho sezení nebo tý terapie být tak jakoby dobrej, nebo nemusí se dojít tak daleko nebo může to být třeba povrchní.

Že vás to může jako zabrzdit, by mohlo.

Jo, to si myslím, že by mohlo a pak jsou lidi, kterým to vůbec nevadí, a to se považuju já nebo myslím si, že i Báře to taky nevadí, když bych teď mluvil jako ne společně, ale jako za nás, tak my s tím prostě problém nemáme a my sem jdeme jako to řešit s váma a jestli tady ty lidi tady na nás koukají, poslouchají nebo si dělají poznámky, aspoň za mě, mně je to fakt jedno.

Ještě tady mám otázku, kterou už tady nemám, ale mám jí sama za sebe, umíte si představit všechna témata, myslíte si, že je možný, aby byl ten tým u všech témat nebo naopak, umíte si představit, jaký témata u kterých by to nešlo, by neměl být?

Zase, já když budu mluvit sám za sebe, tak já jsem vždycky si všechny věci držel jakoby sám v sobě a vím, že kdybych tady byl před rokem, tak by se mi nechtělo mluvit za žádnou jakoby cenu, prostě ne a tím, že prostě jsem si šel jakoby odpočinout do Červeného Dvora a prostě podal jsem se terapii a nějakým způsobem jsem se otevřel, rozmluvil a všechno, tak já teď s tím problém nemám, tzn. že já bych tady mohl v podstatě asi mluvit úplně o všem a spíš to řeknu tak, že kdyby mi bylo něco úplně nepříjemnýho, tak bych jako to třeba neřek ani vám, jestli mi jako rozumíte, že prostě a je mi to pak už jako jedno, ale já teď asi nemám opravdu problém jako mluvit o věcech a aby u toho někdo jakoby seděl, protože já jsem tak nějak se naučil nebo pojal jakoby důvěru k lidem, který třeba takhle pracují s ostatníma lidma, dělají terapii atd. a mně to přináší prostě, mně to dělá dobře, jako posunuje mně to, přináší mi to hodně věcí a mně opravdu tohle to, že jsem prostě to mohl otevřít, že to řeším, tak já objevuju úplně nové věci a to je pro mě jakoby důležitý, takže já už dřív jsem se vždycky strašně jako, jestli to můžu říct, nemůžu a teď prostě já tyhle věci neřeším, já jako fakt se to snažím jako ze sebe dát, protože tu zkušenost mám a s tím terapeutem svým, kterýho jsem měl jako v léčbě, tak ten byl úžasný a je to člověk, který prostě mně postavil na nohy, ukázal mi směr a hrozně mi pomohl a ještě mně poslal jakoby na individuál taky k úžasný jakoby paní, takže to opravdu jako je skvělý a i když jsem tam teď byl a znova tam pojedou prostě v únoru, tak se vlastně hrozně těším na to, jak si spolu popovídáme a už je to takový, to povídání

není to to, když jsem prostě jako mluvil atd. Je zajímavý, že jsem měl třeba jakoby takovou pózu naučenou, což my štíři hodně máme nějaký ty masky a vůbec to to a jemu trvalo opravdu měsíc a půl a úplně položil jako do totálního, nebylo mi taky psychicky dobře, jako byl jsem úplně rozstřelenej a jako říkal jsem, že já už takhle jako nechci bejt a to a on říká, no tak ještě chvíli, ještě vás tam potřebuju mít, ještě kousek, abych vás prostě jako úplně v uvozovkách prohlíd nebo abyste to hodil opravdu tu masku nebo tu prostě, já nemůžu říct přetvářku, ale prostě to chování, jaký jsem měl naučený, ať už z práce nebo prostě ze všeho, tak mě tohle hodně posunulo.

Čili vám se to celý hodně i vyplatilo tahle otevřenost.

V podstatě ano, já jako tím, že fakt úplně jsem to převrátil úplně na druhou stranu, než jsem to měl předtím, tak mně to pomáhá, mně to opravdu dělá dobře a posunulo mně to a mám z toho velikou radost, takže vlastně já tomu jako hrozně fandím těmhle těm věcem teď, jako dřív jsem k tomu měl takovej zajímavěj jako vztah, to řeknu rovnou, jako k různým terapiím, sezením a takovým, i když v podstatě vím, že ta moje máma v tom lítá už prostě 20 let a prostě musím říct, že já jsem jakoby velice pozitivní teď a hrozně tomu fandím.

Tak děkuju.

Takže asi tak.

Skvělý, děkuju Romane.

Příloha č. II: Antonín (Interview č. 2)

Takže máme 53 sezení a vy jste měl vždycky ten reflexní tým nebo jste měli i bez reflexního týmu?

Já myslím, že jsme minimálně byli bez toho týmu, já nevím přesně kolikrát, ale byli jsme myslím i bez týmu.

Z toho počtu se to nedá pamatovat.

Ale většinou teda to bylo s týmem.

A jak jsme se radili, bylo to většinou, že jste byli na chodbě nebo ty otevřený reflexe?

No ze začátku ty první terapie byly jako pro nás uzavřené, že jsme byli za dveřmi, ale čím jako poslední dobou jsme většinou byli už při poradě.

A jaký to pro vás bylo?

No jako bylo to zajímavý, já teda osobně jsem se tam dozvěděl ještě spousty jiných věcí, který nezazněly, který jsem třeba nepostřehl při té terapii a zpětně vlastně, když jste to řešili s tím týmem, tak jsem si uvědomoval ještě různé ty věci zpětně, jako co se tím myslelo nebo jaká věc zrovna, jakože mi to docela pomohlo takhle jako při tom být.

Takový jako dovysvětlení?

No, byla rekapitulace, dovysvětlení a že vlastně si to člověk celý vlastně prožil ještě jednou vlastně, celou tu hodinku, že se promítne, mně teda osobně se to vždycky takhle jako promítlo, kdežto když jsme byli na té chodbě, tak jsme přišli a teďko jsme měli akorát už jakoby poselství, úkol, doporučení, radu, ale to, co jste tady probírali, nám bylo utajený, ale takhle, když jako před náma, když se to probírá, tak nevím, mně to osobně jako docela pomáhalo tím, že jsem se vlastně v tom ještě jednou vlastně zorientoval.

To je hezký.

Že jsem si to celý probral znova.

To je vlastně to reflektorování, to je vlastně ono.

Připomínky, ano.

A prohloubení nebo možnost porozumění třeba, to je dobrý a mělo to nějaký zápory?

Jako když jsme tady u toho u té vlastně porady, jestli to mělo zápory?

Nebo i to, když jste byli na chodbě nebo když jste tady, oboje, jestli to mělo nějaký zápory vlastně toho reflektujícího týmu, tý jeho práce?

Já myslím, že ani záporný to nebylo pro mně nějak, ani tady, ani na chodbě, myslím si, že ne, když jsme byli na chodbě, tak jsem přišel s tím a kolikrát pro mě to bylo takový překvapení za tu hodinu, co jste nám třeba doporučili, a to není zápor, to je spíš překvapení, kdežto když tady to slyším tu poradou, tak to překvapení není, ale zápor to taky není, to je prostě reakce taková, jaká asi plynule nastane k tomu, že to je vlastně zhodnocení celý té terapie na konci, když to slyším, tak je to logický, že tak to vlastně je, že jste k tomu dospěli k tomu konci takovej, jakěj je.

A třeba myslím i záporny by mohly být třeba, já nevím, jestli jste někdy si říkal, no už jich je tady moc nebo něco prostě vůbec jako.

Někdy jako je to, nevím, jak už jsme tady asi po 53, tak nějaký ty ostychy jsme já i ta rodina ztratili před těma lidma, před tím reflektujícím týmem, ale vím, že Kláře i mně to bylo někdy nepříjemný, že je tady hodně lidí a zvláště v situaci, když jsme třeba sochali, tak to bylo takový jako nepříjemný.

Jo a proč?

Nevím, já nevím, protože mně to přišlo takový nepřírozený, že my něco se snažíme, něco děláme, a já nevím tři, čtyři, pět dalších lidí kromě vás ještě na nás přihlíží, takový to bylo divný no, ale jak říkám, pomalu vlastně postupem času jsem si na to...

Přivykl.

Zvyknul no.

Ještě taky si říkám, že se hodně často střídají ty týmy, že to nejsou stejný lidi, tak jestli třeba to nemůže být jako vlastně nepříjemný nebo je to jedno? Že se mění ty tváře.

Nevím, pro mě třeba bylo příjemný, když tady bylo víc jako mužů v tom reflexním týmu, Jirka třeba nebo tak, že vlastně myslím si, že chápou situaci stejně nebo podobně jako já, než když jsou tady v reflexním týmu ženy.

Jasně.

Třeba Klára to vidí obráceně, nevím.

Jasně, to je jasný, ale většinou teda jsou tady ženský, že jo?

Většinou ano, ale jako nevím, spíš mi vyhovuje, když je menší počet lidí, když jsou tady jedna, dvě, tak je to lepší, než když je tady pět těch lidí, to mi vyhovuje víc, čím méně tím líp.

Jo. A přineslo vám to něco teda? To vy už jste trošku říkal, co by se dalo říct, že vám přines ten reflexní tým? Nějaký okamžik, který byl třeba hodně důležitý?

Přineslo mi to to, že prostě, já to řeknu jednoduše, víc hlav víc ví a je to opravdu tak, protože jako tady ten někdo kdokoliv z reflexního týmu řekne nějakou myšlenku, protože to sleduje nezaujatě jinýma očima a teď se k tomu vyjádří a já si potom zpětně řeknu, aha, vždyť vlastně to je pravda, že vlastně jsem to řek takhle a že si to, já nevím, konkrétně nevím, že jsem si to třeba mohl vyložit jinak a ona jako ta osoba z reflexního týmu mě uvede třeba na tu správnou kolej, že vlastně když teda jsem tady přítomnej, ale když tady sedí a my jdeme za dveře, tak jako to je bezpředmětný pro mě teda, protože pak přijdu a mluvíte zase vy, že jste se poradili s týmem, ale oni jsou jako v anonymitě.

Že víc ožívají rozhodně při tý otevřený reflexi.

Pro mě jo no.

A to jsou potom důležitý, že můžou ten nezaujatý pohled a třeba zrovna je dobřej.

No, to jsou pro mě jako dobrý postřehy a podněty.

A to jste zažil tady teda?

No, konkrétně si jako nevzpomenu na ně, třeba dneska taky, jak paní nebo slečna, nevím, jak vlastně to říkala o tom, že o těch čárkách, že jsem vlastně Kláru vychválil a že ona mně vychválila míň a mně to nenapadlo jako takhle nějak, ale mně to přišlo jako, že ona chválí stejně mně jako já jí, jako půl napůl, ale...

Ale na počty chválí tedy víc.

No právě, takže jako mně to docela i zarazilo.

Bezva. Tak setkání bez týmu a setkání s týmem, když to srovnáte, co vás napadá? Když tady tým vůbec není, měli jste taky takovou možnost a když tady tým je.

Když tady tým není, tak nevím, tak jsem, nemůžu říct otevřenější, ale jako uvolněnější jsem, když tady tým není, já osobně jsem uvolněnější, protože se bavíme vlastně mezi čtyřma lidma a vlastně je to jako vyrovnaný nebo já nevím, jak bych to řekl, ale je to uvolněnější, když tady je ten tým, tak zase se vrátím k tomu, už jsem si jako zvyknul, ale ze začátku jsem měl docela problémy něco říkat, protože jsem nevěděl, jak to funguje. První jakože vlastně hodinu tady sedí lidi a poslouchají a pak jsme šli za dveře a oni potom, když jsme se vrátili, zase nic neřekli a vy jste to tlumočili jenom jako, co jste tady probírali s tím týmem, tak jsem byl takový rozčarovaný, nevěděl jsem jako, co jste řešili a tohle, proto je lepší, když jsme tady a já to slyším, slyším jejich názory a je to pro mě lepší no. Úplně nejlepší je bez týmu pro mě.

Fakt?

No, protože to si řekneme my, ale zase na druhou stranu, když ten tým tady je a my tady potom můžeme sedět a vím, jak on reaguje ten tým, tak jako to je pro mě zase přínos, ale to je to samý, jako když byste tady byli vy a my tady zůstali sedět.

No není to úplně to samý, protože jsou to ty hlavy, který mají ten trošku odstup, přesně jak jste říkal, ten nezaujatý, my přeci jenom tady jsme hodně s váma, hodně jsme v tom namočený s váma, oni mají, jak už sedí v té druhý řadě...

Že jsou jako nezaujatý nebo vlastně já nevím, jak bych to řekl...

No ten odstup, to jste říkal, ten nezaujatý a to jim dává jako výhodu, nadvhled nějaký.

To jo, to určitě, oni vlastně úplně bez nějakýho ostychu můžou na plnou pusu říct to, co si myslí, aniž by za to jako čekali nějaký, já nevím...

No to je pravda.

A je na nás potom, jak my se s tím vypořádáme.

No to je pravda, oni reflektují, prostě co viděli, slyšeli, to je pravda. Co byste potřeboval jinak?

Jako na terapii?

Ano na terapii, ale vzhledem k tomu reflektujícímu týmu, všechno mně pořád zajímá o tom týmu reflektujícím.

Nevím, třeba bych někdy čekal, ale to už by zase nebylo to objektivní jako jejich názor, zapojení třeba, já bych možná od nich čekal, že by se zapojili někdy, neříkám jako, aby prostě jsme tady jeden přes druhého mluvili, ale jako když by opravdu byl nějaký vážný podnět nebo nápad, aby třeba, nemusí se přímo zapojit, ale poznámku a já nevím v tu chvíli třeba hned ne, ale nenechávat to nakonec, aby prostě to bylo aktuální, aby prostě potom, když se člověk vrátí k něčemu po půl hodině, tak už je to zase trošku zkreslený, kdežto když by se to vyřešilo hned, přidat se k tomu...

V tu chvíli poslali impuls nějaký.

Nějaký nápad, návod nebo poznámku, tak bych možná, to zapojení mi chybí trošku.

To je hezký, vy jste, Tondo, vystihl, když to vymýšleli ty reflexní týmy, tak to takhle měli vymyšlený, že oni byli za zrcadlem a byli propojený telefonama a oni prostě mohli zavolat, dát tomu terapeutovi jakoby dotaz odtamtud, to normálně některý týmy takhle dělaly přesně to, co říkáte.

To mi trošku chybí, jakože v podstatě jako zapojit se do toho hovoru, ale nemyslím tím jako, aby to byl chaos, aby to nebylo běžný.

A když by existoval nějaký systém, že v nějakých důležitých místech by oni do toho vstoupili, to je hezký.

A nebo obráceně, aby terapeut třeba když má pocit, že by k tomu měli něco říct, tak aby je třeba vyzval.

Jo, prostě víc těch vstupů. Vy byste je tady vlastně chtěl víc jako ten jejich pohled.

Jako když už tady jsou, tak aby nebyli pasivní, aby se aktivně zapojili a nemyslím tím jako celou tu hodinu, ale opravdu jenom, když by bylo něco důležitýho nebo kdyby jako vy jako terapeut, když byste měla pocit, jako tak a teďko bychom potřebovali od vás váš názor, poradit konkrétně v týchle věci třeba.

Hezký, když bychom mluvili všichni, tak bychom se nedostali vůbec ke slovu nikdo, tak dobře. Co si myslíte o myšlence reflexe jako takové, že to používáme tohle?

Já myslím, že jako nevím, určitě to je jako potřebná věc, protože jak říkám, co člověk to originál, každý má jiný pohled na tu samou věc, takže tam jako ten přínos je v tom, že vlastně si můžeme vybrat potom, oni můžou ukázat cestu a my buď můžeme jít nebo nemusíme jít po té cestě, ale jako máme větší výběr vlastně, že to není jenom jako pasivní a že opravdu poslouchají, sledují to, dělají poznámky a můžou prostě k tomu něco říct na konci na tý poradě a my si to můžeme jako uvědomit a dát se nějak na tu cestu nebo vůbec, já nevím, vzít si od nich radu nebo poučení nebo je ignorovat, to už záleží na nás, ale určitě je to dobrý no.

A to, že se to takhle vlastně jako ještě před tím závěrem jako zastaví a shrne a nějak vlastně jakoby přebere a rozebere a vypíchne a tak, tak to vám přijde užitečný?

To už jsem tady říkal, že to je dobrý právě, že to je taková ta rekapitulace a že vlastně si to ještě v podstatě jednou projdeme během, já nevím, pěti minut celou tu hodinu a vracíme se k tomu, co jsme vlastně probírali, že to

není jako uzavřený a hotovo, to už jsme si řekli, konec, že můžeme se k tomu vlastně tímhle tím způsobem vrátit.

Jasně a vy jste říkal, že ještě možná některý věci jakoby prohloubit nebo nějak dovysvětlit, že pochopit. To je dobrý, k tomu by to mělo být. Tak teď, jak jste dostali, to je hodně na začátku tahle otázka, jestli si vzpomenete, Tondo, jak jste dostali informaci o tom, že na tý rodinný terapii bude reflexní tým a jaký to bylo, když vám to někdo řek, jak už si nepamatuju, kdo to byl, jestli někdo, kdo s váma dělal první kontakt, jestli jsem to bylo já nebo vůbec od koho jste se dozvěděli a jak, že takhle pracujeme, že tady bývají lidi a...

Já si už asi taky nevzpomenu, ale vím, že když jsme tady byli, tak jsme tady byli i s dětma nějak ze začátku a že to bylo tak, jakože jsem to bral, jakože to tak prostě je, že to tak je daný, protože vím, že jsme byli někde v tý jiný místnosti, tam bylo pískoviště, děti si hrály a ten reflexní tým, já myslel, že tam je ne jako na hlídání dětí, ale že prostě tam poslouchá, nevím, prostě jsem si myslel, že to tak je, že to tak funguje, až mně právě překvapilo naopak jako, jako když jsme byli bez týmu jako poprvý, takže jsem to bral jako samozřejmost a myslím, že zrovna vy jste na to nějak řekla, že to proběhne tím způsobem, že tam budete vy a že reflexní tým tam je kvůli tomu, aby prostě jste se s ním nějak poradili na konci.

Měl jste, Tondo, pocit, že kdybyste chtěl, že byste někdy mohli to třeba odmítnout buďto vy nebo Klára, že byste mohli říct, ne, jestli jste měl pocit takovej, jakože v tom máte nějaký slovo?

No já nevím, já asi ne, ale myslím, že Klára se zmínila jako já, tam zase bude lidí a já to nechci před nima řešit, ale nikdy jako to nehnala tak, jako vždycky to vydržela a říkala, jo, dobrý, že to překousla, nikdy jí bylo nepřijemný, jakože tady ten tým je.

Ale jestli jste měl pocit, že to je na vás, že vy můžete říct...?

Jo, to určitě, protože jsme říkali, že to je o nás, naše terapie, tak jako dokonce i snad vy jste říkala několikrát, tak určete téma, o čem se budeme bavit, je to vaše terapie, tak jako si to určete vy.

A myslíte, že byste mohl vyhodit ty lidi, ten tým, že byste mohl říct, my je tady dneska nechceme?

Já nevím, jestli by to mělo ten efekt, ale asi říct bych to mohl, že jo.

Ale nevíte, jestli bychom to udělali, jo?

Nevím, jestli bych se potkal s odezvou, ale nevím, říkám, já jsem si zvyk na to a neměl jsem tu potřebu, já to беру jako samozřejmost.

Vás to ani nenapadlo teda?

Ne. Spíš jako, myslím, že Kláru třeba by to možná někdy napadlo, aby tady nebyl nikdo.

To se dozvím, až budu mluvit s Klárou.

No jasně, myslím si, že to tak má no.

Že něco tam bude. Dobře. Tak to jste mi řekl, co vám běželo hlavou, když jste tam ten reflexní tým viděl, že to tak teda...

Že to tak je nastavený a že to je...

Automatický a možná jsou tam ještě pro děti.

No, tak jako všeobecně že prostě to tak je.

A moc jste to neřešil a teď závěrečná otázka, když byste byl ředitelem rodinné terapie a měl rozhodnout o tom, zda reflexní tým ano nebo ne, jak byste se rozhodl a proč?

To je těžký. Já bych se asi rozhodl, že bych zachoval ten reflexní tým, ale zase bych nechal volnost terapeutovi, aby si určil, kdy je potřeba, kdy třeba jako jsou otázky citlivější, podle toho, co se řeší, jakože by třeba nebyl pravidlem, ale že prostě by většinou byl, ale terapeut by si o tom rozhodoval sám, jako jestli ho tam chce nebo nechce.

Proč terapeut, proč ne rodina?

Protože terapeut vlastně vede tu terapii a on jako, dejme tomu, ví, co jako určitě má připravenou tu nebo má nějakou vizi, co se bude probírat a může si říct, tak ale teď bychom tady těm Fořtům měli dát tým, protože jako, aby to slyšeli a nebo naopak, hele, to je radši necháme mluvit, oni se cítí líp bez týmu, takže u týchle otázky třeba ho tady mít nebudeme nebo já nevím, takhle bych to viděl na tom terapeutovi a nebo, poradíme se s nima, jestli ho tam chtějí nebo nechtějí.

Takže jako ředitel byste řekl...

Ano, tým ano, ale individuálně, podle situace, podle toho, co se probírá a nechal bych to, já bych to takhle odehrál.

A proč ten tým teda ano?

Protože opravdu, no protože vlastně dává ty různé připomínky, náměty, podněty a vlastně s tím se jak my, tak vy musíte zabývat, když někdo něco řekne, tak jako to není jako jedním uchem dovnitř, druhým ven, ale už jako tam ta myšlenka nějaká je, tak už vím jako, aha, tak ono to je takhle.

Jasně, vy jste hezky řekl, že nejenom vy, ale i my se tím musíme zabývat, že oni vlastně rozšiřují i naše jako pole, že oni nám jsou další oči a další uši, další mozek, to říkáte moc hezky. Moudrý ředitel, mladej, děkuju, Tondo, to byla poslední otázka.

Není za co.

Příloha č. III: Daniel (Interview č. 3)

Tak já děkuju, že jste souhlasil s tímhle rozhovorem.

Budu se držet tady mého předpisu, takže věděl byste, kolik proběhlo sezení, asi, asi tak pocitově?

Já bych řekl, takových 8, 10, nevybavuji si.

Vy jste, včera jsme se bavili o tom, že dneska bude poslední, dopadlo to tak?

Jo.

Takže jste ukončili dneškem?

Ukončili, ale ještě, že je zajímavá jako, jak to bude probíhat všechno dál, tak jestli bychom třeba za rok ještě byli ochotni přijet.

Jo, ale to už je vlastně dokončení, to už je taková. OK. Měli jste na těch sezeních reflexní tým?

Měli, ne pokaždý, ale jako reflexní tým tak sedí jakoby...

Jo, přesně ty mě zajímají. A jak se radili ti terapeuti s tím reflexním týmem, jestli se radili před vámi a nebo jestli vy jste chodili čekat na chodbu?

Ne, před námi.

Vždycky se radili před vámi?

Vždycky.

Nikdy jste nečekali na chodbě?

Ne.

Hezky. No dobře, to je skvělý. Jaký to pro vás bylo vůbec ta přítomnost toho reflexního týmu, že tam sedí takhle, kolik jste tam mívali lidí?

Já nevím, tak ze začátku to pro mě bylo takový to, protože nejsem tak jako moc mluvnej a před tolika lidma, ale jako v pohodě no.

Kolik jste tam mívali lidí?

Já nevím, ze začátku tam bylo třeba čtyři, pět lidí, někdy tři, dneska třeba dva, to bylo různý jako.

Až čtyři lidi a střídali se?

Někdy tam nebyl nikdo třeba, že nemohli asi, nevím.

To jste taky zažil bez týmu?

Ano.

Taky, to je důležitý pro mě. Takže ze začátku to bylo, jakože jste byl z toho trochu nervózní, že nejste zvyklý a to se nějak proměňovalo?

Jo, tak příště už to bylo lepší, další návštěvu zase lepší.

Jo, že jste si zvykal nebo ještě něco jiného v tom hrálo roli?

Ne.

Že jste si zvykal.

Zvyknul jsem.

Tak dá se zvyknout, dobře. Já bych jako chtěla, jestli byste mohl vyhmátnout nějaký třeba klady nebo záporny toho, že tam ten reflexní tým byl, když se vás zeptám, jaký to pro vás bylo, plus i mínus, oboje mně zajímá.

Já nevím, tak něco bylo takový, že když se pak jako radili mezi sebou, tak pro mě to bylo takový povzbuzující, protože od té doby, co jsem sem jakoby chodil, tak to všechno jakoby špelo pomalu k lepšímu, teď už je to úplně nejlepší a když jako řeknou klady o mně nebo tak, tak to bylo takový příjemný, si myslím.

To je skvělý. To jste slyšel od toho reflexního týmu?

Když se tam jakoby radili mezi sebou.

Takže v tom byli ty lidi takhle užitečný.

Ano.

Že jste od nich slyšel nahlas nějaký příjemný věci.

Ano.

A ještě to pomáhalo k tomu, že se situace v rodině změnila k lepšímu.

To jako ne, ale dostávali jsme jakoby různé úkoly a takhle že to má být, zajet třeba za rodičema a tohle to, postupně se to prostě všechno zlepšilo.

To je skvělý. A záporny, byl tam nějaký zápor? A teď hlavně myslím na ten reflexní tým, jo, třeba například to, jak jste říkal, že na začátku jste třeba byl z toho trochu nervózní, tak to by mohl být zápor, který později zmizel, ale jestli ještě nějaký jinej.

To je taky jedinej zápor, který tam byl, jinak mi to jako nevadilo.

Přemýšlím úplně cokoliv, jo, co třeba, že by jich mělo být míň, víc, že by měli být třeba vždycky stejný.

Ono, nevím, jestli už tam jsou dva z reflexního týmu nebo jich tam sedí pět nebo šest, to už si myslím, že je jako jedno.

To už bylo jedno.

Jo.

Kluci, holky, chlapy, ženský, taky jedno?

Taky.

Mladý, starý, tlustý, tenký?

To je taky jedno.

Dobře. Já jsem se ptala, co vám to přineslo, tak jste říkal, že bylo příjemný to, když říkají nějaký hezký věci, ještě něco byste na otázku, co vám to přineslo a teď myslím to, ta přítomnost toho reflexního týmu, ne celá ta terapie, ale ta přítomnost toho reflexního týmu.

To nevím.

To je těžký no, oddělit. Vy jste zažil, když tam nebyli taky třeba.

No.

Bylo to v něčem jiný, když jste měli terapii bez reflexního týmu? Sezení bez?

No bylo to takový jako, že se nesoustředil na to, že tam je i ten reflexní tým jako prostě a že jsem byl takovej víc v pohodě, než když tam ten reflexní tým byl, že jsem jakoby nebyl tolik nervózní, nevadilo mi to.

Takže to bylo lepší, když tam nebyli ty lidi?

No lepší, mně to bylo jako jedno tak nějak, jestli tam byli nebo nebyli.

Ale když tam nebyli, tak přeci jenom jako jste se nemusel na ně soustředit třeba.

No, ale já zase neumím vyprávět před víc lidma, jsem jako třeba to..., takže jako tak.

Já chápu, že to má výhody i nevýhody, takže to je přesně ono. Jestli byl nějaký okamžik v tom, když oni se radili, když reflektovali, který byl pro vás hodně důležitý třeba nějakej zásadní nebo hodně důležitěj?

Já nevím, ani ne, spíš jako, že se tam bavili o tom o nás prostě, jak to probíhalo všechno, že bylo dobrý prostě slyšet to, jak tam o nás povídají. Nevím.

V čem to bylo dobrý krom toho, když byly ty okamžiky, kdy vás chválili, v čem to bylo dobrý?

Těžko říct.

Já nevím, jestli třeba měli nějaký zajímavý nápady nebo postřehy, že to jako viděli třeba úplně jinak, si všímali nějakých důležitých věcí, nevím.

Nenapadá mně nic.

Nic zatím jsem netrefila. Že by úplně tomu rozuměl někdo z nich třeba, nějaký takový důležitý moment, že by to nějak někdo vyhmát nebo něco?

To jako ne.

Ne, to ne, nic takovýho se nestalo.

Ne.

Žádněj takovej výjimečnej nějakěj...

Ne, takovej nějakěj výjimečnej okamžik ne.

Dobře. Co byste potřeboval jinak, Dane?

Jako jak?

Uspořádání, cokoliv, co byste přivítal, aby bylo jinak v tom nastavení, v tom, jak to probíhalo, víte, jak tady ten reflexní tým bývá a tak, co byste jako, třeba, kdyby se to mělo opakovat.

Já nevím, já bych na tom nic neměnil, mně to přišlo jako dobrý takhle.

No jo, dobře, pro vás to dobře zafungovalo, to je super, ale jenom třeba kdybyste to mohl vylepšit?

Tak v tom případě mně nic nenapadá, čím bych to mohl vylepšit.

A nebo něco, když si vzpomenete, že jste se cítil jako nekomfortně, že byste potřeboval něco jinak, protože vám v tom nebylo úplně nejlíp?

Nekomfortně jsem se vůbec jako cítil, protože jsem tam o tom všem musel mluvit, prostě o všech problémech a bylo to takový jako to, ale muselo to ven všechno, abychom se nějak pohnuli.

Celkově celá ta terapie, ten proces byl jako, že jste musel mluvit o věcech a ještě, když tam bylo tolik lidí, dobře.

Já jsem tady byl i na tý samostatný terapii nebo na skupinový vlastně jsem tu byl, až pak právě jsme to přeměnili na tu rodinnou.

Aha, vy jste chodil před tím na skupinovou?

No, to jsem byl jenom jednou ale.

Aha, to vy máte zajímavý zkušenosti a to bylo lepší nebo horší?

Horší.

Ta skupina.

Ano, protože jak jsem tam nikoho neznal, seděli jsme tam prostě v kroužku, bavili jsme se o problémech a mně se to nelíbilo.

Takže takhle přeci jenom, i když tady bylo tolik hodně lidí, tak tady byli taky vaši.

Tak tady seděli přeci jenom rodiče, takže to bylo takový jako pro mě jednodušší.

Ted' je taková těžší otázka, co si myslíte o myšlence reflexe jako takové? Reflexe, umíte si pod tím něco představit, co si představíte, když se řekne, že se reflektuje, jak vy tomu rozumíte tomuhle slovu?

Já nevím, že se asi něco děje, že něco probíhá, ale nevím jako, co bych si pod tím měl třeba představit.

Když oni refleктоvali, co vlastně dělali?

Že si mezi sebou povídali, řešili to vlastně to, co slyšeli v tom průběhu toho povídání tam, jako jestli měli nějaký nápady oni, ti, co to tam slyšeli.

Takže nějak jako se vraceli k tomu, co proběhlo a nějak...

Ano, o čem jsme se tam bavili, tak k tomu se jako vraceli.

A dávali k tomu nějaký nápady?

A dávali k tomu svoje názory.

To je ono, to je ono, no, že se vlastně jakoby vrátím k nějaký věci a vlastně si jí znovu prohlídnu nebo si ji připomenu a zkouším jí nějak jako porozumět nebo jí nějak uchopit, to je reflektování nebo pochopit, když se děje tohle, tak pak se děje tohle, to je v nějaký souvislosti třeba, myslíte si, že je užitečný reflektovat?

Tak asi určitě.

Vy jste zažil tady, takže když oni to takhle celý znova probírali, takhle na závěr hodiny, dělali to na závěr?

Ano.

Tak vám to nepřišlo jakože zbytečný, proč se k tomu vrací nebo tak?

Určitě ne. Každý má nějaký názor na to, každý řekne něco jiného.

A ty názory, ta různost?

To se zase tolik jako nelišilo, ale jakože každý má prostě svojí hlavu, někoho napadne něco jiného a prostě každá hlava dobrá.

To je hezký díky. Teď nevím, jestli tohle budete vědět, ale něco z toho se vás určitě taky týká, ta otázka je, jak jste dostali informaci o reflexním týmu, jak jste se vlastně vůbec dozvěděl, že tady takováhle parta lidí bude?

No to jsme se dozvěděli ještě, než jsme sem přišli, protože když jsem na tu skupinovou terapii nechtěl chodit, tak nám nabídli právě tu rodinnou a ptali se nás jako, jestli by nám nevadilo, že tam budou prostě nějaký ty lidi, který se budou koukat.

Vy jste u toho byl na týchle debatě o tom?

Já už si to přesně moc nevybavuju, protože ono už to bylo v únoru, to bude rok, co jsme tady byli poprvý a nevím, jestli jsme to přes telefon nějak řešili nebo jestli přímo tady, to už si nevybavím, ale vím, že se nás ptali.

A jaký to bylo, když se vás na tohle ptali, že tady budou takovýchle nějaký lidi přítomný?

Ze začátku to bylo takový to, nevím, nevěděl jsem, co mám jako prostě čekat a pak, když jsme tam přišli, tak prostě v pohodě už.

Hezký. Díky. To je hezká otázka – co vám běželo hlavou, když vám to řekli nebo když se to dělilo, když vám řekli, že tu bude ten reflexní tým a nebo když se to pak dělilo, pak jste si sed a tady fakt byli ty lidi, co vám běželo hlavou?

Nevím, že to bude těžký a že se netěším.

Děkuju za upřímnost, to je uvěřitelný, že to bude těžký a že se netěšíte. O to víc je teda spravedlivý, že jste s tím dneska takhle spokojený, protože jste byl hodně odvážný. Poslední otázka, Danieli, když byste byl někdo, kdo třeba, já nevím, ekonomický ředitel, který financuje jakoby tu rodinnou terapii a teď mu jde o to, aby to bylo co nejvíc efektivní, aby se to prostě dařilo ta rodinná terapie, aby to prostě fungovalo, tak byste se rozhodoval o tom, jestli tam ten tým budete mít nebo nebudete mít, a jde vám o to, aby to jako co nejvíc fungovalo, aby to klientům prostě fungovalo, aby se k vám lidi hrnuli, tak...

Tak bych bylo pro, aby tam ten tým byl asi.

Tak byste tam ten tým dal?

Ano.

A proč?

Protože to je takový efektivnější, nevím.

Přestože vy sám jste zažil tu zkušenost, že jako těžko se před nima mluví, je jich hodně, může to být na začátku...

Nepříjemný.

Tak přesto byste dneska s touhle zkušeností...

Souhlasil.

Jako ředitel rozhodl, že byste je tam nechal, jo?

Jo, nebo nechal bych to prostě na volbě toho, kdo by se chtěl jakoby léčit nebo kdo by chtěl pomoci.

A vy jste měli tuhle volbu?

Měli.

A měli jste i možnost, že můžete říct, že ne?

To si nevybavuju, ale podle mě jo, asi.

Měl jste pocit, že byste mohl říct, že ne? Ono by to bylo super těžký.

Nevím, tak podle mě je to prostě lepší, když tam jsou ty lidi navíc jako, nevím, každý s něčím poradí a každý se na to kouká jinak, že jo, nevím.

Takže odpověď na tuhle otázku, kdybyste byl ředitel a financoval tady tohle všechno, tak byste tam reflexní tým nechal a rodině byste dal volbu, aby si mohla jako vybrat.

Vybrat, jestli chtějí nebo nechtějí.

A tu možnost byste teda zachoval?

Ano.

Skvělý, tak jo, tak já se podívám, jestli jsem něco nepřeskočila, ne. Je to všechno. Moc vám děkuju.

Nemáte zač.

Příloha č. IV: Martin (Interview č. 4)

Já mám takhle seznam těch otázek, takže se budu držet toho. Odhad byste, Martine, kolik jsme měli už sezení, pocitově?

No docela hodně, já jsem to ani nikdy nepočítal, ale myslím si, že určitě víc jak 12 už jich bylo, možná takových 13, 14, ale je to jenom můj odhad, nevím to přesně.

To je dobrý a to je docela vysoký číslo, takže to se mi hodí. Vy máte zkušenost jako rodina s reflexním týmem?

Asi, myslím, na třech nebo na čtyřech sezeních jsme ho měli.

To je výborný, takže třeba čtyři jo a víc jak polovina ne, to je ideál pro mě. Když tam byli, tak jak jsme se radili, jestli jako před vámi a nebo vy jste šli na chodbu?

Ne, bylo to před námi a vlastně my jsme mohli i ty porady jakoby pozorovat, takže bylo to před námi.

Nikdy jste nešli na chodbu?

Ne.

Že bychom se radili tajně?

Ne, nezažil jsem, jestli třeba něco takového děláte, tak za našich sezení to nebylo.

Jo, i to je možný, někdy to děláme, ale asi nebyl důvod.

Asi ne.

Jaký to pro vás bylo? Pořád myslím na to, když tam je ten tým.

Jasně. Tak já jsem to ani nějak jakoby nevnímal, protože spíše jsem se soustředil na to vlastně, co jsme probírali. Takhle, vnímal jsem ho tam jako kulisu, dá se říct, takže že by mi byl jakoby nějak nepříjemnej nebo že bych před ním nějak jinak mluvil než normálně, to jsem nějak nezaznamenal.

Pamatujete si, kolik jich tam bylo asi?

Mám takový pocit, že většinou to bylo po třech.

Tak kolem tří lidí.

Kolem tří, tři určitě, nevím, jestli jednou byli čtyři, to bych opravdu to, ale tři určitě a jednou vlastně byli dva, i dva byli, takže od dvou asi do čtyř.

Kdybyste měl říct nějaký klady toho, že tam ty lidi byli?

Tak myslím si, že velký klad je potom zpětná vazba, protože každý třeba, to jsme jako odpovídali, může vnímat jinak, každý na to může mít jiný názor, takže určitě je to jakoby i, jak bych to řekl, pohled jakoby někoho z venku, že třeba vždycky jste se ptali, jak to vnímá třeba ten druhý nebo když jsme dělali, já nevím, nějaký ty sochy nebo polohy, tak jak to i na ně působí, což vlastně byla ta zpětná vazba. Zápor, to je teda klad.

A zápor mně taky zajímá, to byla další otázka.

To právě teď přemýšlím, jaký na tom hledat zápor a nerad bych si jako něco vymýšlel.

Tak já něco třeba nařeknu, třeba, jestli je jich moc nebo jestli se střídají nebo že třeba starý, mladý, ženský, chlapi, cokoliv.

Takhle, myslím si, že zastoupení je dobře, vždycky tam byl aspoň jeden chlap.

Tak to jste měl štěstí.

Určitě si myslím, že takhle by to mělo asi být.

A to jste tak zažili?

No, byl tady takovej jeden starší pán, pak takovej jeden mladej kluk, který s námi taky dělal sochy, to bylo jakoby ve dvou, takže určitě si myslím, že by tam měl v podstatě být rozdělený, ideální třeba v tom, že když by to bylo po těch čtyřech, tak půl na půl, aby to prostě bylo, takovou bych měl třeba představu o tom já a v tomhle tom zápor určitě nenajdeme v počtu, těžko říct no.

Je to jedno, jestli jsou tam dva nebo čtyři?

Já si myslím, že dva nebo tři je ideální, že možná, já nevím a to děláte asi jenom při rodinných terapiích tady tyhle ty?

Ano.

Protože na jednotlivce by to byla přesila, u těch rodinných si myslím, že do těch čtyř je to ideální, větší počet už asi ne, takže třeba tři až čtyři, ale ani v tomhle tom jsem nenašel mínus, protože jednou jsme měli dva a jednou jsme měli vlastně tři.

Aha. Ještě mně napadá, jestli mluvili dost, jestli byste chtěl, aby byli slyšet víc...

Jako v tomhle tom jako jejich projevoování?

Jestli jste od nich čekal víc a oni tam prostě řekli jednu větu, když už tam teda sedí a nebo jestli to bylo teda tak akorát.

Já teda nevím, ale většinou oni, dá se říct, mluvili jakoby na naše vyzvání, když se chtělo něco probrat, zase si myslím, že by třeba nebylo dobrý, aby oni nějak jakoby zase sami...

Jako v průběhu té terapie.

Jako v průběhu, ale pokud třeba na nějaký třeba vaše vyzvání nebo vy byste od nich chtěli nějakou zpětnou vazbu, tak to jo, což si myslím, že jakoby probíhalo.

A když jsme je vyzvali, tak se vám zdálo, že to je...

Jak kdo, je to člověk jakoby člověk od člověka.

Máte radši, když mluví nebo když nemluví?

No zase, já osobně mám radši, protože já jsem takovej jako ten tichý typ jako míň komunikativní, tak mi třeba vyhovuje víc třeba, když to okolí komunikuje a nebo, takže třeba já osobně za mně, když mluví třeba víc, než třeba když jsou prostě ticho.

A je to tím, že máte rád, když ti druzí komunikují nebo mně ještě napadá, že se teda taky, jak vy jste mluvil o zpětný vazbě, že se taky víc té zpětný vazby vám dostane, když víc mluví.

No tak samozřejmě určitě, pokud víc mluví, tak ta zpětná vazba je přesnější, takže nebylo to třeba nějakýma užšíma odpověďma nebo podobně, ale jak bych to řekl, ale i prostě jak to vnímají přímo jako oni.

Víc se toho od nich dovíte, když víc mluví.

Tak.

Taková otázka, která by to shrnula, co vám to teda přineslo, když tam byly ty reflexní týmy, co vám to přineslo?

Tak určitě se dá říct jakoby trošičku pootevře oči nebo přinese to trošičku jinej ten úhel toho pohledu na tu věc, každé opravdu má třeba jakoby jiný priority, vnímá nebo hledá úplně něco jinýho, tak je zase dobrý slyšet to zase i z tý druhý strany, třeba, já nevím, u mě těžko nebo špatně se mi třeba hledají negativa, já se spíš všude snažím najít jakoby pozitiva nebo plusy a zase jsem, co mám rád potom jako nějakou zpětnou vazbu, když třeba něco vidím, že ono to zase není až tak růžový, jak to třeba vnímám já nebo já to třeba vnímám růžově, ale někdo to zase vnímá úplně jinak, takže zase je dobrý vědět, jak to vnímá ten druhý nebo jako má na to ten druhý pohled, tady si myslím, že je potom trošičku vlastně i, jak se to říká, problém v nějakým tom tom no.

Hezký. Byl nějaký okamžik při tom reflektování, který byl takovej jako důležitěj nebo silnějš, takovej důležitěj, který jste si zapamatoval?

Tak určitě to bylo, když jsme se měli jakoby vcítit do nějakých těch soch nebo když jsme se nastavovali do nějakých takových těch poloh, tak je v tom dobrý jakoby vidět, když je to naznačeno s Pájou, tak je to jiný, než když třeba vidím, jak to jakoby naznačil ten reflexní tým, tak jakoby na to koukám trošičku jakoby ze shora a trošičku i jinak vnímám, takže to si myslím třeba a i potom nějaký ten, já nevím, jejich potom názor nebo i jak se v těch pozicích nebo v tom stavu jakoby cítí oni.

Hezky, to je hrozně zajímavý. Takže když jsou přítomný a použijeme je do toho příběhu, že tam oni stojí ve vašich rolích a oni pak ještě můžou mluvit, jak se v tom cítí.

Jakoby za sebe, protože oni se v tom třeba cítí úplně jinak než já nebo je tam třeba nějaký rozdíl nebo já mám třeba trošku ten obzor uzavřený a oni to cítí jakoby trošičku zešíroka, tak to je třeba to, co mi to třeba jakoby dává, že se můžu třeba zamyslet nad tímhle.

A ještě vám to navíc umožňuje vlastně se jakoby sám na tu situaci koukat trošku z venku.

Jakoby s nadhledem.

Jakoby na obrázek. To je dobrý, to je hezký, to je výborný pozorování. A vy jste to zažil, to si pamatuju.

No, myslím, že asi 2x jsme měli nějaký jakoby sochy.

Děkuju. Co byste Martine potřeboval jinak v tomhle pořád zase s reflexním týmem?

To je těžká otázka, protože když já to vlastně vnímám jako tu kulisu, tak nemám jakoby moc ani čas přemýšlet nad tím jako, co by mi třeba pomohlo nebo co mi vadí, nevím, na tohle asi takhle nedokážu odpovědět, co bych potřeboval nějak.

Není nic tak rovnou jako...

Co bych na tom potřeboval změnit nebo co bych mohl udělat jinak.

Rozumím, že tak, jak je to nastavený, tak vás to neruší a nepotřebujete to mít nějak jinak.

Nepotřebuju.

A teď se zeptám, když jste ten tým neměli, protože vy jste mnohokrát zažili, i že jste ho neměli, ve srovnání s tím, když jste ho měli, jaký byl rozdíl?

No, tak určitě nějaký rozdíl v tom je, že přeci jenom to ten člověk trošičku vnímá a přeci jenom, když tady třeba ten reflexní tým není, tak třeba zajde i někam hloubš nebo to i trošičku jakoby víc rozebírá.

Jo? Všiml jste si toho u sebe, že je to možný, že když tady přeci jenom jsme jenom ve čtyřech jenom ta malá sestava...

Ono taky vlastně potom záleží taky na reakci toho druhýho.

Myslíte, že i my jdeme vlastně níž.

Myslím jako i repetit, ne jenom moje, protože já třeba nemám ve zvyku se nějak moc pouštět do nějakých hloubek nebo zase v něčem se, jak bych to řekl, patlal, ale zase záleží taky na tom, jak a co zase teď otevře a podle toho.

A napadá vás, že když je to intimnější, že by vy dva, vy jako pár, že byste mohli nebo že by snáze jste šli do nějakých intimnějších hlubších témat?

No takhle, zatím jsem to nějak tady nepozoroval, protože zatím většinou to bylo jakoby třeba i povrchově, že i před tím reflexním týmem jsme se třeba dostali i nějak hloubš podle toho, jak to třeba Pája otevřela nebo to, nevím, nedokážu to takhle odhadnout, ale určitě i když to jakoby nějak člověk nevnímá, já nevím, třeba ten reflexní tým zase nějak fyzicky nebo to, tak si myslím, že určitě v tom podvědomí něco takovýho je, nedá se prostě stoprocentně říct, že stejný je to i s reflexním týmem i bez, ale aspoň já za sebe to nepozoruju jakoby nějak znatelně, že by tam byl nějaký obrovský jakoby rozdíl nebo že by to nějak hodně vadilo.

Nebo že byste si třeba posteskl, jé, tak dneska tady nejsou, tak neuslyším jejich názory, to se vám nestalo?

To se mi nějak nestalo, většinou jsem to bral, že buďto tady je nebo to tady jakoby není.

Dobře. Co si myslíte, tohle je taková technická otázka, co si myslíte o myšlence reflektování, reflexe jako takovým, že to vůbec děláme, že teda před tím koncem vlastně se zastavíme s tím týmem a reflektujeme to, co proběhlo, co si o tom myslíte?

Tak určitě si myslím, že to je dobrý, protože v rámci té terapie se každý dostane do nějakýho toho jakoby rozpoložení, takže třeba mu nějaký věci, já nevím, buď prostě uniknou nebo je zase prostě myšlenkama někde jinde nebo je třeba od toho odpoutaný, takže třeba zapomene na to, o čem se třeba mluvilo před 10 minutama nebo před 4 minutama, protože nějaká myšlenka, co zrovna přijde, je silnější, čili vlastně ten reflexní tým to potom trošičku jakoby v globálu shrne.

Že to zase vrátí a nějak to jako shrne a propojí.

Tak nebo prostě ucelí, takže prostě člověk nezůstane jenom u nějaký ty myšlenky, která zase mu buď třeba udělala radost nebo zase z druhýho extrému, která třeba jakoby zklamala a úplně zakryla nějakou tu jinou jako zase předtím, takže myslím, že ten reflexní tým už toho potom dostane už do takový jakoby hladiny, jak by to mělo být z takových těch extrémů buď nahoře a nebo dole.

Jo pěkný, hezký. Jestli si Martine vzpomenete, já sama si to nevzpomínám, protože už to je pěkně dlouho, ale jak vy jste dostali informaci o tom, že tady ten reflexní tým bude?

Takhle, my jsme o tom informaci nedostali, my jsme sem vlastně jenom přišli a byli jsme tady seznámeni s tím, že dneska se bude účastnit toho sezení reflexní tým, který má vlastně tenhle a tenhle úkol a bude probíhat tak a tak.

Takže jste jí dostali až přímo na sezení.

Tak, přímo na sezení.

A to bylo jaký, to bylo pro vás jaký? Jestli si na to můžete vzpomenout.

Jak říkám, já prostě většinou беру věci takový, jaký jsou, prostě jako zase ano, je to součástí toho sezení, prostě jsem to v té době nějak neřešil no.

A říkal jste tady, i v tom rozhovoru prozradil, že jste spíš nemluvný člověk nebo méně mluvnej člověk a když jste se dozvěděl, že tady budou prostě dva terapeuti a ještě dva támhle přísedící, tak mělo to na tu nemluvnost ještě nějaký třeba větší vliv nebo to bylo stejné?

Takhle, jak říkám, teď si taky přesně nedokážu vybavit ty pocity, jaký byly poprvé, ale myslím, že jsem vlastně potom nějak nevnímal, protože zase byli pro mě důležití ti terapeuti a jakoby ten reflexní tým opravdu jenom takovou tu kulisu.

Tak to je uvěřitelný, kdybyste měl šok, při kterým by se vám zatajil dech, tak vzpomněl byste si na to. Tak to vidíte, už jsme skoro u poslední otázky, kdybyste byl nějakým ředitelem a možná ještě spíš jako takovým ekonomickým ředitelem, že byste byl někdo, kdo to financuje a komu hodně záleží na tom, aby sem ti klienti chodili, aby to pro ně bylo efektivní, aby se sem hrnuli a měl byste se rozhodnout o tom, jestli ten reflexní tým tady bude nebo ne, tak byste se rozhodl jak?

Tak samozřejmě určitě, já jsem takovej jakoby analitickej a trošičku v tomhle tom jakoby rejpavej typ, tak vlastně asi tím způsobem určitě bych sehnal nějaký ty podklady a jakoby názory těch klientů, jestli jim to vyhovuje nebo nevyhovuje a jako za sebe si myslím, že rozhodl bych se, že ano a uzpůsobil bych to potom podle těch klientů. Možná, jak jste se třeba ptala i na ten věk, mně to třeba osobně nějak nevadilo, že tady byly různý ty věkový kategorie, ale třeba to potom jakoby přizpůsobil, dá se říct, i ten reflexní tým i trošku takový ty věkový skupině i těch klientů, aby prostě se jakoby cítili, já nevím, měli stejný starosti, stejný problémy, i to okolí na ně působilo jakoby jinak, generačně asi stejně.

A proč byste udělal tohle? To je zajímavý.

Já nevím, jak říkám, je to subjektivní, třeba i ti klienti by se jakoby s těma vrstevníkama třeba cítili líp, samozřejmě záleželo by taky na tom, čeho by se ta párová terapie týkala, někde je třeba dobrá zkušenost těch vrstevníků a někde zase je třeba někdy, to jsem se možná teda vyjádřil jakoby špatně stejní vrstevníci, ale i jakoby ty věkové kategorie toho reflexního týmu jakoby k tématu nebo vlastně i k tomu, co by se probíralo, že třeba opravdu někdy...

Když někdo má děti.

Je nějaký třeba jiný problém, tak někde je třeba i zkušenost, já nevím, i těch třeba starších, který už mají něco za sebou, tak i vlastně jejich názor, spíš bych to jakoby uspořádal věku nebo kategorii.

A kdyby vám sem pořád chodila nějaká dvacetiletá mladice, bezdětná, bez rodiny, bezstarostná...

Tak to je možná to, co říkám, že to možná ona by na to neměla takový ten objektivní názor a prostě vnímala by to jinak a možná by se do nás neuměla jakoby vcítit.

Měl byste obavu, že to pro ni bude taky jakoby složitý.

Ona je třeba taky těžko, když se já vcítím do toho reflexního týmu, tak pro mě by bylo těžko hodnotit něco nebo dávat zpětnou vazbu na něco, s čím jsem se třeba vůbec nesetkal nebo co jsem vůbec nezažil, takže když bych chtěl, aby mi nějaká dvacetiletá holka nebo dvacetiletý kluk, aby měl hodnotit třeba problémy rodiny s děckem, tak si myslím, že asi by to nešlo ze mě a prostě když by musel něco říct, tak by to bylo něco, nebylo by to jakoby objektivní, takže jak to zaměřit, jak na, dejme tomu, na tuto kategorii, tak hlavně taky i na ten prostě problém, který se řeší.

To je moudrý, aby měli tak nějak jako podobně zažito, to je moudrý, to mně ještě nenapadlo, to je hezký. Takže jako ředitel byste spíš řekl, že ano a dal byste si takový jako špekulování o tom vyladění toho týmu.

Určitě bych potom dolad'oval jakoby tyhle ty vychytávky, aby opravdu ti klienti se cítili dobře a jak se říká, nevznikaly by před tím reflexním týmem nějaký jakoby bloky.

Ještě, Michale, mně napadá, měl jste vy pocit, že byste ten reflexní tým, kdybyste potřeboval, že byste ho mohl odmítnout na těch sezeních, kdybyste chtěl nějak prostě mít víc soukromí, měl jste pocit, že to jde?

Tak zatím myslím, že jsme takový jakoby téma nedali, ale myslím si, že tohle je jakoby dobrá myšlenka třeba vždycky na začátku, aby třeba ten pár věděl, co se probírá nebo co budou řešit.

To těžko, to my vůbec nevíme, to je na tom páru. To vy víte víc než my.

Jasně. Já taky ne. Já taky vždycky potom koukám, co Pavla říká, nestíhám se divit, většinou mně to vždycky jakoby vykoulejí, takže pro mě je to vždycky překvapení. Ne, tak jako myslím si, že opravdu u nás je to, dá se říct, vždycky otevřený, vždycky je to překvapení, co se řeší, ale že třeba opravdu můžou být takový páry, který řeší jeden konkrétní problém a že třeba zrovna může být třeba sezení, když si ten reflexní tým jakoby nepřejou, takže si myslím, že je třeba dobrý mít potom možnost nebo

nechat je to jakoby odmítnout, ale to rozhodnutí nechat na nich, pokud zrovna by se třeba probíralo něco a chtěli by něco prostě řešit něco, u čeho ten reflexní tým jako nechtějí.

To byste tam jako ten ekonomický šéf, ředitel, dal takhle, že ty rodiny si mohou rozhodnout?

Takhle, myslím, že my se spíš bavíme o tom reflexním týmu, ano nebo ne, je to vlastně jedna z eventualit nebo jedna z možností, co bych třeba i těm párům umožnil, že prostě nebylo by to striktně, ano.

Musí ho tam mít.

Přesně tak, teď máte prostě ten reflexní tým, přes to věc nejde, ale dát třeba možnost, říct, já nevím, otevřou náhodou nějaký téma a teď prostě říct, jo, otevřeli jsme tohle a tohle a rádi bychom to s vámi projednali bez reflexního jakoby týmu, takže zase aby tu možnost měli, ale samozřejmě ten reflexní tým je jako dobrá věc a určitě hodně hodně pomůže.

Bezva, tak vy jste mi i řek, jak jste tu pomoc, kde jste ji vnímal, jak jste to zažil, takže to je, chápu to a to je takový srozumitelný a právě proto jsem s váma potřebovala mluvit, že vy máte ten vlastní zážitek a ten je pro mě důležitější, že jste si zažil na kůži, jaký to je, když tu jsou, tak vám moc děkuju, vyčerpali jsme všechny otázky.

Příloha č. V: Pavla (Interview č. 5)

Vy máte, Pavlo, za sebou 15 sezení dneska, teďka ty moje otázky se všechny budou týkat toho reflexního týmu, tj. když tady s námi jsou nějaký ty lidi, kterých my se potom na závěr ptáme, tak tomu říkáme reflexní tým. Vy jste to zažili, že jo?

Jo, už několikrát.

Vzpomněla byste si, tak kolikrát asi tady s námi někdo byl?

Určitě možná třeba 4x, si myslím, že jo, nevím, jestli víckrát, 5x, tak nějak, takovýhle počet bych asi odhadovala.

Tak já mám otázky, takže to budu dělat podle nich. Vzpomněla byste si, jak jsme se radili, jestli jsme se radili před vámi nebo jestli jste chodili na chodbu, tomu se říká uzavřená reflexe nebo jestli jsme se radili otevřeně před vámi?

Myslím, že vždycky to byla otevřená reflexe, jakože před námi.

A kolik tam bylo lidí v tom reflexním týmu?

Pamatuji si, že v tom prvním bylo úplně nejvíc, ta byla jako nejuživnější a myslím si, že jich tehdy bylo skoro snad čtyři, to si myslím, že se opakovalo a pak třeba vím, že někdy byli dva, někdy tři možná.

A byli ty lidi v tom týmu stejný? Já nevím, jestli vy si jich stačíte všimnout.

Já myslím, že to trochu jako registruju a nejsem si vědoma, že by se někdo opakoval, takže určitě tady nebyl někdo víckrát, to bych si asi zapamatovala, že třeba 3x z těch sezení, to myslím, že ne, možná jednu paní jsem registrovala 2x, ale no spíš mi přijde, že jsou jakoby jiný asi.

Že se to hodně proměňuje, furt se vám střídají ty lidi.

Ano.

A to je jaký, že se střídají? Jestli byste třeba uvítala, kdyby jako s váma šel jeden po celou dobu nebo je to jedno nebo jste radši, že máte zase víc jako názorů?

Já musím říct, že asi úplně nejvíc jsem vnímala to první, ten první tým, nevím, do jaký míry to bylo, že to bylo jakoby poprvé, ale myslím si, že i tehdy jsme nejmíň slyšeli nějak kvůli Štěpánce, ale byl při tom pro mě jakoby nejzajímavější v té zpětné vazbě, kterou jsem od nich slyšela. U některých jsem měla pocit, že když se třeba vyjadřovali a odpovídali na vaše třeba nějaké otázky jakoby hodnotící k nám, tak asi je v nich rozdíl mezi nima, že někteří se vyjádří tak jako, nevím, nejbliž mi k tomu sedí slovo jakoby originálněji v tom smyslu, že to není taková obecná formule, která je nasnadě a která třeba pro mě není až tak jakoby něčím teda nová nebo zajímavá, že by mi doplnila třeba nebo mě poukázala vlastně na něco, což si myslím, že u toho prvního byl ten moment takový, jé, to je vlastně zajímavý, že se to takhle dá vnímat, takže samozřejmě takovouhle zpětnou vazbu i já ocením víc, než když mně někdo vlastně jenom jakoby zformuluje něco, co vím nebo co mi přijde, že není až tak jako objevný, takže asi ty osobnosti se v tom značí, že někdo na to ten talent třeba větší má nebo zkušenosti, nevím, čím si procházejí ty lidi.

No určitě, to určitě. Takže kdyby se dali tyhle ty, co vám tak dobře posloužili, jakože by zůstali v tom reflexním týmu s vámi pravidelně, tak to by bylo asi plus, co?

Možná by to bylo plus v tom, že když nás někdo vidí napoprvé a třeba je to po ¾ roce práce, tak jakoby nemá to srovnání, že si třeba všímá věci, který, jak bych to řekla, když nás vidí někdo napoprvé, tak je tam pravděpodobnost, že třeba některý hodnocení budou vlastně se opakovat, že třeba to lidi ocení, že třeba jak se k sobě vztahujeme nebo jak jsme, ale je to něco, co vlastně se opakuje, protože si toho třeba ty lidi víckrát všimnou vždycky na tom sezení, kdyby už nás znali, tak třeba tohle zmiňovat nebudou, protože to řekli na začátku a budou si všímat něčeho jiného, budou si všímat třeba i toho posunu, dneska mi přišli takový, minule byli jinaký, takže asi by to mělo větší jako výpověď.

V tomhle jo, v tomhle se zdá, že jo, když na to koukáme takhle. Z 15 sezení bylo teda i hodně těch, kdy jste neměli týmy, rozdíl mezi tím, když tady je tým a když tady není tým, ten je pro vás jaký?

Tak asi ten rozhovor vás s tím reflexním týmem je takovej možná trošku shrnující nebo že to líp jakoby uzavře nebo vypíchne třeba některý momenty, takže možná je to příjemný v tom, no, v nějakým jakoby shrnutí nebo uzavření, vypíchnutí třeba důležitých věcí, co padly během toho sezení. Když jsme jenom sami, tak tam většinou pak je to uzavření takový rychlejší a bez nějaký jako retrospekce nebo jak bych to řekla.

Reflexe.

No.

Bez toho shrnutí?

Ano.

To znamená, že když je u toho tým, vy to nehodnotíte, vy jenom říkáte, čeho si víc všímáte, ještě něco je jiný, když je tým a když není tým?

Neřekla bych, protože i jakoby vy ten přístup někdy máte trošku jiný jakoby sezení od sezení nebo ne, že by to bylo pokaždý úplně stejný, ale někdy jsme třeba byli víc zaměřeni na to neverbálno, ale to myslím, že bylo, i když jsme byli jenom bez toho reflexního týmu, takže to záleží, jak to sedne zrovna na tu, ale myslím si, že i vy to prostě někdy prostřídáte nějakou technikou bez ohledu na to, jestli tu jsou nebo nejsou.

To je pravda. A takový jakože třeba by to bylo soukromější, intimnější, tak...?

Já jsem se vždycky snažila jakoby na to nemyslet, že tady jsou a vyjadřovat se prostě stejně, takže....

Že by to bylo snazší třeba, když je nás tu méně?

Já sama za sebe nemůžu říct, že by mně to nějak blokovalo, já jsem na tohle spíš tak jako nastavená, že je to vlastně jakoby pozitivum, takže mi to jako nevadí. Asi si dovedu představit, že třeba když bychom zabrousili na nějaký intimní opravdu otázky, který jsou třeba hodně jako citlivější možná pro Martina, tak nevím, jestli pro něj nebylo obtížnější se bavit o některých věcech před vícero lidma, už i před dvouma by mu asi bylo zatěžko, ale jak říkám, já se většinou snažím od toho jako oprostít a tím, že

oni do toho v průběhu nevstupují, tak je to fakt, jako kdybychom tady byli ve čtyřech nebo v pěti.

Že se dá jako je nevnímat?

Ano.

V to doufáme. Tak celkově ta jejich přítomnost, když teda tady jsou, tak jaký to pro vás bylo a nějaký klady a nějaký zápory, kdybyste na tom našla?

Klady v tom, že teda řeknou nějakou poznámku, která mně překvapí a je vlastně jako další takový zrcadlo nebo něco, co mně třeba nenapadlo, co je pro mě nový, tak to je určitě plus, určitě jsem vnímala několikrát i jako plus v tom, že třeba jsem cejtila, když oni něco hodnotili, nás teda a jakoby všimli si nebo ocenili něco u mě a řekli to jako nahlas, tak mně to samozřejmě potěšilo nebo že mně to zahřálo a nebo když něco jakoby řekli, co se třeba shoduje s tím mým vnímám, tak jsem si říkala, fajn, je to možnost prostě pro Martina, aby slyšel to, co já mu říkám ještě jako od někoho úplně nezaujatýho, že si to já jakoby nevymýšlím, takže za tohle jsem byla jako nebo za to jsem vždycky vděčná a vím, že jsem, někdy jsem to vnímala, jakože nebo třeba na to nebyl ani moc čas potom na nějakou tu vaší jakoby váš závěr s nima, takže třeba ty lidi ani nestihli moc se k tomu vyjádřit, vím, že minule, myslím, že to bylo posledně, to jsem poprvé měla pocit, že to je vlastně trošku na škodu, jakoby negativum v tom, že mi přišlo, že se to vlastně začalo ubírat trošku, že do toho vlastně to, co do toho vnášeli, tak jsem měla pocit, že to jako nesedí s tou naší situací a s tím, co jsem tam třeba jakoby přinášela já, takže minule jsem jako to vnímala jako spíš mínusový.

Jakože vám neporozuměli?

No, že se to vlastně stočilo někam, kde to vůbec vlastně jako nemělo ani být a já jsem tehdy ani neměla jako sílu se zase vůči tomu nějak jako vystupovat a vlastně říkat tudy ne, pálí mně ve skutečnosti něco jinýho, takže to bylo jakoby jednou, kdy jsem to vnímala, že to jako bylo spíš asi ke škodě.

Že to neodhadli.

No.

Že se to minulo jako.

No.

Tak to by mohl být zápor toho, že se teda taky může stát, že se cítíte nepochopena a teď to tam vlastně i slyšíte, že se to tam rozebírá a vy jste zrovna v té roli, kdy vlastně do toho moc mluvit nemůžete, vy jste vlastně jakoby za zdí nebo jakoby na chodbě, my si to tam povídáme jako a vy slyšíte, jéžišmarjá, ale takhle ne a přitom jste v uvozovkách na chodbě, takže to může být zápor vlastně, když slyšíte něco, nedorozumění a to jste taky zažila.

No.

To je dobrý a teď ještě, to mně napadá teda, když se tohle děje, vy jste říkala, že už jste neměla síly, už jste neměla energii na to, ale když byste měla energii a stejně byste byla jakoby na chodbě, máte

nějaký pocit, že by se dalo z toho vašeho místa nějak to ovlivnit, nějak je zastavit, říct něco, myslíte, že by to šlo?

Asi bych se o to možná pokusila, je otázka, s jakou reakcí by se to jakoby setkalo.

Protože vy jste s tím neudělala nic, vy jste s tím vlastně odešla a až teďka, že jo, ani potom, když potom my vám říkáme nějaký ty závěrečný, tak taky už není prostor, aby vy jste na to zase reagovali.

No, tam to moc nešlo no, tam jsme jenom honili minuty, sekundy.

A vy byste třeba přivítali, kdyby tam byl nějaký prostor ještě po tomhle a vy byste na to mohli nějak reagovat nebo už jste byli tak unavený?

To si myslím, že byla jakoby otázka toho minulého sezení nebo toho tématu, který jsme měli a já nevím, jestli mám být konkrétní nebo to držet na týhle obecné rovině, tak to spíš se potkalo s tímhle, jinak obecně si myslím, že není od věci prostě to vyslechnout a nechat to tak jako, že to pracuje taky, takže...

Dobře, bezva. Když to takhle shrneme ty klady a ty zápory, když to shrneme, tak taková otázka, co vám to přineslo teda, ta přítomnost toho reflexního týmu, když se podaří a reflexní tým máme, tak co vám to přineslo?

Jednak jako obohacení o tu zpětnou vazbu a třeba jako potvrzení, že jako něco se mi nezdá, že jak to vnímám, že na tom něco bude jako.

Že někdo to vidí podobně jako vy.

Ano anebo, že to teda někdo může vidět zase ještě jinak nebo přidat k tomu něco, co mně nenapadlo, takže tak i tak.

Buď to nový pohledy a nebo jako nějaká podpora toho vašeho vidění.

Ano.

Bezva. Setkání bez týmu a s týmem, když to srovnáme, tak vy spíš hodnotíte, že byste radši ten tým chtěla?

Nevím, tak jako napadá mně třeba 70 na 30, že asi jo, zase když není, tak si myslím, že se využije ten čas ještě jakoby na tu konverzaci naší, že když je tam ten supervizní, tak jakoby je tam míň času, pak v určitou chvíli jakoby pro nás v tom, že teda musíme to jakoby ukončit dřív, ale zase má to pozitivum, že z toho může něco vypadnout.

To je pravda. Máte ve všem pravdu sakra. Takže to není lehký říct takhle, jo, ne.

Asi těžko řeknu.

Oboje má něco.

Ano.

Co byste potřebovala jinak, Pavlo?

S tím reflexním týmem?

S tím reflexním týmem.

No tak možná, že bych uvítala to, kdyby třeba ty lidi nebyli pokaždý jiný, to by asi bylo fajn, ideálně, kdyby to třeba byli ty lidi z toho prvního sezení.

Ale to ještě, že byli povedený zrovna, že byli povedený.

Povedený co?

No že vám seděli.

No. Nebo mi prostě přišli, že byli třeba v tom nejzkušenější nebo nevím prostě, co to ovlivňovalo.

Nebo vám byli nějak nejbliž, to je tolik faktorů prostě.

Rozumím no. Jako přišlo mi, že tehdy ta zpětná vazba byla taková prostě nejbohatší jako na ty myšlenky, na nápady no.

A to tam byli čtyři teda. To jich tam bylo nejvíc.

Bylo jich nejvíc a pamatuju si, že se každý k tomu vyjádřil, protože říkám, já jsem se s tím ještě nikdy nesetkala, tak to pro mě bylo jako překvapující, ale byla jsem sama překvapená, že vlastně jako mile, že jsem si říkala, jo, to má prostě smysl.

A to jak říkáte teďka, že každý se k tomu vyjádřil, tak to bylo taky důležitý jo, že každý?

Ano.

Někdy je dobrý, když všichni mluví.

Myslím, že jo. Určitě.

Je teda něco, co byste potřebovala ještě jinak, kdyby se nestřídali, kdyby zůstal jeden dobrej tým s váma, to je pěkný nápad.

Asi nic mně nenapadá, co by...

Co zlepšovat.

Nevím, do jaký míry takový to, když se používá ten reflexní tým na stavění nějakýho neverbálu, nějaký třeba sochy nebo něčeho, tak nevím, do jaký míry tam oni můžou vnášet ty svý jako pocity a emoce spíš, než se udržet jakoby na tom verbálním hodnocení.

Do jaký míry tam oni vnášejí sebe?

Jako vím, že jsou situace, kdy to má smysl do toho vtáhnout někoho dalšího, že tam zase může přinést teda, ale spíš mně přijde, že to pomáhá ve chvíli, kdy ta dvojice jako klientů má třeba problém něco formulovat nebo něco vyjádřit, tak pak to může být podle mě jako odrazový můstek k tomu, aby když někdo nemá vlastní slova z těch klientů a někdo mu z toho reflexního týmu třeba nadhodil, jak by to mohlo být, tak třeba může říct, jo, to sedí a nebo ne a vlastně spíš najde třeba slova, v čem to vnímá jinak, takže bych to možná nasazovala v tý situaci, kdy ty dva jako mají potíže do tý neverbálky třeba jít, protože jinak si myslím, že ta neverbálka je taky hodně cenná, když si jí jako můžou projít vlastně ti klienti sami.

Takže radši v tý soše stojíte sama za sebe?

Jo, asi jo, protože mám pocit, že jde víc o ty pocity.

Výborně, děkuju. To je úžasný, že vy to máte fakt jako zážitek, takže to je nanahraditelný prostě. To je bezvadný.

Taková technická otázka, co si myslíte o myšlence reflexe toho, že to teda takhle před tím koncem zastavíme a takhle právě, jak jste říkala, shrneme, co si myslíte o té myšlence o reflexi jako takový?

No já myslím jako jediné, že je dobrá.

V čem?

Že se třeba dá vypíchnout něco, co bylo podstatný z toho sezení, co jako nezapadne, stejně tak jako, když je prezentace, přednáška, tak je vždycky dobrý, když na závěr je nějaký shrnutí, který vypíchne podstatný body, co si třeba ty lidi mají odnést, takže tady to není tak jako předem vymyšlený, vychází to jako z té situace. Teď mi to zase vypadlo trošku.

Že jako při přednášce, že se, ale že to není přednáška, ale že se vypíchnou ty důležité momenty z celých hodin, že jo, že to nějak nezapadne.

Ano.

Dělá ještě něco jiného to reflektování krom toho shrnutí?

Nevím. Neřekla bych.

To je hlavní přínos to shrnutí nějakých důležitých momentů.

Ano.

Asi jo. Vzpomněla byste si, Pavlo, jak jste dostali informaci o tom, že tu reflexní tým bude, že tu budou přítomní? Jak to tenkrát bylo, já vím, že už je to víc jak rok a já sama si to nepamatuju.

Já myslím, že to bylo na začátku toho sezení, že jakoby dopředu úplně jsme na to nebyli připravení, vím, že mně to překvapilo a že jste to uvedli na začátku sezení, takže jsem se s tím nějak popasovala v průběhu toho sezení.

Co vám běželo v hlavě tenkrát, co vám běželo hlavou?

Tak první mně jakoby napadla taková ta jakoby pocit přesilovky.

Byli zrovna čtyři.

Byli čtyři, takže spíš jsem se jakoby lekla, aby se Martin toho jakoby nezalekl nebo partner, aby to pro něj nebyla jakoby nátlaková záležitost, ale tak, jak to probíhalo vlastně, tak tyhle obavy nebyly jako na místě.

To jste se dozvěděla až potom nebo v průběhu že jo jako a na začátku to bylo teda trochu jako...

Taková jako...

Přesilovka, těch tady je.

No.

Měla jste pocit nebo já nevím, jestli to zaznělo tenkrát, ale důležitý je, jestli byste věřila tomu, že můžete odmítnout, že je to jako na vás, že v tom máte nějakou volbu?

Vím, že to tady padlo ta myšlenka, asi mi to i jako proběhlo hlavou, jestli to teda jako, s tím souhlasit, nesouhlasit, takže jsem vnímala, myslím, tu

svobodu jako se k tomu vyjádřit nebo to nějak ovlivnit, takže vím, že jsme pak jako s Martinem na sebe koukli, že jako souhlasíme, takže tak. Přemýšlím, jestli někdy proběhl takový moment, že jestli naopak třeba nebyl dotaz na to, že kdyby bylo potřeba, že jako reflexní tým může jakoby odejít na chvíli, abychom něco řekli soukromně, to teď teda nevím, jestli fakt něco takového bylo nebo si to teďko vymýšlím, ale jako někdy jsme toho nevyužili.

A říkali jste si třeba mezi sezeními nebo doma nebo po cestě, že to je třeba těžký ten tým odmítnout, ale že byste byli radši, kdyby tady nebyl?

To jsme si neříkali.

Ne, to vůbec takhle nebylo?

Ne.

To je asi, to si myslím, doufám, že to jako padá ta věta, že je to na vás, že můžete odejít, ale přesto si nejsem jistá, jestli to je snadný odmítnout ten tým, když oni tady už sedí, máme to nastavený tak, že oni už tady sedí v té místnosti, že to není, že oni by byli v kuchyni a my jsme se nejdřív domluvili s vámi.

No to asi jo, asi je to těžší, když tady jsou, ale možná si dovedu představit, že to taky hodně ovlivňuje jako nátura těch klientů, co přijdou, dovedu si představit, že někdo by to klidně jako řek, já je tu jako nechci, ale musí to být takový ten ranař asi no, možná že něco jiného je, že když by tady nebyli, ten dotaz by zazněl, chcete, aby přišli, tak možná, že třeba víc lidí by třeba i řeklo, ne, nechceme, snadněji, takže to asi jo no.

Taky si to myslím. Ale z toho, co vy jste říkala, tak se mi zdá, že možná ještě záleží na tématech, ale to jste taky říkala, že jo, že na těch tématech taky záleží.

Ano.

Ale z toho, co vy jste říkala, tak se mi zdá, že vy byste spíš, když by byli k dispozici připravení, tak byste spíš řekla, jo, tak ať jdou nebo byste toho někdy využila, i kdyby byli připravení, že byste jako řekla, ne, dneska chceme bez týmu?

Strašně těžko se mi na tohle jakoby odpovídá jako si to představovat, protože tak, jak se znám, tak jako mi přijde, že jsem jako z principu otevřenější toho jako vnímat ten možný jako pozitivní dopad, takže nevím, co by muselo být za situaci, aby řekla, já je tu jako dneska nechci.

No z toho, co jste tady zažívala, jak jste měla třeba první, druhou zkušenost, tak kdybychom se vás potřetí, kdybychom náhodou potřetí přišli s tím, hele, oni sedí v kuchyni, my jsme vám chtěli dát nejdřív volbu, aby prostě, jestli je tam máme nechat nebo oni půjdou na jinou rodinu nebo jestli mají jít naopak pracovat pro vás.

Já nevím no. Možná, že třeba, ale to zase my nikdy nevíme taky dopředu, o čem se budeme bavit, že jo.

No nevíme no, to je pravda, to odpovídáte jako Martin, to nevíme.

Jako kdybychom dopředu věděli, že se budeme bavit o tom a o tom a třeba bychom si řekli, hele, bude se mi líp mluvit o tom, když to bude jenom v úzkém kruhu, ale ...

Takže je možný, že když byste na to třetí, teď si to vymýšlíme, na to třetí sezení šla splánem nebo s nějakým vnitřním jakoby očekáváním, že se bude mluvit o něčem intimním třeba nebo nějakým citlivým a přišla tahle myšlenka, tak by se vám to hodilo, přišla tahle možnost volby, že když byste měla ten plán, tak byste možná toho využila.

Dovedu si to představit, že asi možná jo.

Bezva, tak to bylo hypotetizování úplný. A teďka taková jednodušší otázka, už jsme skoro na konci, kdybyste byla takovým jako ekonomickým ředitelem nebo někým, kdo prostě to jako sponzoruje, financuje tady ty rodinný terapie a chtěla byste, aby to bylo prostě co nejefektivnější, aby se sem rodiny jenom hrnuly, aby se prostě hodně dobře to dařilo ty rodinný terapie a měla byste se rozhodnout, jestli ten rodinným tým zůstane součástí tý terapie, jestli ho budete klientům nabízet nebo ne, tak jak byste se rozhodla, byla byste ten ekonomický ředitel, šlo by vám o to, aby tady bylo hodně klientů, aby byli spokojení.

Já to posuzuji podle sebe, že jo, já nevím, co jako vítá většina klientů třeba, jestli jako obecně to klienti preferují nebo ne.

No tak povězte za sebe, protože já se budu ptát hodně lidí a pak to právě složím, pro mě je právě důležitý, protože vy máte tu zkušenost svojí vlastní, takže ta mně právě zajímá, to potom složím, protože každý mi řekne tu svojí zkušenost, jak on to zažil a na základě tý by se rozhodl.

Já to určitě vnímám jako přínos, jako rozšíření tý terapie, takže pro mě je to jako plus, pokud bych se měla vžít do role ekonomického ředitele a nevím, do jaký míry to zvyšuje náklady na sezení, tak bych se možná snažila držet na tom, že by to třeba nebylo při každém sezení a že by to třeba bylo, já nevím, ob dvě sezení třeba něco takového, možná bych pracovala nebo ob sezení, pokud bych byla nucená jako to nějak hlídat a nedopřávat všem prostě.

Peněz máte hodně, jde vám o to, aby to bylo, peněz máte hodně, jde vám o to, jestli věříte tomu, že to zefektivní tu terapii a potom se sem prostě poženou mraky klientů, tak kam ty peníze dáte, ale jestli máte dávat peníze jen tak, že to jako, tak to zase jste...

Tak jestli bych měla odhadnout, do jaký míry přítomnost jako reflexního týmu jako zlepší jako celkový efekt tý terapie, tak to si myslím, že asi nejvíc práce stejně jako odvádí ten pár terapeutický jako sám o sobě, takže to mi přijde, že je možná trošku taková jako třešinka na dortu nebo ne úplně třešinka, ale takový horní patro na dortu, ale jako to, jestli sem lidi budou se vracet nebo docházet, si myslím, že je největší stejně jako zodpovědnost nebo tíha sedí na tom terapeutickým páru.

Tak kdyby vy jste sem měla třeba někoho doporučit nebo byste se sem měla třeba vracet a byli tady ti terapeuti, tak to by pro vás bylo jako hlavní, ale říkáte horní patro dortu, takže trošičku byste si posteskla, že škoda, že už ty reflexní týmy nemají, ale nebyla by to zábrana k tomu, aby terapie mohla proběhnout jo?

Jo, může to tak být.

Tak dobře, tak děkuju, to jsme vypověděly všechny otázky, je to pro mě hrozně cenný tím, že právě máte tu zkušenost osobní, která je nenahraditelná a proto jsme se rozhodli se vyptat a děkuju vám za to, že jste si udělala čas.

Prosím.

Příloha č. VI: Jarmila (Interview č. 6)

Tak, Jarmilo, vy jste už ukončili rodinnou terapii, takže to bude všechno vzpomínkový, vy to budete tahat ze vzpomínek, jo. Kolik jste měli sezení, pocitově kolik asi, pamatujete si?

No tak poprvé jich bylo asi patnáct, já teda přesně nevím, podruhé možná asi taky tak deset, protože mezi tím byla ta dvouletá asi pauza, myslím.

Takže dohromady, myslíte, že jste zažili tak...

No víc jak dvacet určitě, myslím, že možná i třicet, tak asi kolem dvaceti, přesně si to teda nepamatuju.

To je dost, to je dobře, zažili jste toho dost s rodinnou terapií, mám teda na mysli. A býval tam reflexní tým?

Býval tam ne vždy, ale býval tam častěji.

Spíš jo.

Spíš ano.

A vzpomněla byste si, jak jsme se radili, jestli před váma nebo jestli jste chodili na chodbu a my jsme se jakoby s nima poradili a pak jsme vám dávali...

To bylo různé, někdy jste se radili, že jsme odešli, ale někdy to bylo jako otevřené, že tam prostě u toho jsme byli přítomni u těch reakcí těch lidí.

Jo, takže jste zažili...

Oboje.

No to je skvělý. Vy jste zažili teda všechny tři varianty.

I variantu, že tam jako nikdo vlastně nebyl, teda kromě terapeutů, nebyl tam reflexní tým.

To je pro mě ideální varianta, že jste zažili všechno, to úplně to přesně potřebuju. Jaký to pro vás bylo? Myslím tím přítomnost reflexního týmu, přítomnost nebo nepřítomnost, všechny moje otázky jsou vždycky k tomu reflexnímu týmu ne na tu terapii.

Ano. Tak ze začátku úplně možná jako méně zvyklé nebo že tam je jako hodně lidí v místnosti, ale pak si myslím, že jsme se, já budu mluvit teda za sebe, že jsem si na to zvykla, až myslím si, že to bylo přínosnější možná v něčem.

Když tam byli, než když tam nebyli?

No ano, protože tam byla zpětná vazba jako více lidí.

Ještě něco vás k tomu napadá, jaký to bylo?

No jako pro mě tam byly právě zajímavý ty postřehy, takže i bylo, myslím si, že ten reflexní tým má možnost to vnímat jako trošku zvenčí, že ti terapeuti jsou v tom víc jako vtaženi, takže si myslím, že to má smysl teda, nejsem terapeut, ale i pro ty terapeutky, ale pro mě to mělo teda smysl taky, protože oni to jako vidí, jakože si všímají i víc, mají možnost víc si možná všímat tím, jak jsou vzdálenější těch reakcí a vůbec jako i celý ty atmosféry, takže jako pro mě je ty i jejich hodnocení nebo jejich jako reakce byly teda zajímavý a přínosný.

To je hezký, to je dobře. A nějaký zápor? Jakýkoliv.

No, tak my jsme tam zažili jeden moment, kdy to byla jedna slečna z toho reflexního týmu, která, bych řekla, ta situace pro ni jako, že se do ní natolik vžila, že to doslova neustála fyzicky, jakože teda opravdu se jí jako neudělalo dobře, ono to teda bylo asi i tím, jakože tady byl vydýchaný vzduch, bylo tady hodně lidí a ta atmosféra byla dost hutná nebo i to téma bylo hutný, ale zas jako mělo to, jako nebylo to nějaký drama, takže nemyslím, že by to tak jako narušilo tu terapii úplně, ale to byl jediný takový zážitek ne příjemný, možná jako ve smyslu, že teda já jsem tam pak jako to brala tak, že jsme jí natolik zatížili, že teda jako z toho prostě, že to tam takhle skončilo, ale ona to možná byla shoda více okolností, ne jenom našeho tématu, tak to byl asi jediný takový dramatictější zážitek, ale jinak jako vlastně všichni ti lidi reagovali, myslím spíš, že se snažili o podporu, i když třeba některé ty věci byly řečený hodně otevřeně, tak byly vždycky ale řečený s nějakou podporou, pro mě to teda bylo dobré v tom, že já jsem teda téměř snad vždy z toho neodcházela, jako odcházela s nějakým jako, že to bylo uzavřený, jako s nějakým závěrem, že to bylo i jakoby v uvozovkách ošetřený, že jako, i když jsem se v tom třeba necítila, teda myslím v tý terapii dobře, tak i možná s pomocí právě toho reflexního týmu, že to nějak bylo takový ošetřený, že to tam vždycky bylo nějak tak jako, že jsem neodcházela prostě, že by mně to nějak hodně rozhodilo nebo že bych se v tom cítila nějak jako špatně, takže tohle si myslím, že tam jako je velmi dobře ošetřený nebo já jsem to tak jako vnímala.

Že to byl jejich jako přínos.

Myslím si, že ano.

Že tou jejich prací...

Že se to tak jakoby víc prostě ucelilo, uzavřelo a bylo to takový hodně strukturovaný, mě to teda vyhovovalo, protože mně to přišlo takový jistější, že dávalo to nějaký jako pravidla, nějaký jako i ale, že vždycky se to nějak uzavřelo, tam byly náměty na přemýšlení dál samozřejmě, ale bylo to takový jako ošetřený, že z toho člověk neodcházela takový jako ještě víc zmatený, než přišel a to teda pro mě bylo jako zajímavý.

6,52 min."

To zní jako chytře, to je pravda. Ještě k těm záporům, když bychom odmyslely od toho jednoho mimořádného zážitku, tak takový jakoby jiný zápor, takový obyčejnější prostě.

Někdy mi třeba, u některých těžkých témat, mi nebylo příjemný, jakože tady bylo tolik lidí, jako bylo by to pro mě třeba asi jednodušší to třeba sdělovat jedné osobě, ale to nebylo nikdy jako úplně dopředu jasný nebo myslím si, že a i zase jsme měli, myslím, vždycky právo říct, jakože tam ten reflexní tým nechceme, takže ono to trošku bylo i o tom, jestli teda člověk to odmítl nebo ne, takže vlastně jsme tam tu možnost měli, tak ono taky se nedá říct, že by to úplně, to už pak spíš asi, že nebo možná že něco pak při té terapii třeba vyplynulo, že jako se mi o tom hůře mluvilo před tolika lidmi, to teda jako taky jsme tam měli takový těžší momenty v té terapii, takže tohle to jako pro mě nebylo úplně jednoduchý.

A i když to přišlo najednou v průběhu té terapie, tak jste registrovala, teď to tady říkáme před prostě dalšíma třema, čtyřma, jo, že nešlo je nějak jako...

Já jsem je vytěsňovala někdy, jako už jsem je potom třeba nevnímala, to je pravda, ale u těch obzvlášť jako, já si teda všímám těch reakcí těch lidí, takže někdy jsem si toho třeba všímala nebo bylo mi to spíš nepříjemný, ale to bylo spíš asi mými nějakými pocity nebo ta situace byla pro mě taková tíživější nebo nepříjemná, ale nemůžu říct, že by mi to jako, nakonec jsem vlastně byla i ráda, že tady byli, protože se nakonec ukázalo, byť se mi o tom hůře mluvilo, že když se to právě uzavíralo, tak oni se k tomu vyjádřili jakoby tak, že skutečně tam prostě přišlo vždycky nějaký i ocenění, že i si člověk nepřipadal špatně, že tedy prostě sděluje něco, bylo to spíš jako vlastně podporující, takže i když ten pocit při tom sdělování třeba nebyl příjemný před tolika lidmi, tak ten závěr zase ale pozitivní pak byl. Já teda nevím, jestli to říkám srozumitelně.

Úplně. Kolik jste měli tak asi, kolik tam bývalo lidí?

To bylo různé, někdy tam byl jenom jeden, ale maximum, myslím, bylo asi čtyři nebo pět lidí, protože to bylo, když jsme právě stavěli tu rodinu, což zase na tohle si myslím, že to bylo teda hodně dynamický, že s těma lidma je to teda jiný, než když se to postaví s tím, jako když jsme tu rodinu třeba si rozestavěli s těmi kameny, tak taky je to názorný, ale když to tam představují konkrétní osoby nebo když tam byly prostě živý osoby, tak pak si myslím, že to opravdu nabralo takovou jako větší dynamiku, takže v ten moment jako asi taky bylo, mělo něco do sebe, že tam byli přítomní i to množství teda no.

A to zrovna jich bylo nejmíc?

To jich bylo nejmíc no.

A když klady, zápory, ten počet lidí je nějak důležitý, kolik byste jich třeba chtěla nebo kolik bylo únosný?

To si nemyslím, že by to bylo jako úplně, ale samozřejmě je lepší, když je jich víc jak jeden, aspoň dva podle mě, nebo je to jako zase většinou každý ten člověk to trošičku vnímá jinak, takže myslím si, že bylo lepší, když nebyl jenom jeden, protože to nějak jako bylo ještě zase víc názorů a víc si z toho člověk jako odnese, teda aspoň já.

Přesně mně by šlo o tohle, co jste řekla, víc názorů, jasně, když už teda, tak...

Ano.

Rozumím. Tak a teďka, kdybyste mohla srovnat setkání bez týmu a setkání s týmem, co vás napadá?

No tak bez toho týmu je to takové komornější, takže možná asi i ta doba, když už ty setkání byly četnější, tak bych řekla, že i už třeba je člověk zvyklý na reakce těch jako terapeutů pro mě a když je tam ten tým, tak protože to jsou, jako někteří lidi se tam teda opakovali, ale někteří vůbec, nikdy jsme nevěděli, jako kdo tam vlastně bude, takže v tomhle mi to přišlo takový pestřejší no, tam jako bylo někdy neodhadnutelný opravdu ty jejich reakce, ale ono zase to bylo zajímavý, já si myslím, že se tam z toho člověk víc dozvěděl, takže jako já myslím, že to jako pro mě teda

jako pro klienta zajímavý je a myslím si, že to je dobrá zpětná vazba pro ty terapeuty teda, mně to tak připadalo.

Jo, hodně nás pěkně jako rošiřujou, doplňují, jsou pro nás důležitý, to je pravda, ale jako...

Ale někomu to teda možná může vadit víc, to je asi hodně individuální, někdo možná, kdo je introvertnější, tak by mu to mohlo víc jako nebo kdo je zvyklý jako vůbec tak jako víc o těch věcech otevřeně mluvit, tak bych si uměla představit, že mu to teda může vadit, ale vy jste vlastně vždycky jako říkali na začátku, že máme...

Fakt jo?

Myslím, že jste říkali, že je to jako reflexní tým nebo my jsme to dostali jako nabídku, že je můžeme vlastně poslat domů, že tam nemusí u toho být, kdyby nám to asi vadilo nebo já jsem to tak teda pochopila.

A šlo by to udělat jako poslat je domů?

No to já nevím, jak máte tu terapii nastavenou, ale myslím si, že jo.

Tak jestli máte pocit, že by to šlo udělat, kdybyste to zvažovala, kdybyste to chtěla.

Tak já bych to třeba nechtěla, ale myslím si, že jako to bylo tak nastavený, že když by prostě to přání bylo, takže asi by to bylo respektováno, jsem pochopila.

Když jste zažila tu atmosféru, měla byste tu důvěru v to, že to fakt jde je poslat pryč?

Jo, já jo teda.

To je dobře.

Ale jako říkám, mluvím za sebe.

Kdybyste to potřebovala, tak věříte, že by to šlo.

No myslím, že jo.

No pro někoho by to třeba tak nebylo.

Někdo by s tím možná mohl mít problém, protože zraní nebo zradí nebo nějak prostě zasáhne do něčeho nebo by se v tom cítil nejistě.

Jestli se to povedlo takhle, tak jediné bezva.

Ale my jsme to vlastně nikdy nevyužili nebo nikdy nepoužili, myslím, že ne, určitě ne.

Taky myslím, že ne. A využili jste naopak to, když jste měli komornější, byli jste fakt nějaký intimnější nebo otevřenější?

Možná vlastně ani ne, nevím jako, to si takhle už teda úplně nevybavuju, ale myslím si, jako myslím, že to nakonec vlastně na to nemá až takový vliv, i když to tak by se zdálo, že možná že ani ne.

Že byste toho využili a říkali nějaký témata...

Že bychom si jako řekli třeba, tak teď jsme tady jenom v menším počtu, tak můžeme konečně o některých věcech, tak takhle jako myslím, že jsme to nastavený neměli, že to vlastně, asi když jsme chtěli něco sdělit, tak

jsme to sdělili i za přítomnosti teda těch ostatních lidí ještě navíc teda toho reflexního týmu.

Někdy se tohle to děje s těma tématama, který jsou jako o intimitě, který se nějak dotýká jako sexu.

Myslím si, že ano, kdybych řešila otázku sexu, což my jsme tam jako nikdy tohle neřešili tenhle problém, tak by mi to asi možná nepříjemný bylo nebo bych víc asi využila opravdu menšího počtu lidí, tak tohle jako třeba bych si uměla představit, že by mohlo vadit, že to je natolik intimní, že to opravdu asi by bylo příjemnější řešit jako v komornějším složení.

No bývá to tak a je fakt, že si vybavuju, že jste to tak neměli. Když byste takhle shrnula ty klady a zápory a jak jste to zažila, tak co vám to přineslo ta přítomnost toho reflexního týmu takový shrnutí?

No určitě tu dobrou zpětnou vazbu, to jsem vlastně říkala, že víc názorů, to znamená i víc, jakože si z toho člověk ve finále asi odnese nebo umožní mu to víc si to nějak porovnat, takže v tomhle a i tu podporu vlastně, si myslím, že se tam umocní ta podpora.

Jasně, několikanásobný.

Takže tohle asi, tohle asi tak bylo tak jako přínosný.

To je hezký. Bezva. Byl nějaký, teď možná se to bude opakovat, ale možná, že ne, že vystoupí něco jiného, byl nějaký okamžik v tom reflektování, v tom, kdy pracoval ten reflexní tým, který byl pro vás důležitý?

No těch tam bylo víc.

A tak nějak si vybavíte, kterej byl důležitější? Co to bylo nebo o co šlo?

Někdy si myslím, že je to tak asi přirozený, že to pojmenování, když vám někdo něco jako sdělí, je vám bližší nebo víc vám jakoby naskočí na to, co se vám tak jako odehrává a u někoho je to třeba jako jenom, že zvolí jinou formu, ale je vám to vzdálenější, takže určitě tam byly některé momenty, kdy mi to přesně jako tak jakoby docvaklo, že to jakoby vystihlo zrovna to, jak jako jsem to měla nebo jak prostě jsem si říkala, tak to je přesně, nebo mi to tak jako, že to jsem potřebovala slyšet nebo mi to nějakým způsobem pomohlo nebo mi to podpořilo.

A to bylo jo, to jste zažila při tom reflektování?

Ano, bylo i zajímavý pro mě, že jsme tady měli vlastně i Čechy i jednu paní Slovenku a jako pro mě bylo zajímavý vnímat jinou mentalitu jako, že Češi, teda si myslím, že jsou víc uzavřenější i v projevování těch emocí a tak zrovna třeba ten názor té paní jako ze Slovenska byl pro mě hodně dobrej a jako, zrovna se týkalo něčeho kolem takových těch ženských projevů a ona byla teda jako opravdu, myslím si, že oni jsou v tomhle takový prostě jiný, víc jako, já to neumím asi popsat nebo nevím, jestli víte, jak to myslím, ale že to jako mají takový, jako jsou otevřenější, tak, si myslím a to pro mě bylo teda zajímavý.

Ještě něco takovýho, říkáte, že to bylo hodně, ještě něco z tý reflexe, kdy to bylo tak jako důležitý ten reflexní tým?

Tak říkám, těch názorů tam takhle bylo víc i určitě tam bylo něco i když jsem si říkala, že se prostě v tom pořád točíme dokola, že už musíme

vypadat jako blázni, že tak pořád něco a nějak se to nikam nehýbe a že nás vždycky, jako tam třeba zrovna zaznělo nějaký ocenění, že to jako, byť to vypadá, že tam žádná práce zatím není, takže jí tam jako je vidět, takže když mi to takhle jako pojmenoval, tak mi to přišlo tak jako, že člověk neběhá jako křeček v kolotoči, ale že to občas někam jako vede no. Tak to pro mě bylo taky zajímavý.

To jo, to věřím. Co byste potřebovala jinak?

Jako myslíte teď v té terapii nebo s tím reflexním týmem?

S tím reflexním týmem, úplně cokoliv, aby jich bylo ještě víc nebo míň nebo byli starší nebo úplně cokoliv, co vás napadne, co byste přivítala, kdybyste mohla dát doporučení, hele, my jsme to tady s váma zažili, lepší by bylo, kdyby...

Tak ten věk tam možná určitou roli hraje jako, ale možná je to o těch zkušenostech, ale nedá se to taky říct úplně, ale možná určitou roli to tam hraje, že nevím jako ty mladší možná účastníci, když by tam měli být samí mladší účastníci, tak asi bych s tím měla možná trošku jako problém, ne ve smyslu, že bych jim nevěřila, ale přeci jenom ty zkušenosti jejich jsou už jako jinde, než prostě těch lidí, kdy jsou starší, takže bych řekla, že to třeba víc se do některých těch situací vzhledem k tomu teda našemu věku dokáží jako třeba vcítit, ale zase když to bylo takhle jako namíchaný, tak si myslím, že to mělo svůj význam, hlavně, když teda zrovna, jak jsem tady uváděla, ta slečna hrála, myslím, zrovna dceru, takže jako tam zase to bylo takový, ale ono to asi je spíš o tom prožitku, jak se do toho ten člověk vžije, jakože by asi tady měli být jenom starší, tak to ne, ale asi, já bych třeba úplně mladý lidi, jako samý mladý lidi, asi bych řekla, že by mi tam někdo aspoň z těch starších, že by to mělo být tak, jak to je promíchaný, že tam jako to vtělování i mezigenerační, že to tam jako má nějakou roli.

A co byste chtěla jinak, tohle to teda je důležitý, tohle by bylo dobrý na tohle myslet a ještě něco, co by teda mělo být jinak nebo mohlo být jinak?

Možná mně víc vyhovovalo, když jsem ty jejich názory slyšela jako tak, jak je sdělili, než když jako jsme šli pryč, ne že bych jako si myslela, že byste nám potom všechno reprodukovali, ale myslím si, že jako pro mě teda bylo i zajímavý slyšet, jak to ty lidi sdílí nebo jak reagují přímo, jako já si z toho třeba více odečtu jako z toho, je to jiný, než když to jako zase už reprodukuje vlastně ten terapeut, takže podle mě je lepší ta otevřená nebo mně víc vyhovovala ta otevřená jako potom ta zpětná vazba.

Takže vy byste napříště si objednala otevřený reflexe.

No mně to asi možná vyhovovalo víc i tak jako, že se to všechno odehrává jako napřímo.

Mohla jste si z toho odnést, že jste to slyšela prostě napřímo a měla jste to z první ruky.

No, jako mě to bylo takhle jako příjemnější.

To je výborný. A když jste šli na tu chodbu, tak to bylo jaký?

No různý, to záleželo podle toho asi, jaký konkrétní téma zrovna ten den zaznělo, takže bych řekla, že někdy tak jo nic se tam nějak, ne nic, to vždycky se tam něco odehrávalo, ale že někdy to bylo takový jako lehčí, ale někdy tak je to takový jako zvláštní, takový prostě najednou jako

člověk někam odejde a teď čeká, jaký z toho vlastně bude za závěr, když tam prostě zazněly některý těžký věci, tak si myslím, že to nebylo úplně, jako některý momenty vždycky třeba nemusely být úplně jako, ne, že bychom čekali na nějaký ortel, to takhle jako zase vyznívá, ale já to asi neumím úplně popsat.

Že jste neseděli na tý chodbě úplně s lehkostí?

Někdy myslím, že ne, ale jako zase tak někdy jsme se tam i, ale většinou jsme se ani moc nebavili, většinou jsme opravdu čekali, ono to tam jako doznívá, asi člověku i v hlavě to všechno to, co proběhlo, ale když to téma bylo jako zrovna nějaký hodně těžký, tak to nebylo úplně příjemný vlastně na tý chodbě, proto já říkám, že mi pak jako bylo příjemnější možná ta otevřená reflexe, protože jsem jakoby hned dostala nějakou zpětnou vazbu a neměla jsem zase až tolik času o tom tak jako přemýšlet, co bude jo, tak mi to bylo příjemnější.

Zůstávali jste s tím tady sami na chodbě s takovou jako...

On si to stejně člověk sice musí potom přelouskat sám, ale taková ta bezprostřední jako to uzavření, že to nebylo takový jako utnutý rychle, že to tam ještě jakoby dobíhalo, mně to přišlo takový uzavřenější s tou otevřenou reflexí.

To je zajímavý. Zároveň mně napadá, že to vyžaduje taky kus odvahy tam, protože vy do toho nemůžete mluvit, vy jenom sedíte a posloucháte a pak se o vás někdo baví, že jo.

No to určitě.

A nemůžete mluvit jako do toho v tu chvíli jenom prostě poslouchat, taková úplně netypická situace jako.

No.

Bylo to tak, že jo?

Jo, bylo no.

Bylo to tak, že jste nemohli do toho povídat.

No tak ono se tam taky některý věci třeba úplně příjemně všechny neposlouchaly, to jo, ale zase, já si myslím, já nevím no, asi to tak mám, jakože potřebuju prostě nějakou reakci nebo já si z toho pak něco vezmu a jako mám pocit, že můžu pokračovat někam dál, že to je takový jako pro mě rychlejší, ale je pravda, že někomu to může vadit, to asi každý má nastavený, myslím si, jinak no.

Taky třeba si říkám, že když nemůže reagovat jako jo, že často se setkávám s tím, že to je obtížný, že tam zaznívá, co prostě třeba...

Je pravda, že tam jako jsem měla taky takový, že bych k tomu tak ještě jako něco řekla a nešlo to, to je pravda. Takže tohle taky jako nebylo vždycky úplně jednoduchý, že tam byly takový situace, že já bych to ještě tak jako tam k tomu řekla víc věcí a nešlo to.

Přesně to myslím no. A co si myslíte o myšlence reflexe, jakože se to tam dělá, že se reflektuje, co si myslíte o myšlence reflexe jako takový?

No tak pro mě je to takový zrcadlo, takže já si myslím, že je důležitá, jakože vlastně, aby si člověk ty věci odečetl, jako mně to přijde názornější, jakože si to lépe to vidím na tom.

Ted' mně napadá, že vy si takhle jako vlastně pro tu chvíli jste si vyměnili role, jak oni předtím viděli jakoby na vás a měli vás tak jako dobře na to viděli, tak pak vy, protože se otočí, že se vlastně otočí ty pole, tak pak zase vy vidíte jakoby dobře na sebe, protože oni se tam baví o vás.

No ano.

Ted' se to tam jakoby a vy z nějakýho odstupu to tam jako vlastně jako slyšíte.

No to je právě jako umožnění toho odstupu, je to jiný, je to jiný, než když to jako sděluje třeba přímo.

Napřímo.

No.

To je zajímavý. Ted' bude otázka hodně do historie, vzpomenete si, Jarmilo, jak jste dostali informaci o tom, že pracujeme s reflexním týmem? Kdy jste o tom vůbec jako poprvý slyšeli?

No asi na některém z těch sezení prvním, jakože jsme prostě přišli a někdo tam seděl další a bylo nám teda vysvětleno, proč tam ten člověk sedí a jakou tam vlastně má roli a bylo nám právě i řečeno, že pokud by nám to vadilo, takže jako tam ten člověk být nemusí, že to jako je naše volba.

Co vám běželo hlavou tenkrát?

No přišlo mi to divný, jakože jsem si říkala, protože jsem si neuměla představit, co od toho jako, i když mi to bylo pojmenovaný, tak nějak jsem si neuměla představit, co jako od toho mám očekávat nebo nějak, no jako úplně jsem jako hned nevěděla, ale pak jako podruhé, když jsme pak jako viděli, jak to, proč a jak to probíhá, já vlastně ani nevím, jestli tam vždycky, ale asi tam probíhaly ty porady s tím reflexním týmem, to už si teda nepamatuju.

Já taky ne.

To nevím, ale zažila jsem tam i toho jednoho člověka.

Že tam seděl jenom jeden.

Že tam seděl jenom jeden no a jako tam mi opravdu přijde lepší, když je tam těch lidí možná víc, že je to takový asi líp, líp se to odečítá nebo je to těch víc názorů no.

No to jo.

Ale ono jako potom vlastně, si myslím, že ty lidi i člověk přestane vnímat, že když se jako začne pak ta debata vzájemná v tom užším kruhu, takže je jakoby vytěsní nebo potom teda už potom ty lidi jako nevnímá, že tam ještě někdo sedí, myslím si, že tam hraje velikou roli ta vzdálenost, že jako kdyby seděli ve stejné vzdálenosti jako ti terapeuti, tak by to bylo zvláštní pro mě, že tam jako ten odstup, opravdu odstup jako i ve smyslu, mně teda napadá, že na to máte prostory, že tam je důležitý ten prostor, jakože sedí ve větší vzdálenosti, že jako i prostě opticky ten odstup, aby tam byl.

Takhle hezky se s vámi o tom povídá, protože o tom hezky přemýšlíte, tak já využiju toho a dám ještě jednu otázku navíc. Někde na nějakých pracovištích se pracuje tak, že je ten reflexní tým za jednocestným zrcadlem, nejsou, byť vás to nepřekvapuje, nejsou prostě vevnitř té místnosti, ale jsou za nějakým zrcadlem, dívají se a pak se ty týmy setkají za tím zrcadlem nebo nějak prostě a pak to probíhá stejně, ale co si myslíte o tomhle? Bylo by to lepší, nerušili by vás, byli by ještě dál.

Pro mě ne, protože já mám radši opravdu, když jsou jakoby ty karty vyložené, mně by to bylo asi nepříjemný, kdybych to věděla, že tam je někdo, kdo mně pozoruje, tak mně by to příjemný nebylo, asi kdybych to nevěděla, já si teda myslím, že pak už je snad lepší, když to ty lidi nevědí, jakože tam někdo takhle sedí, protože je to takový pozorování.

To asi nejde.

To asi možná nejde.

To by bylo neetický.

Mně by to bylo teda nepříjemný, protože mně by vadilo, že tam sedí někdo, že nevím, jako kdy se na mě dívá, mně by to třeba takhle forma asi vadila mnohem víc než jako přítomnost těch lidí fyzická, protože mám jako možnost vnímat i jejich reakci, když jsem říkala, že jsme je třeba vytěsnili, ale pořád jako...

A měla jste je někdy za zádama, že jste na ně neviděla?

To vlastně ani možná ne úplně.

Já si taky myslím.

Myslím, že ne, i když někdo je vlastně asi za zády, no terapeuti je mají za zády víceméně nebo tak, jak sedí.

Vy jste si sedali, i když jste byli čtyři, tak jste to zvládli, se na sebe ptát.

Já jsem na ně téměř, já jsem na ně asi ne úplně na každého, ale viděla jsem na ně, já jsem je neměla nikdy v zádech, mně by to teda asi vadilo.

A to je dobrý, že to šlo zařídit tak, že jste to měla takhle, že to bylo dobrý, že jste na ně mohla vidět, když jste chtěla.

Mně to teda bylo příjemnější, mně by opravdu za tím zrcadlem...

Ale je to teda důležitý, kde sedí, je to teda důležitý.

To si myslím, že je.

Ono by to mohlo být nepříjemnější.

Ano, kdyby mi někdo seděl jako za zády, tak si myslím, že by mi to nebylo příjemný, protože vlastně to je stejný jak za tím zrcadlem, protože nevím, jak se ten člověk tváří a je to takový, jako to už, mně by teda tohle jako bylo nepříjemný.

Takže tohle je důležitý, chápu.

Takže pokud to jde, tak já nevím, jako jestli to pak jde i tak, že to už je teda snad, i když to nevím, pro terapeutu, ale jestli pak pro ty lidi je určitě příjemnější, si myslím, když na ně vidí teda no.

Já teď přemýšlím o tom, jak to máme zařízený v těch všech místnostech, kde probíhají rodiny a vlastně s úlevou zjišťuji, že to máme udělaný tak, že jsou ty sedačky tak, že ten tým sedí tamhle a málokdo z rodiny by si sedl sem, ty si sedají automaticky sem takhle.

Většinou to tak bylo a my jsme, mám pocit, prošli asi všechny pracovny, které tady máte, možná, nevím, ale i jsme byli, myslím, že jsme byli i v různých místnostech.

Je ta příležitost, aby když to potřebuju, jsem si mohla sednout takhle, že žádná tady, myslím, není žádná místnost, kde by to jako nešlo, že by byly ty židle postavený tak...

No já mám pocit, že to nebylo tak, že bychom je měli jakoby v zádech, maximálně takhle jakoby z boku, ale to mi pořád ještě umožňuje se na toho člověka podívat, protože vždycky to probíhá, jakože třeba když se ten dotyčný, třeba ta komunikace může probíhat mezi jinými zúčastněnými, takže...

Jasně, dobře. Poslední otázka, mám poslední otázku, kdybyste byla ředitelkou rodinný terapie a nemyslím terapeutem, byla byste ředitelkou, někým, kdo to jako organizuje, financuje, chce, aby prostě to bylo výkonný, výnosný, výborný pracoviště, aby se sem lidi hrnuli, aby prostě pro ně to bylo efektivní, jaký byste udělala rozhodnutí kolem reflexního týmu, ano nebo ne?

No určitě ano.

Určitě ano a proč?

No já jsem tady o tom vlastně, myslím, i mluvila během toho rozhovoru, protože to poskytuje úžasnou zpětnou vazbu a já jsem měla možnost se i zúčastnit terapie, kde ten reflexní tým nebyl a myslím si, že to je jiný jako, že opravdu mně to prostě přišlo, že tam jako se s tím pracuje nebo že se to rychleji i možná posouvá, protože je tam prostě lepší ta zpětná vazba, je tam víc těch názorů a mně to přišlo takový strukturovanější, ucelenější, uzavřenější a je tam hodně důležitá ta zpětná vazba a ta pochvala jako a opravdu jako to ocenění, protože ono to tak vypadá legračně, ale jako myslím si, že právě pro ty zúčastněný, který teda zrovna nejsou úplně v jednoduchých situacích a mají pocit, jak jsem říkala, že ať dělají, co dělají, že to pořád neběží, tak když tam zazní jako, že jako něco, co je pozitivní, je to taková ta cesta pozitivní, že vlastně jsou víc jakoby motivovaný nebo mají víc možnost nad tím přemýšlet, mají víc těch zpětných vazeb a je tam to ocenění, takže určitě je lepší, když zazní prostě od víc lidí, takže já si myslím, že to dobrý je, mně se to teda jako líbilo.

A kdybyste to musela, jako ten ředitel byste musela platit ten tým, vás by to vyšlo draze, tak byste do toho šla s tím?

Asi bych ušetřila nebo bych se snažila ušetřit možná třeba na něčem jiným, ale tohle bych asi jako, pokud by to jenom trochu šlo, tak bych se snažila to zachovat, minimálně aspoň, když by to třeba nešlo při každém sezení, tak aby ty lidi měli možnost prostě během tý terapie...

Jste bohatá, jste bohatý ředitel.

Si to zachovat, ale samozřejmě když to bylo u každý, tak jako...

Ne, jste bohatý ředitel, máte na každou a teda, i když to spočítáte, tak lepší jako efekt je...

No myslím si, že je to efektivnější no, nevím teda jak pro ty terapeutky, myslím, že i pro ně teda, že je to jako zpětná vazba.

My to máme rádi. Já vlastně tenhle výzkum dělám pro to, abychom si ověřili, jestli si to nemyslíme jenom my, že ten reflexní tým je užitečný, že jsme se na to lidi ještě nikdy nezeptali.

Můžu mít i já jednu otázku?

No jasně.

A jako převažuje ten názor, co mám já?

Převažuje, jenom právě lidi, který mají téma, který se týká intimity, převažuje určitě reflexní tým jo a když bychom potřebovali jakoby mluvit o sexu, o ložnici, takže bychom si na to dali třeba víc soukromí.

Měla by tam být určitě, jako možná že by opravdu, i když to asi, že by tam mělo možná pokaždý zaznít, ale ono to tam možná i zaznělo snad pokaždý, ale tím si teda nejsem úplně jistá, ta možnost, že tam být nemusí. Já teda nevím, jak to máte organizačně, ale jako myslím si, že pro ty lidi, jako pokud by to mělo být takovýhle téma, asi by to bylo úlevný, že prostě mají tu možnost no.

Ono se to děje právě jakoby vlastně v souladu s tím tématem, že kde jsou rodiny, kde tohle téma není nebo nevylejzá, tak to možná ani pokaždý neříkáme, chcete dneska tým.

Ono to taky asi u nás vyplynulo z toho, že nám to vlastně nevadilo, takže pak už asi ani nebylo nutné se...

Ale když by se to začalo proměňovat, že byste začali přinášet, najednou by se to téma sunulo jinam jako k tomu intimnímu, tak bychom se třeba zeptali, jestli to zůstává tak, že ten reflexní tým má být, a nebo jestli nenastává čas, kdy je dobrý udělat třeba víc soukromí, abychom mohli jít třeba ještě hlouběji, takže to se často jako stane s tím tématem.

No to věřím.

Máte ještě nějakou otázku?

Ne, já ne.

Tak já taky ne.

Jenom mně to zajímalo.

Říkají to úplně jako vy, tak děkuju, Jarmilo.

Není zač.

Příloha č. VII: Bětka (Interview č. 7)

Věděla byste, Bětko, kolik jste měli sezení, odhadem, pocitově?

Čtyři, si myslím, čtyři, pět.

Měli jste reflexní tým, máte ten zážitek?

Jo.

Vždycky?

Myslíte tady na týhle terapii, kam sem chodíme teďko na tý rodinný?

Ano.

O tý konkrétně se bavíme?

Ano, jenom o tý, jenom o tý.

Jestli je reflexní tým už dva lidi, tak vždycky a jednou jsme byli, myslím a pak všechny terapie probíhaly i s dalšíma lidma v pozadí a jedna terapie proběhla čistě jenom jako ve čtyřech, vlastně já s manželem a dva terapeuti.

Takže jednou jste měli bez reflexního týmu.

Ano.

Takže jste takhle malá intimní sestava.

Ano.

A jinak tam vždycky někdo byl.

Ano.

Reflexní tým je, i kdyby tam seděl jenom jeden člověk, tak ten je tam kvůli tý reflexi.

Takže i jeden člověk, já to furt nechápu.

Vzadu.

Vzadu, no jasně.

Terapeuti jsou dva a sedí s váma u stolu a když je někdo ještě přítomný...

Už tomu rozumím.

Něco jinýho by mohl být třeba stážista, že je někdo na stáži, to třeba říkal Roman, že zažívá na skupinách, ale ty lidi se vůbec nezapojují a vůbec prostě nejsou jakoby součástí toho procesu, ty se fakt jenom učí.

Rozumím.

Ale při tý rodinný terapii, když my tam někoho máme, tak je to reflexní tým.

Rozumím.

Tak se s ním o tom bavíme, ptáme se ho, co viděl, jak viděl.

Nebo se zapojí do terapie, jako třeba první sezení jsme měli ty sochy, tak tam vlastně hodně zafungovali ty lidi, bez nich by se vlastně ty sochy daleko hůř stavěly.

Přesně tak. A oni se nezapojili sami, oni nějak na základě našeho, že jo, vyzvání. Když jste teda zažili ten reflexní tým, tak my jsme se radili před vámi nebo jste chodili na chodbu?

Poprvý jsme šli na chodbu a podruhé už jste se radili před námi a takhle to zůstalo, ne, pak ještě jednou jsme šli na chodbu, myslím, a pak další tři sezení nebo dvě sezení zůstalo radění před námi.

Vy jste pro mě ideální případ, protože jste zažili všechno, to je skvělý, i když teda na čtyřech sezeních, to je obdivuhodný, že jste zažili všechno. A hele, Bětko, jak vy to chápete, že někdy vás tam necháme a někdy ne?

Poprvý jsem pochopila, že to je ustálený pravidlo, že jdeme ven a že vy se radíte mezi sebou, brala jsem to jako pravidlo a podruhé mně to vlastně mile překvapilo, že jste vzali úplně jiný model a začali jste se vlastně to hodnotit před náma a opravdu si pamatuju, že nás to s Romanem hodně jako pozitivně zasáhlo, že nám to přišlo zase jako další dobrá metoda, něco jako vymknutí se z nějaký klasický rutiny, takže nám to přišlo jako úžasný, úžasný nástroj a pak si pamatuju, že jsme šli na nějakým asi třetím sezení zase za dveře a vím, že to bylo velmi těžký sezení, kdy jsem hodně tady proplakala a šli jsme za dveře a zase tam byl takovej nějaký čas na to vydechnutí, ale bylo to těžší no, tak to celkově to sezení bylo tak těžký, že asi nevím, jestli by bylo důležitý sedět tady při hodnocení nebo venku, možná jsem to brala jako nádech no, venku a pak zase to hodnocení bylo tady.

Co máte radši?

Určitě hodnocení před náma, protože mám pocit, protože víme, o čem vy se tady bavíte a když odejdeme na chodbu, tak i když vám věřím jako terapeutickému páru, tak napadá mně, co tam asi tam jako vevnitř probíhá a o to víc mně pak překvapí ta otevřenost, když tady můžeme být a poslouchat vás. Mně taky přijde zajímavý to, co vy si řeknete před náma, aniž bychom v uvozovkách tady seděli, jakože tu jenom posloucháme a pak jakým způsobem nám dáváte tu zpětnou vazbu, jako tak teď se otočíte na nás a jsme tady pro vás, tak toho třeba řeknete míň, určitě o dost míň, vytáhnete nějakou podstatu, takže určitě já pozitivně hodnotím zpětnou vazbu nebo to naslouchání, to, že nám dovolíte, že můžeme poslouchat tomu, o čem se tady bavíte a občas přemýšlím o tom, jak pro vás je to, jestli je to úplně stejný, když tu nejsme, nebo když tu jsme, tak to mně vždycky napadne u toho, nakolik jste tím ovlivněný, když tu jsme a nakolik to probíhá třeba jinak, když tu nejsme a nebo jste takový profíci, že to je úplně stejný bez toho, jak my tu jsme nebo nejsme.

A co si myslíte?

Přemýšlím o tom, nemám nějaký jako, vždycky mně to tak napadne, ale jako převažuje, že si myslím, že jste upřímný a že opravdu se to neliší významně oproti tomu, jestli tu jsme nebo nejsme, že si myslím, že to skutečně takhle probíhá, možná třeba zvolíte jiný výrazy, mně napadne, když tu jsme, tak možná se v něčem trochu umírníte nebo tohle tam trošičku máte nějak, ale jako myslím si, že to není rozdílný.

Vy jste zažili i bez týmu.

Ano.

Ted' kdybyste měla srovnat, když je tým a když není tým, tyhle dvě.

Přijde mi docela důležitý, kdo v tom týmu je, pozadí, co na mně ten člověk vyřazuje, takže poprvý, myslím, tady byly tři osoby a pak často jenom jedna osoba, tak to první sezení bylo příjemný, že jsem cejtla v podstatě i nějaký jako trošku stud a na druhou stranu v něčem i oporu, že když jsem se třeba občas na ten tým podívala, tak tam byla osoba, která mi přišla, že skutečně naslouchá a přišlo mi dobrý, aby ten tým skutečně jako trošičku se i zúčastňoval jakoby nějakou mimikou a tím fyzickým projevem tomu páru, co je na té terapii, to mi přijde důležitý, protože pak jsem mnohdy měla jako takovej jako pocit u té jedny osoby, která tady pak byla opakovaně pocit nezúčastnění, nedávala najevo žádný nějaký takový jako vyvíjení se té situace, byla bez reakce.

Napojení.

Napojení, ano. Tak tohle mi přijde důležitý pro mě jako, kdy cejtím, že to toho člověka zajímá, že prostě opravdu přišel naslouchat a my mu zároveň dáváme tu velikou důvěru vlastně té opravdu velmi niterní záležitosti z té rodiny posunout ještě dál než vám dvěma, kterým jako věříme.

To říkáte moc hezky. A když tam ten tým teda vůbec není, ted' jste říkala, co je důležitý, když tam je, tak o té kvalitě toho týmu a když tam není, jaký to je, když tam není?

Já jsem vlastně, když tam ještě ten tým byl, tak já jsem od něj až tolik tu zpětnou vazbu nedostávala nějak, tolik jsem to tam necejtla nějak ve smyslu hodnocení, jako promlouvání a takový, takže jsem to spíš brala jako takový pozadí a když tam není, tak takový jako vlastně v něčem intimnější, takový jako, že se známe, tak my jsme ta skupina a možná v něčem jako takový, tak tady budeme vlastně jenom takhle ve čtyřech, tak tady nebude nikdo navíc, který třeba tomu může něco dát a obohatit to, zvykla jsem si na ty lidi, když tady jsou, takže mi to vlastně jako už tolik nepřijde, už to pro mě není rušivý element, není to pro mě rušivý element.

Není to rušivý element a že by se vám po nich stejskalo nebo byste měla pocit ošizení?

Asi ne.

Když tu nejsou.

Asi ne, asi taky opravdu si myslím, že hodně záleží, kdo v tom reflexním týmu je.

A nebo až tak, když to přeženu, jako úleva je, dneska tady nikdo není, hurá.

Asi ne, to jsem tam neměla.

To taky ne. Dobře. Když teda je ten tým, budeme vycházet z toho, že převážně je, tak jste to taky zažili, tak měla byste říct nějaký klady a zápory.

Tak klady minimálně v tom, že když se dělá nějaký cvičení, tak najednou je tady víc lidí a ty lidi se můžou třeba jakoby použít v uvozovkách na

nějaký prostě stavění rolí a podobně, takže když se pracuje v tom páru třeba, tak se ty lidi můžou postavit jako nějaký další členové rodiny a podobně, v tom mi to přijde určitě pozitivum a pak i něco, co vy dva třeba nevidíte nebo něco, co tím, jak jste u nás blíž, tak věřím, že vám můžou dát nějakou tu zpětnou vazbu od toho, jak jsou prostě dál, něco, co tam zachytili a vy to třeba tady takhle z blízkosti nevidíte a negativa? Záleží, si myslím, na tom, jaký ten člověk je na tý terapii ten jakoby klient, pro někoho to může být těžší, jako je to prostě intimní, otevírají se tady intimní věci a pro někoho to může být těžší to říkat terapeutovi nebo terapeutům dvěma, natož ještě, když to jeho intimní, prostě ty jeho těžký pocity líčí před širším publikem.

Že umíte si představit, že to pro někoho může být jako brzda.

Jo, já třeba to úplně nejsem, možná je tam důležitý i nějaký jako postupný jako nějaký takový, jako třeba přijít bez nich a potom říct, že příště budou, připravit na to ty klienty, to mi přijde důležitý, třeba než je postavit před hotovou věc, jako já nejsem ten typ, komu by to vadilo, mně to nevadí, ale umím si představit, ale někdy by to bylo taky pro mě těžký, třeba když jsem plakala, tak jo, je to těžký no.

Ještě nějaký zápor? Přemýšlím nad tím třeba, vy jste zažili různý složení, si říkám, ty lidi se třeba střídají nebo jsou mladý, starý, ženský, chlapi.

Zase až tak tolik jsme nezažili různý složení. Měli jsme vlastně tři, dva a pak jedna, jedna, jedna vlastně, že až tolik si myslím, že jsme různý složení nezažili. Možná mi pak přišlo dobrý i v tom otevřeným hodnocení, kdy jsme tu byli, tak jsme vlastně poprvý viděli, že tam ten člověk do toho vstupuje a může nějakým způsobem se vyjádřit, takže to je dobrý, protože když jsme odešli, tak jsme to neviděli, že ten člověk se tady k tomu vyjadřoval, že dostal prostor, tak tohle mi taky přišlo asi dobrý, že jsme viděli, že ten člověk skutečně pak k tomu může něco říct a může to třeba nějakým způsobem obohatit to sezení.

Byl nějaký moment od toho reflexního týmu, že byl nějak vám užitečnej, že byl jako přínosnej, silnej, že něco znamenal prostě?

Asi nejsilnější, si myslím, že to bylo hned to první sezení, kdy jsme stavěli ty sochy tý rodiny a vlastně tady byly tři ženy vzadu jako reflexní tým a my jak máme tři děti, tak mi přišlo jako neuvěřitelná jako náhoda, že ony vlastně mohly se postavit do každého jako jednoho našeho dítěte a to bylo jako zajímavý, že nám to mnoho napovědělo, i ty pocity, který do toho ten reflexní tým dal s nějakou jako poctivostí, tak to bylo dobrý, to bylo asi jako pro mě nejsilnější, pak už jsem ho vnímala hodně vpozvdálí, protože asi i nebyla pak šance se nějak víc zapojit, takže tyhle sochy byly nejvíc, kdy ten tým do toho vstoupil a v tu chvíli si myslím, že se daleko víc i jako prohloubila ta důvěra v ty lidi, protože oni se stali součástí toho vašeho příběhu.

To asi jo, že se jako k tomu přiblížili, že to byl takovej jako silnej moment s tím týmem. A potom při tom mluvení, kdy jste jindy zažila, kdy většinou se reflektuje hovořením, že se mluví, to, co jste zažila při té otevření reflexi, že jste slyšeli, jak se o tom bavíme, že vlastně reflektujeme to, co proběhlo, tak bylo tam něco takovéhoho důležitýho, co by nějak vystávalo?

Moc mně nenapadá, protože vlastně, když byl ten nejsilnější tým, tak jsme zrovna šli za dveře, takže to jsme ne to, ale jinak vlastně moc mě nenapadlo. Trošku jsem tak jako spíš měla pocit, že to z toho jednoho člověka spíš jako pácíte, než kdyby sám do toho nějak víc, trošku jsem tam měla tenhle pocit.

To tak někdy je, to je pravda, že to tak je, někdy my jsme jako víc rozjetý a víc jako chceme, to hrozně záleží, kdo tam sedí, strašně moc. To jste odhalila už sama. Když tam ten tým teda je, kdybyste to měla tak jako shrnout, co vám to přineslo, když tam ten tým byl?

Jako přišlo mi, že se ta terapie, když si na to ten člověk zvykl, jako já když jsem si na to zvykla, že tam budou, tak si myslím, že už jsem ten reflexní tým nevnímala a že ta terapie probíhala normálně jako běžně. Člověk si na to zvykne a přineslo nám to, jak jsem už opakovala, při tom prvním sezení to jsem vnímala silně a jinak jsem tu jednu osobu nějak zvlášť jako, nevadila mi a zároveň jsem ji ani nijak významně nevnímala, takže opravdu jsem se soustředila vlastně jako na nás tady a nevnímala jsem to nijak jako dozadu tolik.

Když se spolu o tom bavíme, tak mi opravdu z toho jakoby tak vychází, že když je kvalitní tým jako nějaký prostě z povedených a dostane prostor, ať už v těch sochách nebo prostě v nějakým pěkným mluvení a tak je to rozdíl, než když je tam jeden nemluva.

Ano.

Tak mi to tak přijde a když je tam jeden nemluva, tak se na to dá zvyknout, ale je to jakoby tak trochu o ničem, není to rušivý, ale je to o ničem.

No a zároveň nevím, jakou má vlastně mít roli, protože spíš jsem pochopila, že já jsem to spíš tolik nevnímala jako reflexní tým, jako taky samozřejmě, ale víc jsem to vnímala jako lidi na zkušený, tak jsem to vnímala, jako stážisti a takhle nám vlastně byli i představený, k naslouchání vlastně, takže jsem brala i tu jejich roli, že taková je, že je spíš naslouchací, upozaděná.

To je důležitá teďka otázka, jestli vy si pamatujete, jak jsme vám o tom řekli, jak jste se o tom dozvěděli, že tu ten reflexní tým bude, já si to nepamatuju, vy si to pamatujete?

Já mám pocit, jestli si to dobře pamatuju, že to jsou vlastně jakoby lidi na nácviku jako ve smyslu, že lidi, kteří, takhle si to nějak, mám ten pocit no nebo možná jsem si to nějak, už si to nepamatuju.

A pamatujete si vy svůj pocit, když jste teda takhle to od nás slyšela, tak jaký to pro vás bylo takhle, co vám běželo hlavou třeba?

Takhle mě to napadlo, že to jsou lidi, kteří sbírají zkušenosti, studenti nebo lidi ve výcviku, který je pro ně přínos samozřejmě ta praktická věc, jak se to v praxi dělá, že to jsou studenti, co studují rodinnou konstelaci nebo cokoliv a prostě, že potřebují ty náslechy, aby to taky mohli takhle dělat.

Takže vy jste si mysleli, že oni tady nejsou pro vaší práci, ale spíš kvůli svému učení?

Ano.

Aha.

Takhle jsem to vnímala.

To je zajímavý.

Aspoň jsem měla pocit, že i takhle to bylo podaný.

Že jsme to takhle řekli.

Ano a možná jsem to špatně pochopila, proto vlastně je pro mě teďko těžký jakoby úplně reflektovat reflexní tým, protože jsem trošku celou dobu měla pocit, že to je jinak.

To chápu.

A proto vlastně nevím, jestli by ta role měla být trošku jiná, než jsem jí zažila.

Rozumím a Bětko, co si myslíte o myšlence reflexe jako takový? Mám na mysli, že když se to teda zastaví v nějakou chvíli, to povídání a teď se prostě otočíme a nějak to prostě reflektujeme, to, co jsme slyšeli, co se děje, co si myslíte o samotný týhleť myšlence reflektování?

Jo, tak to je zásadní jako fáze toho sezení, zásadní, kde vlastně jednak to dostává nějaký směr tou reflexí, nějaký vývoj a i všichni společně se tady projedeme, co vlastně padlo jako takový jako to vypíchnutí zásadní věci, jako naprosto zásadní věc.

Děkuju. Co byste potřebovali teda jinak? Je to myšlenka dobrá, takže to byste tam možná nechala, ale co byste upravila?

A teď myslíte co?

S tím reflexním týmem, s celým tím jako pojetím. Pořád mně nejvíc zajímá ten reflexní tým, ne třeba, že byste udělali sezení za dyl nebo za míň nebo delší nebo kratší, spíš pořád na to reflektování, na ten reflexní tým, co byste potřebovali jinak. Napadá mně, že byste možná potřebovali lepší informovanost na začátku.

Určitě a to, že vlastně ty lidi jsou součástí toho týmu, to jsem vlastně jako takhle nevnímala, protože vás dva jsem vnímala jako tým a je jsem vnímala jako takový náslechový účastníky, nezkušený.

To by mělo teda určitě zaznít víc na tom začátku, že jo, mně tak napadá.

Ano.

Pomohlo by to.

Že to jsou lidi, kteří jsou součástí toho vašeho týmu. A pak si myslím, že by se to úplně jinak vyvíjelo a samozřejmě zase tam musí být nějaký pravidla, že vy dva jste ty hlavní, takže si neumím představit a nemyslím si, že by ty lidi do toho vstupovali, to si asi myslím, že ne, ale pak třeba ta reflexe by mohla mít úplně jinou dimenzi společnou tu vaší reflexi, bylo by tam třeba i víc vidět, jak vy jste v tom týmu rozehraný, protože mezi váma dvěma je to vidět a na tom to vidět nebylo a v tom by si, myslím, že by bylo určitě víc vidět, že vy jste opravdu jako tým, jste na sebe napojený, umíte spolupracovat.

Říkáte to hrozně hezky, hrozně hezky, hrozně chytře do toho vidíte. Ještě něco, nějaký nápad, co byste potřebovala jinak?

Ten počet taky asi je důležitý.

A co s ním?

Aby jich nebylo moc, aby to nepřesáhlo opravdu nějakou intimitu toho sezení, určitě víc jak tři si neumím představit, klidně si umím představit jednoho, jednoho člověka si určitě umím představit, už to si myslím, že by stačilo, maximálně tak nějak tři třeba a pak samozřejmě to na člověka působí, je jich na nás tady hodně, takže s tím větším počtem asi opatrně no.

Často to zaznívá, já, dneska vás tady je, občas to zaznívá, to je pravda. Ještě něco?

Možná někdy by nebylo špatný, že by ten člověk měl ten vzadu z reflexního týmu možnost nějakou chvíli do toho vstoupit společně s náma, protože nevím zase, jak to probíhá jako běžně, ale nemyslím si, že by vlastně měl celou dobu sedět a mít prostor jenom při té reflexi, ale umím si představit, že třeba se v nějakou chvíli v těch hovorech na něj obrátíte a on má teď ten prostor říct, co si myslí a ještě před tou reflexí, říct to, jako nebo položit otázku třeba, nebo něco si doupřesnit, aby člověk věděl, že to je tým, že jste tým, že to nejsou jenom vy dva, co to vedete, což vedete, ale že ten člověk si taky třeba ještě něco potřebuje doplnit, že je do toho vtáhnutý.

Přesně takhle to bylo na začátku vymyšlený, dokonce měli propojený, oni byli v jiný místnosti ten tým a měli propojený telefony a nebo někde si posílali vzkazy, poslali, třeba z týmu přišel vzkaz, třeba co by tomu řekly děti, najednou tam přišel, jo, v nějaký moment prostě takhle.

A ten tým tam nebyl ale.

Ten tým byl za zrcadlem.

Jo za zrcadlem.

Úplně jako původně to bylo vymyšlený, že je jednocestný zrcadlo a ten tým se dívá za zrcadlem.

A ti klienti o tom věděli?

Jo, věděli, že tam jsou prostě kolegové, kteří to sledují.

To je zvláštní.

My jsme hrozně zvažovali zrcadlo, sama jsem to zažila chodit za zrcadlo a přijde mi otevřenější a upřímnější, když ty lidi vidíte.

To určitě.

A vy sama jste říkala, že je důležitý, že vidíte jejich tváře a jejich mimiku.

Určitě.

Ale bylo tam to, že měli ty vstupy.

Rozumím.

To jste odhadla pěkně. Poslední otázka, kdybyste byla někdo, kdo financuje tu rodinnou terapii a šlo vám o to, aby prostě lidi se sem hrnuli, aby to bylo efektivní, aby sem chtěli chodit, jaký byste udělala rozhodnutí o reflexním týmu?

Teď tomu nerozumím.

Dala byste sem reflexní tým, nechala byste ho součástí těch terapeutických sezení?

Kdybych já byla ta, co tady drží peníze a rozhoduje o nich, kam to nasměrovat.

Tak. Byla byste takový jako prostě vedoucí tady toho a chtěla byste, aby to prostě bylo co nejefektivnější, aby sem lidi chodili hodně, aby jim to pomáhalo.

No, myslím si, že určitě by to byl, jakože bych to zahrnula jako do nástrojů tý práce tady toho týmu a asi reflexní terapie je vhodná pro někoho, pro nějaký typy, kdy třeba ti terapeuti zjistí, že na tohle by byl dobrý reflexní tým, takže určitě, určitě jako.

S přihlédnutím na to všechno, co jste řekla předtím.

Jako já určitě bych to podporovala, určitě bych to podporovala.

S těma všema postřehama, který tady padly.

Ano, určitě a vím, že to zase není úplně jako zase jako pro všechny a jediný nástroj, určitě je to zajímavý nástroj, který je určitě smysluplný využít někdy někde s někým, tak mi to přijde nebo třeba jednou za čas to sezení takhle tím oživit, může potom tý terapii u tý opakovaný to pomoci, zase to někam nasměrovat, jo, určitě dobrý i pro vás jako pro tým, si myslím, že je to dobrý.

My to máme rádi, pro nás to je opravdu rozšíření a i když to říkám těm druhým, tak si sama to rovnám.

Že vlastně máte na svoji práci i zpětnou vazbu takovou.

Je to takový jako, že si to rovnám, je to dobrý a taky mám ráda, když ty druhý přispějou, kdy se to tak vlastně jako sežne nebo prostě celý, já to mám taky ráda, když se to povede, tak je to výborný, že to co vyrostlo během tý terapie, tak jako prostě se sklídí pěkně.

A i vás to hodně posílí, úplně si to umím představit týmově, že to je fakt jako hodně dobrý.

My se bavíme vlastně nad tou věcí opravdu, ty hlavy prostě.

Kde jsou ty oddělený sezeníčka.

Tak jo, Bětko, děkuju moc.

Není zač.

Příloha č. VIII: Klára (Interview č. 8)

Tak já mám otázky, takže to vezmu podle nich, vzpomněla byste si, Kláro, tak pocitově, kolik jsme měli sezení, kolik jich proběhlo asi?

Tak 60.

Já to nevím.

Bych řekla, asi 60.

Tak jo, to je dost.

Možná 50 no.

To budete mít z čeho jako vybírat, na co si vzpomínáte. Dobře, máte velkou zkušenost.

To mám no.

To je dobře, to je pro mě dobrý.

Mám na co vzpomínat.

Zažili jste sezení, že tam byl reflexní tým?

Jo.

Spíš většinou tam byl reflexní tým?

Většinou tam byl.

Většinou tam byl.

Jo.

Takže jste zažili, i když tam nebyl?

No, asi 2x.

Tak málokrát jste byli bez týmu?

No.

Jenom 2x?

Já myslím, že málo, hodně málo, myslím, že jenom asi, když se to týkalo opravdu těch intimních věcí jako sexuality, že jsem si to vyžádala, že to bylo, myslím, jenom jednou nebo 2x, že jsem se styděla.

To jsem se chtěla zeptat, jak se to stalo, že tam ten tým nebyl a vy už to odpovídáte.

Jsem nechtěla no, bylo mi to nepříjemný no, aby tady byli, mně to teda bylo nepříjemný jako docela dost často ten reflexní tým ze začátku teda, pak už jsem si na to zvykla, ale jako ze zezáčátku to mi jako bylo hodně nepříjemný.

A řekněte víc, co za tou nepříjemností, z čeho se ta nepříjemnost jako skládala, co jí dělalo, co na tom bylo?

Jako měla jsem strach, že vlastně mně pozorují další lidi, kterým já vlastně jakoby nedůvěřuju.

Vy jste je vůbec neznala, že jo.

Že jsem je neznala, teď jsem nevěděla, co od nich můžu očekávat a prostě chtěla jsem v co nejužším okruhu lidí řešit svoje problémy, protože se mi s tím těžko jakoby vyrovnávalo vůbec samotný.

A když to poslouchalo...

Tak to bylo horší a horší, no.

Kolik tak bývalo lidí, pamatujete si?

No většinou určitě tři, jako vždycky jsme to řešili s Tondou, že jako kolik tady zase bude lidí, že jako i Tondovi, si myslím, že to bylo nepříjemný, ale mně to stresovalo docela dost no, ale jako postupem času to bylo lepší a lepší, pak už jsem věděla, že mi nějak neuškodí, tak jako když jsem si na ně zvykla, tak už to bylo...

Jak jste se dozvěděla, že vám neuškodí?

Nevím, asi jsem měla větší, myslela jsem si asi, už jsem vám víc důvěřovala, že už jsem věděla, že kdyby něco, takže zasáhnete, protože vlastně na základě toho, že vlastně vy jste vlastně vždycky všechno řešili, takže třeba když jsme dělali sochy, tak jste vždycky všechno určili, jak se co bude dělat, no tak vlastně pak jsem zjistila, že vlastně mi nic nehrozí, protože vlastně ten pocit bezpečí vy mi zachováte, vy a Honza.

Jako terapeuti.

Jako terapeuti.

Takže kdyby něco z toho reflexního týmu...

Že zasáhnete.

Takže ještě mezi váma a reflexním týmem jsou ti terapeuti.

No.

To je pravda. Byl nějaký okamžik takovej, Kláro, kterej byl jako nepříjemnej s tím reflexním týmem?

No když se to týkalo jako víc intimních věcí, tak to jsem vůbec jako měla problém to řešit před nima, čím víc intimní to bylo, tím hůř se mi řešilo před nima.

Takže to není tak, nezavřela jste to tak, že by v průběhu té terapie, vlastně že byste už na ně i zapomněla, že tady jsou.

No možná spíš až tak jako úplně ke konci těch sezení teď při těch posledních, že už možná bych se na ně i usmála, ale jako dlouho mi to bylo nepříjemný no, jako věděla jsem, že to má nějaký smysl, že to je pro vás užitečný, tak jsem to jakoby trpěla, ale jako ...

A byl nějaký moment, já chápu, když teda začalo u nás mezi námi nějaký intimní téma, takže v tom byli nepříjemný.

Oni nebyli nepříjemný.

No jasně, jejich přítomnost.

Jejich přítomnost jenom.

A byli někdy oni sami nepříjemný?

Ne, byli milý a vlastně když se ty lidi opakovali, protože někdy už jsem, už jako pak jsem některý znala, tak spíš jsem byla radši, když tady byl někdo,

koho už jsem znala, než když tady byl zase někdo úplně cizí, že čím víc jsem ty lidi znala, tím míň mi to bylo nepříjemný no.

A nic takovýho konkrétního, že by třeba zírali, něco takovýho?

Ne, oni byli hodný.

Se nestalo?

Ne.

Hodný, ale cizí a bylo jich hodně.

Cizí a bylo jich hodně, byl to nátlak, jako hodně lidí no, že takovýhle jako věci opravdu člověk vlastně přijde na terapii, chce něco řešit a sám má problém s tím, aby to vůbec vyřešil, nemá důvěru, vlastně jediná důvěra, která byla, když jsem sem přišla, že mi ta paní doktorka Špačková řekla, bude to někdy nepříjemný, ale pomůže vám to trvale, tak já jsem to měla, dlouho jsem to měla v hlavě, že bude to někdy nepříjemný, ale prostě že to bude pak dlouhodobě trvale lepší a tímhle tím jsem vlastně překonala ten začátek, a když jsem vlastně si už vytvořila vztah k vám a k tomu Honzovi, tak pak už to bylo lepší a lepší no.

Jsem ráda, že měla pravdu, paní doktorka, to je dobře. Ta přítomnost toho reflexního týmu, mělo to taky nějaký klady?

No určitě pro vás, protože oni mohli pozorovat vlastně, co se tady děje, zase nás tolik neznali protože se tady střídali, takže vlastně, si myslím, že pro vás to bylo zase pozitivní v tom, že vlastně vy už jste mohli být trochu ovlivněný tím, co my říkáme, že už jste k nám měli vytvořený vztah a oni vlastně nás tolik neznali, tak to viděli zase z jinýho pohledu, no takže vlastně vám mohli zase říct, ale my to vidíme takhle a těch názorů mohlo být víc a vy jste mohli pak jakoby líp možná nám pomoci, no.

Vy to, Kláro, říkáte tak, že mně napadá, jestli jste někdy byli při tý naší reflexi?

Byli, byli.

Když jsme se radili před vámi.

To bylo hrozně jako, to se nám hrozně líbilo, teda mně, nevím, jestli Tondovi, ale já jsem to vždycky hrozně jako poslouchala a bylo to pro mě příjemný to slyšet z více jakoby zdrojů, jak to kdo myslí, mělo to na mě vždycky pozitivní vliv, to bylo vlastně jediný z toho reflexního týmu, co mi bylo příjemný.

No jasně, protože se konečně dostali ke slovu a vy jste je mohla zažít, něco jste od nich jako dostala, a když teda oni dostali příležitost a mohli mluvit a vy jste tady byla, tak to...

Tak to bylo příjemný, protože to bylo vždycky takový milý no.

Milý?

No takový upřímný, já bych řekla, že jako někdy to bylo, jako samozřejmě ne vždycky to bylo jakoby jednoduchý, ale zase člověk, když to zpracoval, tak si uvědomil vlastně, kde dělá chyby a jako určitě to mělo smysl vždycky no pro mě.

A tomu, když se to dělá takhle, tak se tomu říká otevřená reflexe a taky jste teda určitě zažili, že jste chodili na chodbu a že jsme se

radili za dveřma, tak tomu se říká uzavřená reflexe a vy jste zažili víc který z nich?

Tý uzavřený, tý otevřený bylo hodně málo, já bych řekla tý otevřený, že bylo tak možná pět až deset sezení, ale spíš k těm pěti, bych řekla, nebylo toho moc no, ale bylo to milý, ale bylo to jako příjemný to slyšet otevřeně.

A když jste měli tu uzavřenou, tak...

Tak to taky potěšilo.

A co teda, když vy jste byli na chodbě, co vás teda jako potěšilo?

Na tý chodbě, co nás napadalo? Co tam zase na nás vymyslí no, tak jako byli jsme zvědavý, ale pak to bylo taky vždycky příjemný no, protože vždycky jsme si z toho měli co vzít no, to ocenění bylo úžasný, no.

Vždycky to poselství...

To poselství a to ocenění, to bylo hezký.

A teď mám, Kláro, takovou jako, to mně jenom napadá jo, takovou myšlenku, spíš fantazii teda, bylo z toho, když, protože to poselství vám zase říkal většinou Honza, že jo, jeden terapeut a bylo z toho znát nebo cejitit nebo prostě chápali jste to tak, že to je zpráva z toho reflexního týmu?

Většinou jo, ale tak jako věděli jsme, že to je po poradě s váma, takže vlastně to je na základě diskuze a jako no někdy bylo, už pak postupem času jsme poznali i ty vaše myšlenky, že jsme vlastně jakoby z toho, si myslím, už jsem poznala, čím to byl nápad, co kdo vymyslel a jako pak už jsem to začala rozlišovat postupem času.

Bodeť by ne. Já si totiž říkám, že když dostanete jen to poselství, že ten reflexní tým, že se jako nedostane k tomu slovu, že je tam jakoby takovej upozaděnej, sice on opravdu hodně dělá o tý pauze, to opravdu ta diskuze prostě probíhá a pak se to tak jako shrne a řekne se na závěr těch pár vět, ale vlastně pro vás zůstává takovej...

No právě.

Jako skrytej.

No, že to je pak jako takový, já bych řekla, že by bylo lepší, kdyby na konci ten tým něco řekl, protože vlastně ta komunikace jakoby otevírá ten vztah a vlastně ty lidi, který přijdou na tu terapii, by možná pak měli lepší pocit, když sem vejdou a sedí tady někdo cizí, tak když by vlastně prošli jedním, dvěma sezeníma, kde by vlastně ten reflexní tým na konci třeba mohl aspoň třeba jim podat ruku nebo něco, nějaký kontakt, že by prostě to bylo takový jakoby příjemnější, že tím, že vlastně nedělají vůbec nic, tak je to takový, že z nich má člověk pak strach, co oni jako na to, že ta důvěra tam pak je menší no.

Je pravda, že ono to je vlastně takhle hrozně nepřírozený, že jo. Tady někdo sedí, vy si s ním ani nepodáváte ruku, ani neproběhnou tyhle normální...

Ani neřeknou vlastně pomalu ani nashledanou a dobrý den, protože vlastně zdravíme jenom vás.

No, oni mají instrukci takhle být skoro neviditelní.

No a mně to třeba jako nebylo moc příjemný no, jako věděla jsem, že to tak musí být, protože to tak prostě bylo pokaždý, byly nastavený takhle pravidla, to jsem pochopila, takže jsem do toho nezasahovala, protože jsem vám důvěřovala, ale jako osobně by pro mě bylo lidštější, kdyby prostě na začátku a na konci aspoň řekli dobrý den a podali ruku nebo něco, abychom se seznámili se všema a pak ať si už mlčí třeba celou tu hodinu.

To fakt nechcete moc. My jsme takhle jakoby přeskočily k otázce, kterou tady vlastně mám, tak já bych to tak nechala, já bych to přeskočila, co byste jako uvítala, aby bylo jinak s tím reflexním týmem?

No právě tohle to, ten kontakt nějaký, nějaký lidskej kontakt, ať už verbální, neverbální.

A co by se potom změnilo pro vás, co vy byste z toho jako klientka měla, Kláro?

Měla bych z toho lepší pocit, neměla bych takovou úzkost z toho, co bude probíhat, protože bych jim víc důvěřovala.

Že by to pomohlo víc s důvěrou.

Mně by to pomohlo, s otevřením se jakoby, protože jako ne vždycky, jako ze začátku vím, že to byl prostě třeba problém, když jsme něco řešili, tak vůbec to říct vám, natož ještě před někým cizím nebo tady předvádět něco před cizíma lidma, jako věděla jsem, že vy mi pomůžete nebo důvěřovala jsem tomu, ale prostě nějaký sochy dělat a teď ještě, aby oni do toho jako ještě pomáhali a byli v tom interesovaný, když já jsem je vůbec neznala, nevěděla jsem ani, jak se jmenujou, kdyby aspoň na začátku třeba jako jste řekli třeba, to je, já nevím, Jana, Tomáš nebo někdo, je teda fakt, že když jsme sochali, tak jste nám to řekli, ale řekla bych, že jo, že mám pocit, že jako to jste nám řekli, ale nevím, bylo mi to nepříjemný s nima. Stres to byl.

Tak co byste teda s nimi, aby to bylo příjemnější, třeba ještě něco jinýho vás napadá? Takhle to představení, aspoň něco, takovýto vlastně přirozený.

Myslím, že to je asi potřeba no.

A co ještě, co ještě, Kláro, byste potřebovala jinak s tím týmem? A teď mně napadá třeba takový věci jako, kolik těch lidí je, jestli se střídají, nebo třeba snadněji je moc odmítnout.

Počet no, ze začátku třeba stálý. To byl pro mě velký problém no to odmítnutí, protože vlastně než jsem se odvážila vůbec jakoby vám říct, že si je tady nepřeju, protože já jsem si myslela, že to je zakázaný, že prostě takhle to je nastavený a takhle to musí být, protože vlastně vy jste pro mě byli nějaká organizace.

S pravidlami.

No s pravidlami a já nevěděla vůbec, co můžu jako očekávat a myslela jsem si, že nemůžu nic vlastně měnit a vlastně až na základě nějakýho vybudovanýho vztahu s váma vlastně jako s terapeutama jsem se odvážila vlastně třeba vám napsat, že třeba si nepřeju, aby tady někdo byl, ale teď jsem se bála toho tý vaší zase reakce, aby třeba jsem, tak nemůžete chodit na terapii, abych najednou nepřišla o tu pomoc jakoby a ten počet no.

Počet? Taky něco s počtem?

Počet asi záleží taky, si myslím, na tom, jak vlastně, co se řeší, že vlastně vy vždycky na začátku se ptáte, co vlastně se bude řešit nebo s čím přicházíme a vlastně na základě toho, že vlastně by se teprve vytvářel ten reflexní tým, že vlastně my sem přijdeme a už tady sedí milion lidí a teď my máme něco vymyšleného, s čím přicházíme, ale pak vlastně, když vidíme třeba tady ty lidi čtyři třeba, tak mně třeba to je blbý před čtyřma mluvit o tom, co jsem si já zrovna vymyslela, takže já radši jsem mlčela třeba a neřešila jsem to nebo prostě jsme to změnili nebo prostě přestala jsem komunikovat.

Že to mohlo někdy i zabrzdit ...

Určitě úplně, u mě určitě, že jsem přestala komunikovat.

Že to téma, který byste chtěla, tak jste neotevřela, protože tam bylo hodně lidí.

Jo.

A to nešlo, že byste řekla...

To jsem se styděla.

V tu chvíli už, že byste řekla, já mám téma, ke kterému potřebuju soukromí.

To bych musela vědět dopředu.

To je moc těžký.

To už je pro mě moc náročný.

Oni už tu seděli, že jo.

A už jsem to brala jako daný fakt, že s tím nemůžu já nic dělat, protože už tady kvůli mně sedí, už kvůli nám přišli, už to je naplánovaný, já bych to prostě rozhodila celému týmu a už prostě jsem radši byla ticho.

Takže potom na to téma...

Jsem nemluvila.

Takže potom na to téma došlo?

Ne, jako hodně často.

To je vlastně hrozně jako blbý ne, když kvůli tomu...

Někdy mně to i mrzelo.

Často?

Ze začátku jako jo no, že vlastně my jsme to úplně, já třeba osobně za sebe vždycky jsem vlastně začala si třeba na něco stěžovat nebo tak nebo něco jsem začala řešit jinak, myslím si, že bych to dělala jinak, kdyby to bylo jinak nastavený no, když by se to domluvilo dopředu třeba, že budeme řešit tohle a tohle a pak teprve vlastně se rozhodlo, tak sem přijdou třeba jeden člověk, protože se bude řešit tohle nebo čtyři lidi, protože teda se bude řešit třeba celá rodina, třeba když se jedná o bráču, tak bych uvítala zase víc lidí, protože si říkám, zase víc lidí víc ví, ale co se týká intimity, tak radši komunikuju s jedním člověkem.

Ono to dává smysl.

Takže jako kolikrát jsem prostě přestala radši mluvit, než abych něco řekla, protože mi tady ty lidi prostě vadili.

To je škoda, ale dává to smysl, takže čím je to téma jako intimnější, tak to prostě v tom prostoru vyžaduje taky intimní...

Ne každej jako, mám třeba kamarádku, která prostě mluví o intimních věcech na veřejnosti a nevdá jí to, ale prostě ne každý to dokáže, že jo, záleží, v jaký rodině vyrůstá, co zažil, co ho ovlivnilo.

A taky, jak vážně o tom mluví asi, že něco jinýho je říkat sprostý vtipy a něco jinýho je řešit...

Intimní vztah, no.

Tak. No nicméně se vrátím k tomu, když tam teda ten tým byl, když jste byli na terapii, kde ten tým byl, takže kdybyste to tak shrnula, ta přítomnost toho reflektivního týmu, co vám to přineslo?

To ocenění, že jsme se těšili na ten konec, co ten reflexní tým na to řekne, to bylo jako jediný, co a jako taky teda třeba kolikrát, protože jako docela jsem je i pozorovala, co teda jako, jak se tváří, tak jako kolikrát třeba i mi udělalo radost, když se třeba někdo usmál nebo že jsem viděla, že prostě to taky jako poslouchá, že to vnímá.

To jste dělala?

Sledovala jsem je.

Že jste se u nich koukla, jestli...

Koukala jsem na ně pořád, protože abych věděla, co od nich můžu čekat, takže vlastně jsem to vypožorovávala, co kterej ten člověk jako mi může přinést.

A když bylo na někom vidět, že je jak v tom příběhu, že ho to zajímá, tak to bylo dobrý.

Tak jako bych řekla, že mně to jako uklidnilo no, že jsem pak byla jako uvolněnější, ale zase záleželo na tom, co se řešilo no.

Jasně. Ještě něco vám to přineslo, Kláro?

Nevím. Nic mně nenapadá, asi to ocenění no.

Že jste se těšila, co ocení, co přijde.

No to bylo jako příjemný, protože to ocenění v životě člověk moc nezažije no.

To je pravda.

To jsme jako zažili vlastně až tady, jakože já jsem vůbec prostě tady to neznala no, to jsem jako koukala jako blázen, že vlastně žádný výčitky nic, že sem člověk přijde a jenom člověka vlastně jako pozitivně stimuluje, na to se člověk vždycky těšil no.

Tak to je hezký, tak to se jim dařilo.

Vám se to dařilo a oni pak na konci no.

To je dobře, tak teď už jsme zase blízko jiný otázky a možná, že ne jo, ta otázka je, byl nějaký okamžik v reflektování, který byl pro vás důležitý, takovej, kterej teda nějak vystupuje nad ty jiný okamžiky,

nějakej důležitější, kterej udělal takový nějaký jako aha nebo že si ho dodneška pamatujete, že byl důležitěj?

No to byly právě ty momenty při tom sochání a tak, protože sice to bylo nepříjemný, ale zase na druhou stranu vlastně oni se zapojili, takže s nima člověk mohl něco prožít, takže jako vlastně tím se vytvářel nějaký vztah, že příště, když jsme vlastně přišli, tak už třeba když tady seděl někdo, s kým jsem třeba předtím dělala nějakou sochu, tak už to bylo příjemnější pro mě. Ten vztah pro mě byl hrozně důležitěj no vždycky.

To slyším. Jak to souvisí s tím, že to byl okamžik v tom reflektování, kterej byl důležitěj, že jste se nějak jako dostali do větší blízkosti s tím, ale oni nemluvili ne jako sochy nebo mluvili?

Oni nemluvili, oni mluvili akorát, když byla ta otevřená reflexe, ale zase si to pak člověk spojil, že jo, to neverbální s tím verbálním a utvořil si nějaký obraz o tom člověku a mohl z toho vyvodit nějaký závěry, jestli ten člověk mu je příjemnej nebo nepříjemnej.

A čím to bylo takový teda důležitý, že oni takhle byli v těchle těch rolích, v těch sochách?

No možná k tomuhle, aby se vytvářel ten vztah.

Že se nějak přiblížili.

Že se přiblížili možná, ale bylo to hrozně málo kdy, a taky to záleželo na nás, že jo, protože jsme taky kolikrát, ale jako hodně málo jsme dělali takovýhle ty věci jako s nima no.

A ještě nějaký jiný okamžik, který by byl teda, protože těch bylo víc, kdy nesochali, kdy byli čistě prostě reflexní tým a dělali to reflektování, tak byl nějakej okamžik takovej důležitěj?

Nevím, pro mě jste byli asi nejvíc důležitý vy, nenapadá mně nic.

Nevystupuje, tak nevystupuje, to nic. On by mohl být i negativní teda, ale spíš asi jako důležitěj je spíš asi nějakej jako dobrej, pozitivní.

Jako věřila jsem v to, že to má smysl pořád ten reflexní tým.

A podle čeho jste věřila?

Protože jsem vám důvěřovala.

Kvůli nám.

Že to je potřeba k vaší práci no.

A nikdy se vám nestalo, že byste o tom zapochybovala, tak oni tady sedí jako hrušky celou dobu.

Ze začátku no, čím míň jsem vás znala, dokavad' jakoby vlastně jsem neznala ani vás, ani je, tak jsem nevěděla co, až postupně vlastně, jak jsem si s váma vytvořila nějakej vztah, tak pak teprve jsem začala důvěřovat tomu, že i oni mají nějaký smysl.

A pak, když mluvili, když byla ta otevřená reflexe a vy jste je slyšela?

Tak to bylo příjemný, ale to bylo málo no, to nebylo moc asi na začátku ani.

A toho byste chtěla víc, tohohle?

Víc, víc tý otevřený, to bylo příjemný no.

Toho byste chtěla víc?

No, klidně každý sezení.

Takže když byste to mohla, to je zase zpátky k té otázce, co byste potřebovala jinak, tak mohlo by to být tak, že byste chtěla vždycky otevřenou reflexi?

Jo, asi až po nějaký době no, nevím, i když možná ten vztah by se utvářel líp i na začátku, že jo a hlavně s tou komunikací aspoň na začátku s nějakým představením se, co kdo je, protože my jsme vlastně o nich vůbec nic nevěděli, my jsme si vlastně akorát mysleli, že to jsou nějaký psychiatři a já nevím co a teď jsme nevěděli, co od nich můžeme očekávat.

Co si myslíte o myšlence reflexe jako takový?

Že má smysl, protože vlastně pomáhá vlastně ujasňovat si myšlenky, dělá nějaký náhled.

Když se dobře vede, tak jo.

Jo, určitě je to pozitivní jediné reflexe, pokud teda člověk chce spolupracovat, že jo, pokud nechce, tak mu to je asi jedno.

Když je ta vůle, tak to pomáhá k tomu dělat náhledy.

Ale já si myslím, že i když člověk jako vůli nemá, že mu to něco dá ta reflexe, protože to opravdu potřebuje i člověk, který spolupracovat nechce to ocenění, to je příjemný pro každého člověka.

Takže to může zapůsobit, i když nechce.

No, protože to vlastně na mně působilo od začátku nejvíc, myslím si, že tou reflexí jsem si k vám vytvořila právě ten vztah, protože ze začátku mi to přišlo hrozně divný, když jsem sem chodila, že se mě pořád na něco ptáte, říkám, ježiš, ty jsou divný, ty mají pořád takový otázky a vlastně pak vlastně, když jsem zjistila, že na konci mě oceníte, že tam proběhne nějaká naděje a něco, tak prostě jsem se na to začala těšit a ty otázky už mi tak nepřišly tak blbý.

Dobře, směřovaly k tomu dobrému konci.

Jo.

A co si ještě, Kláro, pamatujete z té reflexe, to ocenění, naděje jste teď řekla, ještě něco tam bylo, co bylo součástí té reflexe?

Zamyšlení se nad tím, co člověk dělá špatně, že opravdu měl člověk pak možnost přemýšlet o tom, jestli ty věci, který dělá, dělá tak správně nebo ne správně, ale jestli to tak chce dělat nebo nechce dělat, bylo to vždycky na jeho uvážení, bylo to na nějaký možnosti volby, ale vždycky to prostě někam nasměrovalo pozitivně, mně to teda vždycky ohromně jako pomohlo no.

To je dobře. Vzpomněla byste si, Kláro, jak jste dostali informaci o tom, že tady pracujeme s reflexním týmem?

To bylo úplně na začátku. To jste nám říkali.

Co vám běželo hlavou tenkrát?

Co po nás budou chtít.

Tak to je zvědavost nebo nedůvěra?

Nedůvěra možná spíš.

Spíš nedůvěra.

No ale tak jako ze začátku možná i zvědavost no, protože člověk ze začátku nevěděl, možná obojí, protože člověk byl zvědavěj, protože vlastně měl nějaký očekávání, pak jestli se naplnilo nebo nenaplnilo, ale zase jako se člověk pak ujistil, že vlastně oni sedí, nevstávají, neohrožují, takže jako když pak právě začali sochat, tak to bylo pak jako horší, ale zase se člověk pak sblížil no, nevěděli jsme co no.

Seděj, nevstávaj, nehýbou se, to je hezký, tak se dali jako vydržet.

No a v dálce hodně, že nebyli moc blízko, že ten odstup tam byl, že vlastně vy jste byli ještě mezi vždycky, takže vlastně tam byla nějaká zábrana, kdyby něco.

Kdyby náhodou vstali.

No právě.

No tak to muselo být hodně jako, vy jste nevěděli vůbec, do čeho jdete, co váš čeká.

Ne.

I když jste dostali tu informaci, že tu nějaký budou, že jo, že se s nima pak poradíme, tak asi mohla převládat zvědavost s takovou jako ostrážitostí nebo s takovým údivem, co to je.

No, jako že jsme vůbec nevěděli co, že možná by stálo za to víc jako to rozvést, víc vysvětlit, jsou to ty a ty, budou dělat to a to, nebudou dělat tohle, budou dělat tamto, budou jenom sedět, protože člověk to neví co.

Jasně a to už je zase k tomu, že kdybychom věnovali víc tomu představení, tak by se to vyplatilo, že ...

Dvě minuty věnovat prostě...

Že by byl klid větší, váš klid.

No, to seznámení, si myslím, že jako je důležitý.

Bezva. A posleďte otázka, Kláro, kdybyste byla ředitelkou rodinné terapie, tady ředitelkou, tady rodinné terapie nebo někde jinde, kdekoliv, chtěla byste si zařídit, měla byste hodně peněz a chtěla byste si zařídit rodinno-terapeutický centrum, chtěla byste, aby tam chodilo hodně rodin a aby byly hodně spokojené, o to vám jde, aby byly spokojené, aby jich tam chodilo hodně, tak jaký byste udělala rozhodnutí o reflexním týmu? Ano nebo ne?

Ano, určitě ano, teď už jako co vím, co to obnáší, teda nevím moc jako pořad, ale myslím si, že to má smysl, ale rozhodně bych to trošku upravila, trošku změnila asi ten kontakt s nima.

A teď si to potřebuju ověřit, abych to jako nepřekroutila, vy jste řekla, vím, co to obnáší a znamená to, že už víte, že se to dá jako přežít, že se na to dá zvyknout, že se to dá přežít...

A že to má smysl.

A že to má smysl, že to teda i něco přináší.

Přináší, určitě.

Například ty ocenění nebo že se můžou zapojit.

Jiný názory, že jo, protože víc lidí víc ví.

A to jste zažila tady, že jste slyšela od nich jiný názory a tak?

No, jakože každéj vlastně to trošku jinak viděl z jinýho pohledu, že nás kolikrát neznali a viděli to úplně jinak a každéj si všímal jiných věcí, prostě každýho zaujalo něco jinýho, někdo se soustředil, já nevím, na co, prostě bylo to rozdílný no.

Jasně a to je moc hezký, jak jste říkala na začátku, že to vlastně taky rozšiřovalo ten terapeutický tým, že ti terapeuti přeci jenom taky už vás znají a všímají si třeba pořád stejně dokola některých věcí.

Že oni to viděli jinak no, ze širšího pohledu.

A tam jak přišli čerstvý, nový, nově k tý situaci...

Nevěděli vůbec, neznali nás.

No, přesně tak, že mohli mít zajímavý nový postřehy.

To jo no.

Takže byste řekla, že jo.

Určitě.

A zakomponovala byste všechny ty změny, novoty, o kterých jsme tady mluvily.

Vysvětlení, určitě no.

Trošku víc.

Trošku víc vztahový jakoby na základě nějakýho seznámení no, na začátku určitě.

Kolik byste dávala lidí do týmu, kdybyste byla ten ředitel?

To bych určitě rozhodovala podle toho, co se bude řešit, že bych nejdřív určitě nechala jenom ty terapeuty, aby se ty lidi nebáli, pak bych vlastně se zeptala na to, s čím přicházejí.

Zjistila teda, o čem se bude mluvit.

A teprve potom bych vyzvala ten tým, který bych představila s tím, že oni by si pak teda sedli a dělali by tu svojí, plnili by tu svojí roli, ale už by to bylo trošku jinak nastavený no.

Rozumím, a když by to téma bylo teda intimní?

Tak by měl ten člověk možnost říct jako, že třeba si to nepřeje anebo teda, když by to bylo nutný, tak třeba jednoho člověka a třeba měl možnost volby, kterého člověka.

To není nutný, není nutný, vy jste to zažila, že to jde bez týmu, terapie se dá dělat bez týmu. Můžou reflektovat ti terapeuti jenom spolu, je to chudší, ale jde to.

Právě no.

Ale jestliže se to vyplatí, že pak může být otevřenost a může se jít víc k věci, tak to asi...

No ale zase je fakt to, že když já bych třeba měla tu možnost od začátku to víc rozhodovat, takže bych vás asi hodně ochudila o ten tým.

Ted' jestli nás nebo vás.

No asi oboje, že jo, že možná by si pak člověk třeba uvědomil, aha, třeba 10x by je tady neměl, pak by mu to začalo chybět, ale aby vůbec poznal, co ten reflexní tým mu dá, takže ono je to docela asi složitý, protože...

Ted' jste teda, Kláro, objevila chytrou věc, že kdybychom to nechali na těch lidech, tak by oni možná zcela z přirozený jakoby...

Strachu.

Strachu, říkali nenene, nechceme, nechceme...

A ochudili by se o to, co oni jim dávají no.

Přesně tak.

Takže možná třeba prvních pět sezení reflexní tým a pak teprve nějaký rozhodnutí, aby oni věděli už, s čím ten reflexní tým přichází, dát jim možnost i otevřený reflexe, aby viděli obě dvě možnosti, jak to probíhá a pak jim dát třeba možnost volby, že třeba teda můžou se rozhodnout...

Aby už oni věděli, že jim to taky něco může přinést, aby ten zážitek měli.

No, protože jako pak jako je fakt, že mně by to ochudilo hodně no.

Máte pravdu a vy byste určitě říkala, nenene a tím pádem byste se k tomu vůbec nedostala.

Já jo no a pak by mě to třeba mrzelo nebo bych ani nevěděla.

To byste nevěděla, ale dneska když máte tohle to, tak víte, že to k něčemu bylo.

Takže je to složitý no.

Takže možná trošku tý direktivity, že to tam dáme, i když to bolí.

Je to asi nutný ty hranice tam mít takhle nastavený, ale na začátku určitě to představení aspoň no a aby ty lidi věděli, já nevím, po nějaký době prostě, že mají možnost říct, že třeba by chtěli, nevím no, možná, že je dobrý, když se k tomu člověk propracuje sám no k tý odvaze komunikovat s tím terapeutem.

Vy jste to zažila.

Jo, protože jako i to je posun, že jo, takže jako možná, že je dobrý to nechat na tom člověku.

Když člověk potřebuje, tak si potom řekne.

No když se odváží.

Tím se taky hodně jako změní, hodně naučí.

No, komunikovat s někým cizím.

Nebo se za sebe prosadit.

Že může, protože jako, když to nikdy nikdo nezažije, tak ani neví, že si to může dovolit.

To je pravda.

No takže asi jenom možná spíš je představit a víc říct, co mají za smysl tady.

A víc otevřený reflexe.

A víc otevřený reflexe.

Pamatuju si to. Dobře Kláro, děkuju, úžasný. To se tak jako vyrodilo, porodilo jako, jsem dostala takovej tvar, ale tohle to je právě strašně důležitý, protože vy máte tu zkušenost, že vy o tom už umíte přemýšlet jako, to já bych tady bejvala udělala tohle a to bych zase neměla tohle, to je super no.

Že to bylo důležitý no, je to dobrý no.

Tak děkuju.

Není zač.

Zvládly jsme 41 minut.

Příloha č. IX: Radka (Interview č. 9)

Tak pojedu podle těch otázek, doufám, že to pro vás nebude moc těžký, protože kolik je to už roků, co jste skončili rodinnou?

Tak dva, tři, jak dlouho chodím sem? Rok a chodili jsme, když Áně bylo 13 let, takže 3 roky.

Takže snad budete mít ještě v paměti něco.

Snad jo.

Prostě co se vybaví, to budeme vědět. Věděla byste tak pocitově, kolik jste měli sezení rodinné terapie, kolik toho bylo?

Pocitově si myslím tak do deseti.

A byl přítomen reflexní tým?

Byl.

Vždycky nebo někdy?

Já bych řekla, že skoro vždycky.

Fakt?

Protože my jsme chodili vlastně vždycky ve čtvrtek.

Já si to vůbec nepamatuju.

A myslím si, že byl, jako na 100 % to určitě nevím, ale řekla bych, že z větší části určitě byl.

Tak se zeptám takhle, máte vzpomínku, že jste někdy byli s těma terapeutama jenom sami s námi, že jsme měli takový intimní, že jsme byli jenom čtyři?

No, já si to nevybavuju, já totiž nevím, jestli, já jsem ten reflexní tým ani pořádně nevnímala totiž, já ze začátku, když jako by byl, tak jsem je vnímala, ale já už jsem pak ani o nich jako v uvozovkách nevěděla, já jsem je prostě přestala vnímat, ale myslím si, že tu vždy byli, opravdu bych řekla, že skoro vždy.

To jsem zvědavá, co o nich budete říkat teda, když jste je ani nevnímala, já jsem hrozně zvědavá. Funguje to tak, že v nějakou chvíli se terapeuti radí s tím reflexním týmem, to tak bylo, že se radili, třeba rodinu pošlou na chodbu a nebo dokonce před tou rodinou se jakoby baví, radí a potom dají nějaký poselství nakonec.

Já si spíš myslím, že jsme na chodbu chodili až vždycky po ukončení, že jste se radili až potom, je to možný?

Taky, ale ještě by mohlo být, že vás ti terapeuti pošlou na chodbu, poradí se s tím týmem, pak se vrátíte zpátky a oni něco řeknou, třeba řeknou, tak jsme se poradili a dáme vám tenhle domácí úkol.

To je možný, že se stalo, ale ruku do ohně, ale jo, asi jo, protože nám tam vyprávěli potom něco, akorát nevím, jestli to bylo, vlastně vždycky, když se ta terapie ukončila a vrátili jsme se zpátky a říkali nám to nebo v průběhu, to nevím, ale že nám ten reflexní tým nějaký pocity nebo to říkal, to určitě ano, ale nevím kdy, to si nepamatuju, to nevím.

Jasně, a že by někdy ten reflexní tým mluvil jako před vámi, otevřeně o vás, že bychom si povídali s nima o vás před vámi, to jsme dělali nebo nedělali?

Já si to nepamatuju, to nevím.

To byste si možná zapamatovala, kdyby něco jste tam zaslechla jako.

To by muselo být asi hodně výrazný, abych si to pamatovala.

Kdy jste vůbec tak zaznamenala ten reflexní tým jako důležitý?

Jako důležitý mně přišel vždycky v určitých situacích, kdy vlastně nám ukazovali určitý věci, v tu chvíli pro mě byli důležitý, protože my jsme něco řešili a vy jste nám třeba pak řekli a teď si vyberte toho a toho a v tu chvíli pro mě byli velmi důležitý, protože já jsem tam viděla vlastně sama sebe, dá se říct.

Jo, vy jste si je mohli, vy jste je používali jako své zástupce do nějaký situace.

Ano a v tu chvíli pro mě byli důležitý.

Že vám pomohli to jako uvidět, zahlídnout, ztvárnit, zprostředkovat.

Ano a musím říct, že já už jsem těch terapií poměrně absolvovala dost a tyhle ty reflexní týmy pro mě byly opravdu suprový, protože třeba, jak s váma zažívám určitý situace, kdy něco děláme, tak vlastně tohle to byl jakoby zástupce, kdy pro mě to bylo fakt důležitý a hodně mi to dávalo, že jsem ty situace viděla jinak.

Takže hlavně, když jste je mohla teda použít jakoby při tý práci s tím tělem a někam postavit a oni mluvili v tý chvíli nebo nemluvili?

Já si myslím, že ano.

Jako máte vzpomínku takovou důležitou?

Já si pamatuju jednu takovou brejlatou paní, která tenkrát mi dělala nějakýho zástupce, já nevím v čem a vím, že mi povídala takový věci, že mně to třeba zaráželo, ale jako co, to už si taky nepamatuju, ale vím, že si jí pamatuju tu paní, tu paní speciálně, vím, že byla starší, brejlatá, taková už jakoby, mně přišla, že jsem se divila, že jsem si ji vybrala, že jsem si nevybrala nějakou mladou, přišla mi taková jakoby v uvozovkách myška a to si pamatuju.

A ona říkala věci a vy jste koukala a to bylo teda jaký?

Já nevím, co mi říkala.

Jako překvapení spíš příjemný nebo spíš zarážející, nepříjemný?

Tak ne vždycky to je příjemný, co povídají ty lidi, to prostě spíš většinou bych řekla, že to je nepříjemný, ale spíš že jsem toho jakoby byla pozorovatelem, že jsem to mohla vidět jako, přeci jenom, když jsem to já, tak já se nevidím, že jo a když pak vlastně by ta paní hrála tenkrát mně, tak se člověk vidí a někdy je to fakt děsivý jakoby jo.

A trefila se, měla jste pocit, že...

Já si myslím, že se trefili vždycky. Já si nepamatuju někdy, kdy by reflexní tým jakoby něco zastupoval, že by prostě byl mimo mísu.

Takže vám to sedělo prostě, i když to bylo někdy nepříjemný, tak vám to jako sedělo.

Ano, vždycky mi seděli.

Tak to chápu, že to mělo velký smysl a přínos.

Jako určitě, já jsem docela i byla ráda, protože já jsem ty reflexní týmy podle mě měla, už párkrát jsem je asi někde zažila, vůbec nevím kde a vím, že jsme tenkrát, že jsem i jako chtěla, aby u toho vlastně byli, proto jsme si vybírali, myslím, že to byly čtvrtky teda, ale to si nejsem úplně jistá, to bych taky kecala, ale pro mě byli opravdu důležití a vím, že jsem je vlastně, když tady byli a mluvila jsem vlastně s terapeutama, že v tu chvíli já je ani fakt nevnímala, takže oni jakoby mohli sledovat, co chtěli bez toho, aniž by mně ovlivňovali.

Aha, to je zajímavý, tak jako vy říkáte, někdy byli neviditelný a vůbec jakoby tu nebyli a když potom teda jsme je využívali, tak byli užiteční, dokázali teda být i neviditelný, nerušivý.

No jako mně nerušili nikdy, já neměla pocit jakoby, že by mně rušili, já je opravdu nevnímala.

To je hezký a kolik jich tak bývalo?

Já si myslím, že tak kolem tří, někdy víc.

Takže slušný tým.

No.

Pěknej, pár lidí tu bylo. Střídali se?

Nebyli pravidelně stejní nebo si aspoň nevybavuju, že by byli stejní, myslím, že jsme měli jiný, ale jako, kdybyste mi ty tváře ukázala, tak je nepoznám, to nevím.

A jak jste to chápala, proč oni tam jsou, jak jste tomu rozuměla, jako co tady dělají?

No já jsem to chápala tak za první, že se tím učí a za druhý, že víc očí víc vidí, takže ono víc názorů, jako každé podle mě vidí něco jinýho a soustředí se na určitéj jinej okamžik, takže jako když je člověk s jedním člověkem, vidí jedno, když jsou dva, už prostě vidí různý věci a z jiných úhlů a pohledů.

To jo, to sedí. To je takový přirozený, to je pravda. A my jsme vám to nějak říkali, jak to bude, jak jste se o tom dozvěděla, že pracujeme touthle metodou, že tady máme reflexní tým?

To nevím, jak jsem se dozvěděla, to nevím, ale asi, když jsme sem začali chodit, tak si myslím, že jste nám to říkali a podle mě jste se nás i ptali, protože mám pocit, že když jsme přišli na nějaký to setkání, že tady byli a vy jste se nás ptali, jestli tady můžou být, jestli nám vadí nebo nevadí a zůstali tady.

A to bylo jaký, to bylo jaký tohle? Vy jste měli teda to rozhodnout.

Já už jsem to asi zažila, protože já když jste se nás ptali, tak mně to ani nepřišlo, myslím si, že možná Milan tenkrát z toho měl třeba divný pocity, ale pro mě už to bylo přirozený, protože já vím, že to pak nevnímám, takže já už jsem to tady někdy musela zažít v něčem, nevím v čem, možná

asi to nebylo třeba, když jsem chodila na tu terapii s dětma nebo nevím, prostě zažila jsem to už, nepřišlo mi to divný, protože vím, že jsme se o tom bavili s Milanem a že jsem mu i říkala, že prostě jsem pak ty lidi vůbec nevnímala, že mně nerušili.

Bezvadný, že jste měla tu zkušenost, hezky, no ale přesto, i když slyším, že to mělo spoustu přínosů, nějaký zápory?

Já tam zápory jakoby nevidím, pro mě to nebylo vůbec v ničem záporný, já jsem tam fakt žádný zápor neviděla, nevnímala.

Tak já zkusím jo, třeba, že jich bylo moc nebo málo nebo byli moc tichý nebo moc starý nebo samý ženský, něco prostě, že se střídali furt.

Ale mně to opravdu nevadilo, já jsem neřešila ani počet, ani věkovou skupinu, ani jestli tam jsou ženský nebo mužský, mně to opravdu nevadilo, já jsem neměla pocit vůbec, že by mně nějakým způsobem na nich něco vadilo, neovlivňovalo mně to, nevadili mi.

Vy jste k nim seděla zády nebo jste na ně koukala?

Ne, tamhle byli. Podle mě jsem seděla tady.

Tak jste na ně úplně koukala.

Myslím si, že tam byli no, já nevím proč, já si myslím, že jsem seděla tady, ale to bych zase docela kecala ale, teď já musím popřemýšlet, ono už je to taky...

My někdy jsme pracovali i v tý druhý místnosti u Jaroslava a tam byste je potom měla, myslím, takhle.

Ano, tam byl věšák, že jo, po levý straně. Tam byli taky, to je pravda, tam jsme seděli na tom, jsme seděli Milan, já a vy jste seděla tady a tady seděl Jaroslav a oni byli po levý straně, to je pravda.

Že jste je měla takhle jakoby vlevo od sebe.

To je pravda, prostě mi nevadili.

No tak žádnéj zápor.

Ne.

Dobře, teď teda v tom případě tahle otázka bude...

Jedinej zápor, který by mě napad, ale já si fakt totiž myslím, že byli skoro na všech setkáních, ale já si tím nejsem úplně na 100 % jistá, takže v případě, že nebyli, tak by mi tam chyběli, to je jediný.

Já vím, že teďka chodíte na rodinnou terapii, máte tam reflexní tým?

Nemáme, ale chybí mi.

Fakt jo?

No.

A dělají tam ty terapeutky reflexi?

Dělají, dělají, ale není to podle mě v takový míře, jako když ten reflexní tým je.

To je senzační, že máme takhle srovnání.

A víte proč?

No řekněte.

No protože jsou tam dvě terapeutky a většinou ta rodina se neskládá jenom ze dvou členů, takže ony musí použít i většinou jakoby nás, dá se říct.

Jo na tu stavbu.

Na tu stavbu.

Na sochy.

Ano a mně tam prostě v tomto případě mi tam chybí, protože to srovnání, když jsem chodila s tím Milanem a ten reflexní tým tady byl, tak jsem měla dle mého názoru větší možnosti, bych řekla.

To chápu a to říkáte, že se používá reflexní tým při tom sochání a pak je obrovská výhoda, že ten reflexní tým vám dá vlastně tu reflexi z toho, jak to zažíval v tý soše, to je to, co vy jste vyhmátla, že to je strašně cenný, že vám někdo dá tu zprávu, tu reflexi z toho, hele, já jsem se tam cítil takhle nebo já bych potřeboval tohle na tom místě, což když teda tady si tam musíte stoupnout vy, tak o tohle to je to samozřejmě chudší.

No protože já si myslím na jednu stranu, já samozřejmě, když si tam stoupnu, tak ty pocity říkám a vyjadřuju se k tomu nějakým způsobem, ale na druhou stranu, když bych seděla a někdo tam za mě bude, tak já se uvidím, já si totiž myslím, že se mění obličej, že prostě člověk může být i kamenný.

A vy uvidíte ten obrázek, ten na vás nějak dýchne, něco vám řekne.

Ano a to je strašně znát, protože já si vzpomínám, když jsem viděla jednu konstelaci, ale to nebylo tady, ale to jsem viděla u Jitky a já jsem se sama sebe lekla tenkrát, protože...

Někdo vás stál.

Jo, někdo mně stál a já jsem vlastně se furt usmívala a furt všechno bylo perfektní, úžasný a já jsem se tam tak viděla a to bylo hrozně děsivý pro mě a já v tu chvíli jsem to přestala dělat.

Pochopila a změnila, aha.

Že jsem si začala už i říkat, že nemusím být vždy vysmátá, že nemusí být všechno v pořádku a to pro mě bylo tenkrát hodně důležitý a ty reflexní týmy mi prostě dávají to samý.

Ty reflexní týmy umožňují, že vy můžete, když se s tím tak pracuje, rozumím, no a teď ty terapeutky, který máte a který nemají reflexní tým, tak ony dělají na tý rodinný terapii před koncem nějakou přestávku, pošlou vás třeba na chodbu, poradí se a pak vy přijdete a ony vám řeknou?

Někdy ano, někdy ne, záleží na tom, někdy odejdou jakoby mimo tu místnost.

Ony dvě?

Ony dvě.

Poradí se?

Poradí se a pak se vrátí třeba s nějakým úkolem a někdy jsem měla pocit, že ani neodcházely.

A že si to říkaly před vámi?

No. Myslím si, že jo, že není úplně pravidlo, že by pokaždý odešly.

Přesně tak, to říkáte dobře, když zůstanou a baví se třeba o tom, by řekly, no tak dneska jsme viděly tohle, tohle a kam bychom to chtěly vést a co si o tom myslím, takhle to jakoby probírají, vlastně reflektují to, co probíhalo, tak tomu se říká otevřená reflexe, že to je před vámi a když ony odejdou nebo tak, tak tomu se říká uzavřená reflexe a co je pro vás zajímavější? Co si o tom myslíte o těchto jakoby možnostech? Zažila jste obě.

Zažila jsem obě a tak mně nevadí, abych pravdu řekla, ani jedna, jakoby když se před náma baví, když já si zase na druhou stranu myslím, že když ony odejdou, tak si toho můžou třeba víc jakoby říct, co my ani slyšet třeba nemusíme v uvozovkách. Já nevím, jestli je možný, aby když máte tu otevřenou reflexi, jestli opravdu si můžete říct všechno to, co si můžete říct, když odejdete, protože když odejdete, tak některý, nevím, tak já to беру sama jakoby za sebe, tak prostě řeknu věci, který bych třeba já před tou rodinou neřekla, třeba bych si řekla, tahle ta je kamenná a nejsem si jistá, že by se tohle mělo říkat třeba před těma lidma, nevím, to je můj pocit.

Jo, že to jakoby má omezení.

Ano.

Když jsem chtěla říct, no ta se furt hihňá, ta má tu masku hihňací, ale že jo nenajdu slova, jak to říct, takhle to nejde, protože přeci je slušnost, že mě to jako omezí jako terapeuta.

Myslím si, že ano.

Takže byste radši dopřála terapeutům tu uzavřenou, aby to mohli pustit jako naplno.

Tak, jak si to opravdu myslí na plnou pusu s tím, že z toho vytvoří něco, co nám potom jakoby řeknou.

A proč byste teda jim tohle dopřála?

No já bych to nedopřála ani tak jim jako nám.

A proč?

Protože si myslím, že to je otevřenější.

Když je to uzavřený.

No myslím, že ano.

Že když je to schovaný, že oni budou otevřenější.

Ano.

To je zajímavější názor, zajímavý. A proč by se neměli snažit, aby byli úplně otevřený před vámi?

No to oni se samozřejmě snažit můžou, ale myslím si, že určitý věci, já nevím, jak to víc, no, přeci jí nebudu říkat, že je blbá v uvozovkách, když já si to můžu říct v soukromí, ale něco se s tím dá jakoby v uvozovkách dělat nebo, rozumíte mi nebo nevím, jak to jinak říct.

Chci, prostě vidím, tohle dělají furt blbě, tohle oni dělají furt blbě a myslíte, že by to bylo těžký.

Jako dle mého názoru si myslím, že jakoby to v uvozovkách to otevřenější, když vy jste schovaný, tý rodině možná může pomoci víc.

Že to může být efektivnější.

Ano, ale jako nevím, to je můj názor.

To je zajímavější názor, samozřejmě.

Já to takhle vnímám.

Že ony zřejmě obě ty varianty mají něco, obě mají něco. Co říkáte tý, když jsou teda oni před vámi? Protože pozor, teďka mě napadlo, když se baví oni před vámi, tak to vypadá, jakoby vlastně jste cejtla, že se nějak krotí.

Ne, že se krotí, ale mně třeba bylo hloupý to poslouchat.

Aha.

Mně to přišlo v tu chvíli tím, že si jakoby řešíte vlastně něco, co se týká nás, tak mě v tu chvíli, jako mně už to pak nevadilo, já jsem si zvykla, jo, ale vím, že ze začátku mi přišlo prostě hloupý vás poslouchat.

Ale když to chtějí ti terapeuti, když to tak jako...

To já samozřejmě věřím.

Že to nedělají schválně vlastně.

To určitě ano, ale je pravda, že ze začátku mi to přišlo fakt takový hloupý, jakože jsem si říkala, takhle cizí hovory poslouchat, prostě v tu chvíli vím, že mě to napadlo mnohokrát.

To je zajímavý, ale ještě když k tomu přičtu to, že vlastně si myslíte, že když byste tam nebyli, že by mohli mluvit otevřeněji, že by to bylo jako rychlejší, tak jestli je to pro vás jako uvěřitelný, co tam vlastně říkají.

No já tam chodím proto, abych se někam hejbla, takže pro mě to uvěřitelný je.

I když mluví před váma a nemůžou mluvit tak jako, jenom, že to jde pomaleji teda.

No myslím si, že jo, ale tak třeba ne, jako člověk neví.

No to se ani nedovíte. Jsou to dva způsoby a každé má něco a je hrozně zajímavý...

Tak ono asi taky záleží na tom, co se tam zrovna v současný nebo v tý daný chvíli řeší, jaký ty témata jsou prostě vážný, nevážný, pokud je to něco nevážného a tak si myslím, že to může být prospěšný, ale pokud je to něco prostě už hodně hlubokýho, tak si myslím, že prostě mi to, jako vím, že chodí někdy, že mi to...

Že je fér si na to vzít ten prostor.

Ano.

Dobře. Takže vás neuráží ani jedno a necítíte se tím odmítnutá, že byste si říkala, já, tak teď je to s náma teda, teď už jsou v koncích.

Ne, to mně nikdy nenapadlo.

Nikdy.

Já jsem to prostě většinou nebo většinou, já to vždycky беру tak, že se potřebují poradit a sdělit si ty názory.

Že jdou pracovat vlastně, jdou pracovat.

Vlastně ano.

Jdou pracovat, jdou to vymyslet.

Ano.

Je to pravda.

Je a taky vím, že jsem zjistila, že mně třeba na tý rodinný terapii, jako když je ta rodinná terapie, že mně vyhovuje, když je zástupce mužský a ženský strany.

Ten pár.

Ano.

To chápu.

A to si myslím, že je velmi dobrý.

A vy máte možnost, že jste zažila oboje, že jo.

Ano. I když vím, že Martina s Vendulou, že si myslím, že Vendula spíš zastává tu mužskou stránku.

Taky si myslím.

Nebo to tak jako pociťuju a Martina tu ženskou, ale přesto vím, že jsem zažila vás s Jardou a prostě ten mužský element v tý párový terapii, si myslím, nebo v tý rodinný je úplně perfektní.

To je hezký, no to je pravda, bohužel jich je málo, v psychologii je prostě málo chlapů.

To věřím.

A v reflexním týmu tam jich je ještě míň.

Tam jich je hodně, já mám pocit, že tam moc ani chlapi nebyli.

Že ne?

Většinou ne, jako myslím si, že jsme měli chlapa, myslím si, že ano, ale většinou podle mě byly ženský.

Když se zeptám, co byste potřebovala jinak s tím reflexním týmem, tak mně napadá, jestli by první taky, jestli bychom tam rovnou nemohli přiřadit to, že by v reflexním týmu mohli být chlapi i ty třeba, že by se tam víc hodili.

Jako v případě určitých zástupných rolí, tak si myslím, že se líp vybírá, jakoby když si chlap půjde vybrat za to, ale já tím, že už jsem těch

konstelací viděla hodně, tak vím, že bych si klidně za toho chlapa třeba dokázala vybrat ženskou, ale je pravda, když mi někdo řekne, že si mám vybrat tátu, tak ze ženských se vybírá podle mého soudu hůř.

I podle mého soudu.

Jako vyberu si, určitě ano, ale pokud se tam staví rodina jako celek a je tam máma, táta a blablaba, tak vybíral by se mi líp, kdyby tam samozřejmě ten zástupce mužský byl, ale oni moc nejezdí ani na ty konstelace, i když já se teď setkávám, že jich tam začíná být dost docela, ale to asi určitě, to možná je pravda, ale jako já s tím problémem jakoby nemám, já si dokážu vybrat.

No tak zkuste říci, co byste potřebovala jinak s těma reflexními týmy, kdybyste to mohla prostě vylepšit?

Kdybych to mohla vylepšit, tak určitě zástupce žen i mužů.

Co ještě?

No, možná třeba by mohli být třeba tak kolem pěti a víc.

Takže ještě větší reflexní týmy.

Ano, protože si myslím, že se s tím líp pracuje.

Že to bude ještě víc hlav, víc možností, jak ty lidi použít.

Ano.

Víc lidí vám bude k dispozici, to je hodně moudrý.

To si myslím, že ano, tak to asi bych klidně, na zlepšení bych řekla, zástupce mužský a ženský role nebo muže a ženy a vlastně pět a víc.

Přemyslím, teď mě napadlo, kdyby s vámi přišel Milan a děti a byl tady šestičlenný reflexní tým, co myslíte, jak by to na ně působilo?

Já si myslím, že kdyby možná s tím neměli zkušenosti, že by je to třeba vyděsilo, to je možný, ale já s tím zkušenosti mám a mně by to asi nevyděsilo.

No to si taky říkám, právě mně napadlo, že by to mohlo být jiný, ale když si říkám prostě, jak by to měli asi ty ostatní lidi, třeba holky, který jsou teprve jako náctiletý.

A tak ono třeba možná by to šlo dělat tak, že se třeba začne se třema, protože to je takový množství, který si myslím, že nevádí ani těm, co nemají jakoby zkušenost s tím, ale potom, kdyby jich bylo pět, tak si myslím, že se nic nestane.

Možná by měli velmi brzo zkušenost jako vy, že je pro ně ten tým neviditelný vlastně, že neruší a naopak, když je třeba, tak je užitečný, možná by to bylo taky tak.

Ale jinak samozřejmě, ono když jsou tam pak tři a když se vlastně můžou i ti terapeuti třeba do toho zapojit, tak to taky jakoby je dobrý, tak to už vlastně taky máte nějakých pět lidí, dá se říct a já třeba musím říct, že bych se třeba hrozně ráda viděla, jak funguju teďko v tý rodině.

Nechat si to postavit.

No, já bych se ráda viděla, protože já si myslím, že se chovám prostě, že mně ty lidi vidí úplně jinak, než si myslím já, že pro mě by třeba tohle to

bylo úplně perfektní nebo mně třeba strašně dělá dobře, když si třeba jenom s váma ty pocity zažívám toho druhýho, jako jenom si to zažít z té druhý strany, to si myslím, že je úplně taky perfektní.

Vy hodně znáte o tom, o konstelacích, o sochání, vy hodně znáte, vy jste si sáhla na to, že vám to dává, že je to váš jako způsob, pro vás příjemnej a přínosnej a taky jsme asi nesochoali každou hodinu ne?

Ne, to určitě ne. To si myslím, že ne.

A týmy tam byly vždycky.

Podle mě tam byly.

A byly nějaký užitečný, i když se nesochoalo?

No já si myslím, že ano, protože poslouchaly. Poslouchaly, sledovaly a pak jste měli možnost to vlastně zkonzultovat všichni, že každý si mohl dát trošku do toho mlýna a to co vy jste třeba neviděli, měli možnost vidět oni, protože si myslím, že když vy to vedete, tak spoustu věcí vidět nemusíte.

No jasně. Přesně tak. Mají i jiný úhel, jiný to zorný pole. A mají odstup, nejsou v tom namočený, posluchači a pozorovatelé, dobrý postřeh. Dobře. Bezva. Co si myslíte o myšlence reflexe jako takový? Co si myslíte o reflexi?

No, myslím si, že je to velmi přínosný, na druhou stranu vím, že to není příjemný úplně vždycky a že vzít tu nepříjemnou stránku té reflexe je docela těžký, samozřejmě, že se líp poslouchá, že je někdo úžasnej a skvělej, než když si poslechne, že prostě dělá to a to, to je ale jenom o tom, že ty věci nejsou prostě příjemný.

Ta psychoterapie.

Ano. Já vím, že mi to prostě něco dává a vím, že mně to někam posouvá, ale jako, že by bylo příjemný poslouchat věci, který jsou mi nepříjemný, to bych byla asi blázen, že jo.

A nepříjemný ve smyslu jako že jsou jaký?

Ve smyslu jakoby, že člověk nechce poslouchat, že má takový chyby nebo že má takový problém nebo že dělá to a tak, ale já prostě vím, že to, co poslouchám, že prostě je založený na nějakým základě a že si to prostě ty lidi nevymýšlí.

To vypadá, jakoby tady byla taková velká jako otevřenost, že jste občas slyšela i něco prostě takovýho jako...

Nepříjemnýho. Tak já si myslím, že dost často slyším jakoby věci nebo nepříjemný nebo i když jsem zažívala třeba...

Těžký.

To prostě jsou věci, který nejsou příjemný jako, jestli někdo říká, že chodí na terapii a že to je příjemný, no tak to pak nejde ale do hloubky, to si myslím, že prostě ty věci jsou nepříjemný.

Že to nebude jenom samý hlazeníčko.

No to asi nebude, jako bylo by to samozřejmě hezký, ale asi o ničem.

Dobře, takže jako užitečný to shledáváte.

Jako já si myslím, že to je velmi užitečný, že to je akorát prostě těžký no.

To může být taky důvod, proč se někdy lidi ty reflexe jako vyhýbají, protože se nechtějí dívat jako na ty věci zpátky nebo si je nějak prohlížet.

Tak jako upřímně, kdo se chce dobrovolně dívat, jako zase na druhou stranu, ono to taky chce kus odvahy, protože to jsou věci, který prostě člověk má, ale jsou jeho součástí a ta součást prostě někdy bolí.

Bych docela řekla i velký kus odvahy. Tak poslední otázka, kdybyste měla být takový ředitel rodinné terapie, chtěla byste založit nějaký centrum, měla byste spoustu peněz, který byste chtěla investovat a chtěla byste založit centrum, kde by se dělala rodinná terapie, jaký byste udělala rozhodnutí o těch reflexních týmech, chtěla byste, aby tam chodilo hodně lidí, aby jim to hodně pomáhalo, jo.

No já bych je tam prostě nechala, já bych stála o ty reflexní týmy, protože si myslím, že jsou podstatnou a důležitou součástí toho.

I když byste to musela platit.

No kdybych to musela platit, tak samozřejmě je to otázka financí, ale kdybych to měla platit, tak místo pěti bych tam prostě dala tři.

Dobře, ale jakoby tu reflexi byste těm rodinám...

Dopřála.

I když teda vlastně platíte víc lidí.

No tak je to pro ty rodiny, že jo.

Byly by nějaký chvíle, kdybyste jim to nedala, nějaký, umíte si představit nějaký situace, kdyby se reflexní tým nehodil?

Když ono je to strašně těžký, protože svým způsobem člověk nikdy neví, co se v tom otevře nebo co se tam bude řešit a dát, nedát, to už je prostě vyšší moc, jestli tam ty lidi mají být nebo ne, protože někdy tam třeba fakt potřeba nejsou a opravdu poslouchají, ale tam je zase ta zpětná vazba, já bych jim to prostě dopřála, ale je pravda, že třeba někdy tam být nemusí, že to třeba není až tak důležitý, to se strašně těžko odhaduje, ale pro mě jakoby jsou tam důležitý.

To se skoro nestává, že by bylo takový téma, při kterým by nebylo co reflektovat, to se skoro nestává. Já jsem spíš myslela, jestli třeba můžou být nějaký hodně závažný témata nebo naopak témata jiným směrem, jako třeba intimní, že jestli třeba tohle si umíte představit, já vím, že vy jste to nezažili, že jsme neměli takovýhle témata, ale kdyby to šlo, jo, třeba přijde rodina s tím, že já nevím, pán nemá erekci prostě.

Já bych to asi řešila způsobem toho, že se prostě zeptáte.

Jestli chtějí nebo nechtějí?

Ano.

A vás jsme se ptali?

Nás jste se ptali.

A šlo to odmítnout?

Já si myslím, že to šlo odmítnout, já už jsem, víte co, já už se jako nebojím říct ne. Je třeba pravda, že dřív bych se třeba bála, já nevím, ale já už dneska jakoby, že už si myslím, co chci.

Ale někdo bojácnej teda by mohl mít potíže.

Když já si opravdu myslím, že to je jenom ten první impulz, když jste nám to tenkrát nabídli poprvé, tak vím, že jsem z toho taky měla zvláštní pocit, že prostě ještě někdo, ale ono tím, jak se ta terapie pak vedla, tak jsme fakt o nich nevěděli, takže já když už jsem, tak mně prostě fakt mi nevadí a je to dobrý.

Vy byste byla výbornej ředitel rodinný terapie, protože máte tuhle zkušenost a věřila byste, že se to takhle odehraje těm druhým lidem, že to je takhle možný.

Jako já prostě fakt jsem z toho nadšená, já bych na to nedala dopustit a nedám.

To je super, tak to jsem hrozně ráda, že jsem se vás zeptala, to jsem hrozně ráda, tak děkuju.

Není zač.

Příloha č. X: Saša (Interview č. 10)

Mám otázky napsané, takže pojedu podle těch otázek. Nebudu vám říkat jménem, takže budu trošku jako neslušná, vynechám to oslovení. Vzpomněla byste si, kolik proběhlo sezení, kolik máte za sebou sezení v rodinné terapii, pocitově, odhad?

Musím říct, že teda poměrně hodně, takže si nejsem jistá, bych řekla, že to je ke dvaceti.

To je dobře, to je dost, takže máte už docela poměrně jako zkušenost s rodinnou terapií, to je pro naše účely, pro účely toho výzkumu lepší než dva. Máte zkušenost, že byl někdy přítomen reflexní tým?

Ano, několikrát.

Takže z dvaceti asi tak kolikrát jako, když bychom dali, že dvacet jo?

Určitě 5x, nevím, jestli ještě třeba víc, ale já jsem potom odmítla už nadále, takže to bylo z mojí strany přerušeno.

A ten vývoj byl teda jakej, ten byl v tý dvacítce, když byste si vzpomněla, jak tam byli, jakože ze začátku tam třeba chodili.

Ze začátku to byla nějaká pauza, pak tam byli, pak byla, myslím, taky pauza a pak tam taky ještě byli, si myslím, že tam bylo jakoby ještě přerušeno.

A to, jak říkáte, že jste ho pak odmítla.

Ne, já jsem ho odmítla úplně na začátku, to bylo po tom prvním, že jsem si řekla, ne, že to odmítnu dopředu, to ne, ale měla jsem z toho určitý jako obavy a víceméně se mi jako naplnily, takže jsem potom vlastně to vyjádřila, když jsem měla tu možnost.

To je pro mě strašně důležitý, že vy jste věděla, že máte možnost to rozhodnout.

Ano, to jsem věděla od začátku, že teda, kdybych se tam necítila dobře, že je možnost toho odmítnutí, ale nechtěla jsem to teda zamítnout jako ještě předem, než to vyzkoušíme.

A nebyly to jenom takový jako planý řeči, bylo fakt možný toho využít a mohla jste to rozhodnout.

Ano.

Že vás poslechli ti terapeuti.

No, bylo to respektováno.

Nějak na vás nenaléhali, tak si rozmyslete nebo..

No tak jako cítila jsem, že by byli rádi, aby se to ještě vyzkoušelo, i proto jsme se vlastně nějak k tomu ještě jednou nebo 2x vrátili, ale pro mě vlastně to nebylo, já jsem se v tom necítila jako dobře s tím reflexním týmem, tak, jak to bylo postavený, takže potom to bylo jako respektováno.

Ten reflexní tým, jestli si vzpomenete, kolik to tak bylo lidí?

To bylo různý, pokaždý jiný počet, já mám pocit, že tam byli jednou třeba čtyři, jednou dva, jednou jeden, to prostě bylo pokaždý úplně jiný.

Hrálo to v tom nějakou roli tohle?

Ne.

Jestli byl jeden nebo čtyři lidi, to bylo jedno?

Ano, jako nepatrnou, nebylo to zásadní, samozřejmě je rozdíl, jestli jeden nebo dvacet, jakože, ale ne nějak zásadní, jestli tam byli dva nebo tři, tak to bych neviděla jako rozdíl.

A nebo kdyby se to ustálilo, OK, chci reflexní tým, ale jenom prostě jednoho nebo dva lidi, kdybyste si to mohla nějak nanominovat, jako jestli by tohle jako v tom...

Mně tam vadily jako zásadně jiné věci, takže asi by mi to úplně jako nepomohlo.

Někdy, sama dělám rodinnou terapii, takže to teďka využiju, někdy lidi odmítají reflexní tým ve chvílích, kdy mají takový témata, kdy mají témata, který jsou třeba obtížný řešit před hodně lidma nebo...

Tak to samozřejmě, že to v tom hraje roli, ale pro mě bylo asi zásadní, v čem jsem se necítila dobře, že tam sedí další lidi, o kterých já nic nevím, nejsou mi představení, nevím, co pracují, já jsem teda ještě taková, že jsem se vždycky na tyhle věci zeptala, ale cejtla jsem, že to tam jako nepatří, že oni mají být v pozadí a naopak mi tyhle věci jako nesdělovat, takže a v tom jako já nevím, kdo tam sedí, tak jsem se v tom opravdu necítila dobře, že jako pro mě by to bylo přijatelný, kdybychom seděli v jednom kruhu, společně s terapeutama, byli mi představení ty lidi, věděla bych, co je jejich profese, jestli jsou to studenti nebo jestli prostě pracují v tom týmu, byli by stálý a mohli bychom komunikovat i při té terapii, v podstatě jako, že bych to brala jenom jako rozšířenej ten tým těch terapeutů, pak bych neměla problém, ale s takovouhle jako anonymitou, to jsem se v tom opravdu necítila dobře no, protože aby ta terapie vlastně fungovala, tak to je to, na co jste narazila, člověk musí být jako otevřený a pak když tam jako se cítí být pozorovaný a vůbec nevím, tak to prostě nevyšlo.

A ještě jste teda řekla pro mě zajímavou věc, i jedna ta z těch jako věcí, který by pomohla, by byla, že by vystoupili z té anonymity a druhý, že by byli stálý, takže by se neproměňovali, že byste měli ty stejný lidi, by chodili.

Určitě, jednoznačně, protože to je podobný i jako s terapeutem, něco jinýho je, když máte stálýho terapeuta a něco jinýho je, když bych měla mít na každým sezení jinýho, že jo, prostě v tom je velký rozdíl.

To je pravda. Když tam teda 5x byli, teď se budu věnovat tomu zážitku, když tam byli, jak se radili, jestli se radili před vámi nebo jestli jste chodili na chodbu?

Bylo to tak i tak, někteří před námi, něco bylo domluvený před námi, něco bylo jakoby ze začátku na chodbě, ze začátku to bylo nějak na chodbě, potom i před námi a musím říct, že jako, když mluvili a vyjadřovali se k té terapii, tak s tím jsem nikdy jakoby neměla problém, to mi přišlo, že bylo, že dobře, ale jediné možná jako jeden malej problém, jako nikdy z nich nevzešlo něco, co by mi jako bylo nějak nepříjemný, že by se k tomu nějak vyjádřili, nějak to rozhodili nebo prostě úplně jako mimo mísu, to ne, to opravdu myslím, že to bylo vždycky, že to bylo nějak v souladu, ale jediné

jsem si říkala, že i tak to zabere teda nějaký prostor časový a vzhledem k tomu, že ta terapie má jako hodně omezený prostor, tak jsem měla pocit, že kdyby se pracovalo jenom s těma terapeutama, tak od nich ta zpětná vazba, protože ta zkušenost je mnohem větší, pracují s námi dlouhou dobu, že by to bylo silnější nebo přínosnější pro mě, že jsem tam trochu měla pocit, že jsou tam studenti, že je potřeba je zaučit, že je to víc pro ně než pro mě.

V tu chvíli, že je to pro ně čas a jim se věnuje, je přínos, je to pro ně.

Jo a s tím nemám z principu jako problém, kdyby to takhle bylo řečený, že tohle je ten účel, ale měla jsem pocit, že kdyby těch, nevím, jestli to třeba trvá čtvrt hodinu nebo 10 minut, kdyby tu zpětnou vazbu jsme dostali od těch samotných dvou terapeutů, takže bych já z toho vlastně získala pro sebe jako něco hodnotnějšího, už jenom tím, jak tam je za námi ta větší práce, že to prostě není jenom z toho vnějšího pohledu.

A to se někdy dělo, že když tam nebyl ten tým, že si terapeuti sami oni dva dali taky tu pauzu a dělali tu reflexi?

No vždycky jsme dostali, ano, na závěr.

Vždycky.

No, nebylo to nějak jako pauza, bych to řekla, ale vždycky jako to shrnutí jsme od nich na závěr dostali, ano.

A dělali to reflektování spolu, že řekli jako, my se teďka jakoby poradíme, i když tam byli jenom dva, normálně by to dělali s tím týmem, když tam ten tým není, takže by oni o vás se bavili, takhle reflektovali, to dělali tohle?

Ano.

To jste fakt zažili všechno. A byl teda rozdíl mezi tím, když to dělali oni, tak to bylo jako dobrý?

Jako přišlo mi to, ono to bylo jako oboje dobrý, ale přišlo mi to přínosnější, když to bylo od nich prostě o něco víc, protože tam vlastně byla ta, viděli do těch věcí hloubš, ne, že by to nebylo taky zajímavý slyšet někoho z venku, ale cítila jsem, že to je víc pro ně, než pro nás.

Co když jste byli na chodbě, když se radili, byli jste na chodbě, tak to bylo jaký ve srovnání tady s těma jinýma zkušenostma?

Tak já jsem víc ocenila, když to bylo před námi a trochu jsem si říkala, jestli to pro mě nebude nepříjemný, když budeme na chodbě, tak není to úplně jako příjemný, ale zase jako o nic nejde, takže jsem tak nějak neřešila, prostě jsem se na to povznesla, ale není to vlastně úplně příjemný, mnohem lepší bylo, když to proběhlo jako před námi.

Mnohem lepší a to z toho důvodu teda, že jednak jste měla možnost slyšet, co říkají a i z toho hlediska přínosu?

No i z toho hlediska jako přínosu bych řekla, že to je lepší před námi.

Taky?

No. My jsme potom samozřejmě jako slyšeli ten závěr, ale jinak jako mě to přišlo, já jsem jakoby pro tu otevřenost, že to je lepší prostě přijít takhle a slyšet, bylo to asi pro ně možná těžší, jsem si říkala, že pro ně je to třeba náročnější, ale já jsem za to byla jako ráda.

Já nevím o vaší rodině nic, to nevím, ale tak to řeknu takhle, někdy to je pro lidi těžký na tý chodbě být, protože taky v tý terapii se hodně to jako rozš'ourá prostě, se to takhle rozvíří, pak je s tím pošleme na chodbu a velmi často tam lidi jako, někdy se tam i pohádají, někdy tam sedí vlastně s tím tak jako sami, opuštěný a je tam takový dusno trochu.

Rozumím. Tak my jsme tam nějak jako těžký chvíle takhle jako v rámci rodiny neměli, to ne, ale jako, že tak vlastně nevíme co, jsme seděli, pozorovali se a čekali teda, že vlastně není v tu chvíli, máte pravdu v tom, že se nelze normálně bavit, že jo.

Že je to taková jakoby divná situace.

Taková divná situace to je přesně vystižený, jako že jsme to zvládli, že jsem se musela tak jako dostat trošku, že jsem si říkala, že budu nad věcí, že holt teda jsou v životě takový zvláštní situace, ale nebylo to přirozený, to jo, není to úplně, necejtí se tam člověk úplně dobře no.

No to jsem si myslela. Dobře. Tak teď to shrnu, kdybych dala otázku, jaký to pro vás bylo a jestli byste řekla klady i záporny toho teda přítomnosti reflexního týmu nebo tý možnosti, že tam může být, když to tak jako shrneme.

Tak ty klady jsem vnímala teda to, že jsme teda dostali nějakou zpětnou vazbu úplně od někoho z venku a taky, že jsem si říkala, že teda se cvičím v nějaký situaci, která mi není příjemná a nějak jí zvládnou, že to je pro mě takovej trénink nepříjemný situace a záporny, těch záporů já jsem vnímala jako víc, proto jsem vám potom odmítla, že vlastně jsem se i během, jo, ještě jsem měla problém jako při tý terapii samotný, když tam ten tým byl, tak i když jako to bylo celý pojatý tak, že vůbec si jich, že jsou jakoby úplně mimo, stranou, tak já jsem se od nich, neuměla jsem se od nich odstříhnout, já jsem je vlastně vnímala, celou dobu jsem je vnímala i jsem jako, vždycky jsem se na ně nějak podívala, i jsem vnímala, jak oni nějak na nás reagují, když se snažili reagovat, jakože prostě to nejde, mně se to nepodařilo si připadat jako, že tam nikdo není, když tam je, proto jsem říkala, že pro mě už by bylo čistší, kdyby seděli u toho stolu a normálně s náma jako komunikovali zapojení v tý terapii, takže mě to rušilo tím pádem. Já jsem si uvědomovala, že když tam nejsou, takže vlastně opravdu jenom čistě komunikuju s tím, s kým komunikuju, to jsou ti terapeuti nebo ta rodina a vlastně nemám tam ten rušivý prvek, takže pro mě to bylo vysloveně jako rušivý moment a samozřejmě potom v těch, i tam je to mínus, že potom třeba v těch věcech, který jsou choulostivý nebo citlivý pro tu rodinu, kdy si ta rodina nepřeje, aby se to jakkoli nějak vynášelo třeba ven, takže najednou tam sedíte s tím, že tam je několik lidí, o kterých nevíte vůbec, jestli se s nima potkáte nebo kdy se s nima potkáte, protože neznáte jejich profesi, já ještě pracuju s lidma, takže já se s nima můžu opravdu potkat i profesně třeba, takže to mně prostě jako znejist'ovalo a potom to samozřejmě ve mně uzavíralo.

A to je to kontraproduktivní.

A to je to kontraproduktivní a kvůli tomu jsem to odmítla, protože potom mi přišlo, že trochu ta terapie se jí ubírá na síle nebo ztrácí svůj význam, když já se teda uzavírám kvůli někomu, kdo tam je.

Jasně. Já teďka přeskočím k jiný otázce tímhle tím mostem, to je i něco, co by vám mohli terapeuti říct a teď já se vás chci zeptat, jestli jste dostala tyhle ty instrukce, jak a tak, že když byste to vy vnímali, jakože to, ten reflexní tým používáme s nadějí, že to pomáhá. Stav filozofie je, že to má pomáhat a když se z nějakých jakýchkoli důvodů ukazuje, že to tak není, tak je jako moc dobrý ho odmítnout, tak jestli vy jste dostali tuhle informaci.

Dostali, dostali ze začátku.

A jestli jste se s tím cejtili jako komfortně.

Tam to spíš bylo tak, že jako mě to vadilo v tý rodině jako nejvíc, ostatním to jako nevadilo, takže jsem si říkala, že zase jako jo, takže asi kdyby bylo jenom na mě, tak to odmítnu hned úplně na začátku.

A kdy to byl ten začátek, to bylo při nějakým prvním kontaktu nebo kdo vám to říkal tohle o reflexním týmu?

Už jako asi předem jsme se to dozvěděli, že tam jako bude, ještě jsem měla jako výhrady k tomu, že když už jsme jako, věděli jsme to jako předem, já jsem se teda rozhodla, že to tak jako zkusím, ale měla jsem vlastně jako výhrady k tomu, že i jsem to teda říkala, že je pro mě hodně těžký, že při začátku tý terapie, že my tam vcházíme do místnosti a oni už tam jsou a potom při tom posledním vlastně to bylo tak, že jsem trochu nějak nečekala, že tam budou, takže jsem vlastně řekla, že je nechci, ale musela jsem tím pádem vejít do tý místnosti a říkat to před nima, že by mi přišlo takový jako korektnější, abychom si sedli s terapeutama a v tu chvíli se teprve rozhodovalo, jestli tam přijde někdo z venku nebo ne před tím sezením, ne, že tam přijdeme a už tam jsou, potom to bylo pro mě hodně těžký je odmítnout před nima.

Náročnější.

No jasně a já jsem to opravdu vždycky víc vnímala, že ten přínos je pro ně, protože jsem si představovala, že oni potřebují posbírat nějaký zkušenosti, ale že to nemá ten význam jako pro nás.

Já nevím vůbec, koho jste v tom týmu měli, takže to nemůžu jako vědět teďka, ale ani jednou se nestalo, že byste měla pocit, že tam je někdo, že není student, ale že fakt jako je schopen vám dát tu reflexi?

Jo, jako nebyli tam jenom studenti, to ne, já jsem se ze začátku jako ptala i těch lidí, takže oni byli i vlastně jako...

Zase neměli tu hloubku těch terapeutů.

No určitě, je to takový vlastně jako trošku jako povrchový, i jak do toho nemůžou vstupovat, je to nějaká jako zpětná vazba, ale ne tak podstatná, aby jako pro mě byla, aby to byl nějaký velkej přínos, to ne.

Dobře. Moc zajímavý. Setkání bez týmu a s týmem, když to srovnáte, přemýšlím, jestli jste vyčerpala všechno.

Já jsem se cejtila jako jednoznačně jako uvolněně, když to bylo bez toho týmu a mohla jsem mluvit víc otevřeně, nic mně tam nerušilo nebo nikdo mě tam jako, jo, nerušil.

Ještě něco? Uvolnění větší. Ještě něco?

No svobodněji a i jsem se nemusela nějak jako kontrolovat, ne že bych se předtím jako vědomě kontrolovala, ale stejně tam ta kontrola jako byla větší, když jsou tam cizí lidi, o kterých nic nevím.

To souvisí s tím uvolněním, otevřenost a tak, takže jste předtím mluvila o tom, že vlastně i toho času pro vás bylo jakoby víc.

No jasně, ano, i toho času.

A vy jste teďka sama to použila to slovo reflektovat, že ta reflexe nebyla tak hluboká, co si myslíte o myšlence reflexe jako takový, reflektování, reflektování v terapii?

To je trošku jako obecný, kdybyste se mě ještě zeptala nějak konkrétněji?

Když dělají tu reflexi, tak to vlastně tak nějak jako shrnou, nějak se vrátí k celému tomu průběhu nebo k nějakým momentům toho a teď se to vlastně tak trošku jakoby znovu prohlíží.

Jo, to mi přišlo jako vždycky jako hodně hodnotný.

To je reflexe, že se vrátím k něčemu, co proběhlo.

Byla jsem za ni hodně ráda za tu reflexi a přišli mi jako přínosný někdy až právě dokonce překvapivý, že mi tam zazní nebo se tam vypíchne něco, co třeba mně by nenapadlo vypíchnout a nějakým způsobem mi to posune pohled na tu věc, takže to mi přišlo dost zásadní jako od těch terapeutů, to shrnutí závěrem s tou reflexí.

Že reflexe jako taková, když jí dělají ti terapeuti, ti, co s váma sedí všechny ty hodiny, tak ta je významná, přínosná a může vypíchnout nějaký věci.

Ano.

Který třeba by zapadly.

I to kolikrát úplně jako posunulo nějak ten pohled nebo ten prožitek z toho sezení, protože ten má člověk jako subjektivní a ve chvíli, kdy zase slyší jako na to jiný pohled, tak jako se na to začne dívat i z více stran, takže to mě jako vždycky jako hodně posunulo.

Jo, takhle přesně by dobrá reflexe mohla fungovat, tak to je hezký. A vzpomněla byste si na nějaké třeba úplně konkrétní moment, který byl pro vás takovej silnej s reflexí?

A myslíte jako jenom s terapeuty nebo když tam byl ten reflexní tým?

Asi já bych potřebovala s tím reflexním týmem, co přišlo od nich jako.

Tak byl tam jeden jako pro mě silnej zážitek u toho reflexního týmu, kdy jsem vlastně slyšela, že ten člověk, já teď nevím, jak mu mám říkat.

Ten člen toho týmu reflexního týmu, jo?

Ano, ten člen toho týmu vlastně jako vyjádřil velice tak jako otevřeně a spontánně, že jsou jako věci, který zažívá u sebe doma, tak to bylo pro mě hodně silný, pozitivně jako, v pozitivním smyslu.

To byl dobrej moment.

To byl dobrej moment, to byl jako asi nejhezčí moment z těch všech pěti nebo kolika jich bylo těch reflexních týmů, protože tam bylo vlastně

takový nějaký osobní propojení v tu chvíli, on toho říkal víc, tak potom i ty další věci, to je pro mě zase jako cennější nějakým způsobem, že asi nějakým způsobem přes tohle to se mu podařilo navázat nějaký osobní kontakt nebo něco takového, si představuju, že vystoupil z tý šedý anonymity toho pana nikoho.

Hezký. Poslední otázka ta je taková vtipná, kdybyste byla ředitelkou, teď ještě byste byla takovou jako ekonomickou ředitelkou, vládla byste i penězma, rodinný terapie, terapie světa třeba, tak jaký byste udělala rozhodnutí ohledně reflexního týmu, chtěla byste, aby lidi k vám chodili rádi, aby dostávaly bezvadnou péči ty rodiny, jak byste naložila s reflexním týmem?

Tak já sama z těch svých zkušeností jsem měla pocit, že pro mě tam bylo jako víc mínusů, že jo a takže já bych ho jako nestavěla, kdybych byla ředitelkou, já jsem to vždycky opravdu vnímala, že to je asi potřeba pro ty lidi, že oni to potřebují. Kdyby mi šlo o ty klienty, tak bych ho vůbec nestavěla a jediné že bych ho potřebovala nějak vyřešit kvůli nim...

Ne, jde vám o klienty.

Tak to bych ho vůbec nestavěla. Jednoznačně.

Tak jasný, to byste mohla a já teď po rozhovoru s vámi vím, proč byste se tak rozhodla, to mi přijde jako dostačující a reflexi jako takovou byste nechala, ale dala byste jí za úkol terapeutům.

Tak.

Chápu to dobře?

Ano.

Že to je to, co byste udělala jinak.

Ano.

Bezvadný, já vám děkuju moc, děkuju.

Bibliografické údaje

Jméno a příjmení autorky: Šárka Palečková Pešková

Studijní program: Sociální politika a sociální práce, kombinované studium

Studijní obor: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Název práce: Reflektující týmy při práci s rodinou v pohledu klientů

Počet stran (bez příloh): 66

Celkový počet stran příloh: 87

Počet titulů české literatury a pramenů: 18

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 15

Počet internetových odkazů: 5

Vedoucí práce: MUDr. Olga Dostálová, CSc.

Rok dokončení práce: 2016

**Posudek vedoucího diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studentky: Bc. Šárka PALEČKOVÁ

Obor studia: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Název práce: **Reflektující týmy při práci s rodinou z pohledu klientů**

Vedoucí práce: MUDr. Olga Dostálová, CSc.

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 66

Počet stránek příloh: 87

Počet titulů v seznamu literatury: 38

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

		2		
--	--	---	--	--

Oborová přílehlavost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

	1			
--	---	--	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

	1			
--	---	--	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	1			
--	---	--	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

	1			
--	---	--	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	1			
--	---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

		2		
--	--	---	--	--

Využití praktických zkušeností

	1			
--	---	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Přístup autora k řešení problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

	1			
--	---	--	--	--

Naplnění cílů práce

	1			
--	---	--	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

		2		
--	--	---	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol

	1			
--	---	--	--	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

		2		
--	--	---	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

		2		
--	--	---	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

Proč má autorka kapitoly pojednávající o teorii pouze dvě a na 21 stránkách, kdežto její výzkumná část je dvojnásobná, jak co se týče počtu kapitol, tak i stránek?

Může autorka vysvětlit svůj systém stránkování Příloh?

Zvolené téma je vhodné a také přínosné z hlediska oboru. Autorka v práci uplatňuje své zkušenosti i názory. Teoreticky popisuje vývoj reflektujících týmů a postup při jejich činnosti s klienty, dále se zabývá popisem reflektování. Tato část je na 21 stránkách. Vlastní výzkum má pak na dalších 42 stránkách a tento výzkum pojednává o 10 klientech.

Práce je pečlivě sepsaná, zejména oceňuji velmi slušný rozhled autorky po literatuře a nadprůměrné množství cizí literatury. Je zřejmé, že autorka je v této problematice kvalifikovaná.

Poměr mezi teoretickými kapitolami (jsou dvě) a praktickou částí (4 kapitoly) je však nesouměrný.

Při stránkování příloh se obvykle používá arabských čísel znovu od jedničky. Římskými čísly se číslují jednotlivé přílohy v nadpisech. Autorka však při stránkování nepoužívá ani obvyklých římských čísel, má své specifické číslování, které není dosti srozumitelné.

Práce je pěkná. Jako nedostatek je velký rozdíl mezi rozsahem teoretické a praktické části. Teoretická část je na diplomovou práci dosti krátká.

Celkové zhodnocení (klady a nedostatky):

Doporučení k obhajobě: doporučuji

Navrhovaná klasifikace: velmi dobře z důvodu disproporce mezi teoretickou a praktickou částí. Pokud autorka tento rozdíl k uspokojení komise zdůvodní, nemám námitek ani proti výborně.

12. 5.2016

MUDr. Olga Dostálová, CSc.

Posudek vedoucího/opponenta bakalářské/diplomové práce na Pražské vysoké škole psychosociálních studií

Jméno a příjmení studenta/-tky: Bc. Šárka PALEČKOVÁ PEŠKOVÁ

Obor studia: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Název práce: Reflektující týmy při práci s rodinou v pohledu klientů

Vedoucí/oponent práce: doc. PaedDr. Slavomír LACA, PhD.

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 67

Počet stránek příloh: 21

Počet titulů v seznamu literatury: 20

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

		2		
--	--	---	--	--

Oborová příslušnost tématu

		2		
--	--	---	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

		2		
--	--	---	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

			3	
--	--	--	---	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

		2		
--	--	---	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

	1			
--	---	--	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

		2		
--	--	---	--	--

Využití výzkumných empirických metod

		2		
--	--	---	--	--

Využití praktických zkušeností

--	--	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

--	--	--	--	--

Naplnění cílů práce

		2		
--	--	---	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

		2		
--	--	---	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol

		2		
--	--	---	--	--

*

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Dosažené výsledky, odborný vklad, použiteľnosť výsledkov v praxi

		2		
--	--	---	--	--

Vhodnosť prezentácie záverov práce (publikácie, referáty, apod.)

		2		
--	--	---	--	--

Otázky a námety k diskusi pri obhajobe:

Kde by ste našli priestor - prepojenie pre sociálneho pracovníka v rámci praxe vo Vašej skúmanej problematike v diplomovej práci?
Aké konkrétne opatrenia a kde by ste ich realizovali, v rámci Vášho výskumu odporúčate pre oblasť sociálnej práce, ktoré Vám vyšli z Vášho výskumu?

Celkové hodnotenie práce (klady, nedostatky):

Diplomantka Šárka Palečková Pešková sa zaoberá vo svojej práci psychoterapeutickou problematikou konkrétne týmu, ktorý pracuje s rodinou z pohľadu klientov. Štruktúra práce je rozdelená na teoretickú a empirickú časť. V jednotlivých kapitolách a podkapitolách práca nie je vyvážená v rámci obsahu a odboru sociálna práca. V celej práci nenájdeme termín sociálna práca, sociálny pracovník, metódy sociálnej práce s rodinou, ktoré by sa bytostne viazali na skúmanú problematiku. V úvode autorka charakterizuje cieľ svojej práce, ktorú si stanovila pri písaní práce, ďalej poukazuje a popisuje celú problematiku, ktorú rozoberá v jednotlivých kapitolách. Autorka pri písaní použila adekvátnu literatúru nielen českú i zahraničnú, ktorú uvádza v zozname bibliografických odkazov (chýba mi konkrétna odborová literatúra z odboru sociálnej práce so seniormi). Záver práce je ukončený prílohami.

Predkladaná diplomová práca sa člení na teoretickú a empirickú časť. V rámci teoretickej časti práce diplomantka opisuje pohľad na zvolenú problematiku z pohľadu psychoterapie, absentuje mi sociálna práca. Moje výhrady sú - kladne hodnotím formálne spracovanie, taktiež aj obsahovo ale autorka nepreukázala prepojenie skúmanej problematiky so sociálnou prácou. Popis kapitol a jednotlivých podkapitol alebo duch celej práce je z pohľadu psychoterapie (pozri kapitola 1 a 2 ani zmienka o sociálnej práci, sociálnom pracovníkovi) chýba mi tam doraz na sociálnu prácu a zvlášť na sociálneho pracovníka, ktorý by bol konfrontovaný ako terapeut, ktorý využíva taktiež metódy sociálnej práce ako je prevencia, sociálne poradenstvo, práca s jednotlivcom alebo komunitou a iné. Empirická časť práce je veľmi dobre spracovaná, za čo autorke patrí pochvala, že sa pustila do tejto metódy. Bola použitá metóda pološtruktúrovaného rozhovoru. K analýze textu bola použitá metóda fenomenologickej analýzy, kde si stanovili základné okruhy rozhovoru, ktoré zhodnotila. Bolo by zaujímavé, keby autorka vzala respondentov sociálnych pracovníkov a porovnala s pomáhajúcimi profesiami jednotlivých zariadení. Chýba mi odporúčanie pre prax ktoré vychádzajú z výskumu pre oblasť sociálnej práce, preto sa pýtam v diskusii na túto oblasť.

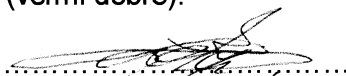
Doporučení k obhajobe: doporučuji/~~nedoporučuji~~*

- práca spĺňa požiadavky kladené na diplomovú prácu, preto ju doporučujem k obhajobe.

Navrhovaná klasifikácia:

- klasifikujem ju stupňom – 2 (veľmi dobre).

Datum, podpis: 05.05.2016

* nehodící se, škrtněte